BURKINA ★ KONTAKT

1 : 2026 / En tidskrift om Burkina Faso från föreningen ASSAMBUS

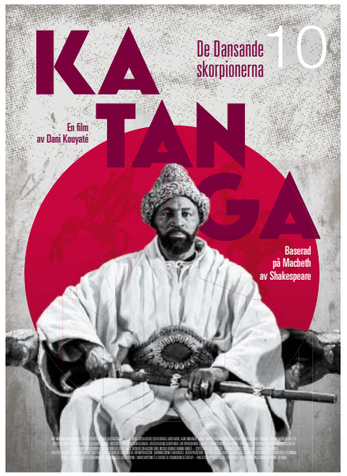
TEMA:

ENGAGEMANG FÖRR OCH NU: SLÄPP INTE TAGET!

I DETTA NUMMER:

ASSAMBUS FIRAR 40 ÅR VÄNSKAP, BISTÅND OCH POLITIK
SVERIGES FÖRÄNDRADE BISTÅND I SAHEL - MELLAN SÄKERHET, UTVECKLING OCH GEOPOLITIK
EN TIDLÖS FILM OM MAKT LANDSKAP I BURKINA FASO OCH MALI

#1 : 2026
I detta nummer kan du läsa om ...

En svartvit film om makt

En liten regenerativ farm.

Duon Siri Karlsson.

40 år av vänskap.

Sveriges förändrade bistånd i Sahel.....4
Ambassaden 6
AES - alliansen 8
En svartvit film om makt 10
En liten regenerativ farm... 14
Sahel-symposium..... 16
Mali-bistånd och In Memoriam 18
25 år av bilateralt bistånd..... 20
Ett antidot mot världens utveckling.....24
Avveckling ger utveckling..... 26
Olle Wendt 27
Vänskap, bistånd och politik 28
Tidslinje 32
40 år av vänskap 36
Erfarenheter av två revolutionära ledare ..38
Yennenga Festival.....42
Medborgarperspektiv i Mali 44
Landskap i Burkina och Mali..... 46
Innebandy 48
Mens och skolgång.....52
Burkina-dagen på Öland 54
Assambus 40-årsjubileum..... 56

★ Redaktion

Ansvarig utgivare: Roland Göransson

Redaktör: Karolina Jeppson
karolina.jeppson@gmail.com

Redaktionsråd:
Sten Hagberg, sten.hagberg@antro.uu.se

Grafisk form: Rickard Hansson
areage@gmail.com

Tryck: www.multiply.se

Omslag:
Trafikljus i Ouagadougou.
Foto: Sten Hagberg.

★ Föreningen ASSAMBUS

BurkinaKontakt ges ut av
Vänskapsföreningen Burkina Faso–Sverige
Association d'Amitié Burkina Faso–Suède (ASSAMBUS)

ASSAMBUS bildades 1986 och har idag 120 medlemmar. Den har systerföreningar i Danmark, Norge och Burkina Faso. En lokalförening finns i Stockholm. Föreningens mål är att sprida kännedom om Burkina Faso i Sverige och verka för ett ökat utbyte mellan de båda länderna.
Medlemsmöten med inbjudna gäster anordnas regelbundet.

Ordförande: Maria Köhler

Lokalföreningar:
Burkinas vänner i Stockholm, bibiopot@yahoo.se

Läs mer på hemsidan: www.assambus.se

Redaktionen har ordet:

Karolina Jeppson och Sten Hagberg.

”Med detta extra tjocka nummer vill vi lyfta fram två saker: Levande samarbeten och ett 40-årigt föreningsengagemang. Flera forskningssamarbeten pågår och har pågått, om demokrati, kvinnors politiska möjligheter och hållbarhet i Sahel. Musikaliska duon Siri Karlsson blev grammisnominerade tillsammans med burkinske Solo Dja för albumet Stockholm - Ouagadougou..”

KÄRA BURKINA-VÄNNER!

Mycket har hänt sedan sist, i båda våra länder.

Under senaste Fespaco fick en svartvit, tidlös film om makt det främsta filmpriset, signerad burkinsk-svenske Dani Kouyaté. Ett välförtjänt pris. Innehållet säger också något om maktutövande på ett globalt plan. Under Tidöregeringen har vi fått erfara att det bilaterala utvecklingssamarbetet med Burkina avslutats och att svenska ambassaden i Ouagadougou stängts, trots landets extremt allvarliga humanitära och säkerhetssituation med miljoner internflyktingar. Det finns olika uppfattningar om regimen i Burkina Faso under president Traoré. Förbättrad ekonomi och tydlighet, anser vissa, medan många andra pekar på att politiska partier upplösts, civilsamhället tryckts ned och press- och yttrandefriheter inskränkts. Utvecklingen till trots, har människor i våra länder en glöd och en styrka i gränsöverskridande kulturliv, forskningsprojekt, sport och föreningsliv. I detta nummer har vi valt att inkludera artiklar om och från Mali för att på så vis lyfta fram en del jämförbara Sahel-erfarenheter. Désiré Ballos text om att arbeta på svenska ambassaden i Bamako visar hur Sverige under närmare 20 år var det land han representerade i Mali, sitt hemland.

Med detta extra tjocka nummer vill vi lyfta fram två saker: Levande samarbeten och ett 40-årigt föreningsengagemang. Flera forskningssamarbeten pågår och har pågått, om demokrati, kvinnors politiska möjligheter och hållbarhet i Sahel. Musikaliska duon Siri Karlsson blev grammisnominerade tillsammans med burkinske Solo Dja för albumet Stockholm - Ouagadougou. Även om det bilaterala biståndet avslutats, verkar föreningar, organisationer och stiftelser, såsom Yennenga Progress. Samarbete som understöds av Rotary är ett annat.

2026 är ett särdeles speciellt år för ASSAMBUS. Det är en unik saga, den om vänskapen som föddes redan på 70-talet mellan den burkinske arkitektstudenten Zounkata Tuina och biblioteksstuderande Olle Wendt som via folkhögskolelevers resa till Burkina Faso på 1980-talet ledde till vänskapsföreningens bildande 1986. Tillsammans med vänner i Burkina har det åstadkommits stora ting. Några av dessa kan ses på tidslinjen där bland annat Sigrun Helmfrid, Staffan Söderholm och Maria Köhler berättar om starten fram tills idag. Fler textförfattare har följt landet under lång tid, och delar med sig av sin respektive blick på Burkina genom åren.

Detta nummer visar på rik samverkan och mångfald under 40 år. Hoppas att ni har möjlighet att **fira detta den 17 oktober 2026 i Stockholm**. Läs mer på baksidan av detta nummer!

God läsning och grattis till ASSAMBUS och alla medlemmar!

Redaktionen genom Karolina Jeppson

Place des Nations Unies i Ouagadougou. Foto: Sten Hagberg.

SVERIGES FÖRÄNDRADE BISTÅND I SAHEL

– MELLAN SÄKERHET, UTVECKLING OCH GEOPOLITIK

Sveriges biståndspolitik har genomgått stora förändringar sedan Tidöpartierna tog över regeringsmakten 2022. Året efter kom regleringsbrevet med beskedet om att allt bistånd till Sahelregionen skulle upphöra. Därefter stängdes ambassaderna. Susanne Alldén, som var biståndschef på svenska ambassaden i Ouagadougou, berättar om vilka konsekvenser som kan väntas i Sahel framöver.

Det nya politiska landskapet har satt tydliga avtryck i Reformagendan för bistånd, i regeringens instruktioner till Sida samt i en ökad detaljstyrning, med ambitionen att ”säkerställa biståndets effektivitet”. En första indikation på vilken riktning politiken skulle ta kom i regleringsbrevet 2023, där beskedet gavs att allt bistånd till Sahelregionen – framför allt Mali och Burkina Faso – skulle upphöra. Kort därefter fattades beslut om att stänga ambassaderna i båda länderna.

Beslutet kom som en överraskning – och ändå inte. Med tanke på de nya prioriteringarna, det ökade fokuset på närområdet (läs: Ukraina), samt den demokratiska tillbakagången i Mali och Burkina Faso efter upprepade militärkupper, borde det kanske ha varit förutsebart. Samtidigt hade ett omfattande arbete genomförts för att analysera enskilda biståndsinsatser, med syftet att säkerställa att svenskt bistånd inte bidrog till att stärka odemokratiska krafter. Regeringen betonade att det var befolkningens välbefinnande som skulle vara vägledande för besluten åtminstone fram till 2023.

UTVECKLINGSBISTÅND I EN FÖRÄNDRAD KONTEXT

Sahelregionen, som omfattar bland annat Burkina Faso, Mali, Niger, och Tchad, har under de senaste två decennierna präglats av ökad osäkerhet, väpnade konflikter och en växande humanitär kris. Terrorgrupper som Jama’at Nasr al-Islam wal Muslimin (JNIM) och Islamiska staten i Sahel (IS-Sahel) har intensifierat sina attacker, samtidigt som svaga regeringar och politiska kriser har förvärrat situationen.

Under många år har Sverige varit en aktiv aktör i regionen genom biståndsstrategier som kombinerat fredsbyggande, humanitärt stöd och långsiktigt utvecklingssamarbete. Sverige ackrediterade sina första ambassadörer till länderna redan 1964, med svensk permanent närvaro på plats från 2010. Genom Sida och andra kanaler har Sverige stöttat initiativ inom demokrati, jämställdhet, och hållbar utveckling under flera årtionden.

Men 2023 skedde ett kraftigt skifte. Biståndet till Mali och Burkina Faso avvecklades helt. Sveriges globala biståndspolitik bytte fokus. Regeringen har motiverat avvecklingen av biståndet till Mali och Burkina Faso med flera faktorer. Efter militärkupperna i Mali (2020, 2021), Burkina Faso (2022) och Niger (2023) har relationerna mellan Sahel-länderna och europeiska biståndsgivare förändrats. Sverige, liksom flera andra EU-länder, har ansett att det är svårt att bedriva utvecklingssamarbete med icke-demokratiska regimer. En ökad tonvikt på säkerhetspolitiska intressen och migration har också påverkat biståndsinriktningen. Sveriges nya biståndsstrategier fokuserar alltmer på att begränsa irreguljär migration, stärka gränskontroller och fokusera biståndet där det också finns tydliga möjligheter för handelsinitiativ att förbättra den ekonomiska utvecklingen.

Kvinnor säljer trädprodukter. Weoog Paani, Tree Aid, 2017. Foto: Göran Björkdahl.

BISTÅND TILL KRIGFÖRANDE LAND MÅSTE INTE BIDRA TILL KRIGFÖRING

Ett vanligt argument för att dra in biståndet är att det kan gynna auktoritära regimer eller militära makthavare. Samtidigt behöver inte bistånd till ett krigförande land innebära bistånd till krigföring. Exempel från Burkina Faso och Mali visar att utvecklingsbistånd ofta spelar en avgörande roll för att stärka civilsamhället och kvinnorättsorganisationer, även i militära regimers kontexter. Utbildning och hälsosektorn behöver fortsatt stöd, oavsett politisk situation, och bistånd kan även spela en avgörande roll i att bidra till lokala fredsinitiativ och konfliktförebyggande arbete på gräsrotsnivå. Civilsamhället i Burkina Faso har länge varit en viktig aktör i landets demokratiseringsprocess, vilket bland annat blev tydligt 2015 där de spelade en avgörande roll när president Compaoré avsattes.

Men avslutat stöd till denna viktiga aktör bidrar nu till minskat demokratiskt utrymme och en avsevärd försvagning av de demokratiska krafter som finns kvar i regionen. Därmed banas vägen alltmer för militären att stärka sin position, där yttrandefrihet, pressfrihet, och juridiskt oberoende försvinner i allt snabbare takt.

KONSEKVENSER FÖR SAHEL: RISK FÖR ÖKAD EXTREMISM

Sveriges avveckling av bistånd till Burkina Faso och Mali påverkar inte bara regeringar och internationella partners utan har betydande effekter på lokalbefolkningen. Många biståndsprogram var inriktade på grundläggande behov, social stabilitet och konflikthantering, och deras försvinnande lämnar nu ett tomrum som andra aktörer, eller i värsta fall extremistgrupper, kan fylla. Exempel på detta är en försämrad tillgång till utbildning och hälsa. I både Mali och Burkina Faso har skolor och sjukvårdssystem i stor utsträckning finansierats av icke-statliga medel. När dessa medel dras tillbaka, riskerar fler skolor att stängas och sjukvården att försämras. Detta vet vi framför allt drabbar kvinnor och barn.

En av de huvudsakliga faktorerna som möjliggör rekrytering till väpnade grupper är marginalisering, upplevd stigmatisering och isolering av centralmakten, snarare än ideologisk övertygelse. När stora delar av landet inte får tillgång till sociala tjänster leder det till ökad sårbarhet, vilket i kontexter såsom Mali och Burkina Faso ökar risken för rekrytering till väpnade grupper. När utvecklingsbistånd dras tillbaka, minskar även resurser till lokala initiativ för konfliktförebyggande och samhällssammanhållning. Ungdomar som tidigare haft möjligheter genom utbildnings- och sysselsättningsprogram löper nu större risk att rekryteras av extremistgrupper eller kriminella nätverk. I Mali och Burkina Faso har jihadistgrupper tidigare utnyttjat statens frånvaro genom att erbjuda socialt stöd och lokal säkerhet; ett tomrum som kan förstärkas när biståndet minskar.

KONSEKVENSER FÖR SAHEL: RISKER GÄLLANDE JÄMSTÄLLDHET OCH KVINNORS RÄTTIGHETER

Sahelregionen befinner sig redan i en av världens allvarligaste livsmedelskriser, där miljontals människor lider av akut hunger. Sveriges tidigare stöd till jordbruksutveckling, klimatanpassning och hållbara försörjningsmöjligheter har bidragit till att minska sårbarheten. När dessa insatser försvinner, ökar beroendet av kortsiktigt humanitärt bistånd, vilket inte adresserar de strukturella orsakerna till matosäkerhet. Kvinnor och marginaliserade grupper är de som oftast drabbas hårdast. Sverige har tidigare prioriterat jämställdhet och kvinnors rättigheter i sitt bistånd till Sahel. Många av insatserna i Burkina Faso och Mali har varit avgörande för att bekämpa könsbaserat våld, förbättra tillgången till utbildning för flickor och stärka kvinnors ekonomiska möjligheter. När biståndsprogram nu dragits tillbaka försvinner skyddsnät och alternativ för kvinnor som befinner sig i utsatta situationer, vilket ökar risken för barnäktenskap, trafficking och könsrelaterat våld.

Trots att vi ska förstå Sveriges omläggning av biståndet i Sahel som en del av ett bredare geopolitiskt skifte, där säkerhet, migration och ekonomiska intressen alltmer prioriteras framför långsiktig utveckling, innebär avvecklingen också risker för regionens stabilitet, men framförallt för lokalbefolkningen som återigen drabbas hårdast. Sammantaget riskerar Sveriges avveckling av bistånd till Burkina Faso och Mali att förvärra redan existerande kriser genom att försvaga civilsamhället, minska tillgången till grundläggande tjänster och öppna dörren för ökade säkerhets- och humanitära utmaningar. ★

Text:
Susanne Alldén är lektor i freds- och utvecklingsstudier på Linnéuniversitetet och f.d. biståndschef på Svenska ambassaden i Ouagadougou.

BURKINA FASOS AMBASSAD BLIR KVAR
– MEN UTAN AMBASSADÖR

Avslutningsmiddag i Köpenhamn för ambassadör Mireille Adeline Sama-Bicaba, juni 2026. Foto: Privat.

Under våren 2025 kom nyheten från burkinska utrikesdepartementet att man beslutat att stänga ambassaden i Köpenhamn. Skälet är att det dels är en kostnadsfråga och dels en fråga om diplomatisk ömsesidighet. Efter utredning från burkinska UD ersätts ambassadören av en chargé d'affaires, berättar Sten Hagberg, honorärkonsul.

Fyra utlandsstationerade diplomater har arbetat på beskickningen i Köpenhamn samt chaufförer, sekreterare och annan stödpersonal. Det är välkänt att regimen i Burkina Faso behöver dra ned på kostnaderna. Men beslutet är också kopplat till att först Sverige (2024) och sedan Danmark (2025) stängt sina ambassader i Ouagadougou. Principen om ömsesidighet i internationella relationer och fördrag betyder att de förmåner, fördelar eller sanktioner som ett land ger till medborgare eller juridiska personer från ett annat land, måste motsvaras av samma förmåner, fördelar eller sanktioner åt andra hållet.

Men det är värt att notera att inga av dessa skäl har framförts officiellt utan är en bedömning gällande beslutet att stänga ambassaden. Saken komplicerades dock av att ambassaden och residenset samt två lägenheter som bebos av utskickade diplomater är den burkinska statens egendom. Dessa skulle behöva avyttras, jämte bilar, möbler och annat lösöre. Att stänga en ambassad betyder också att arkivet måste stängas och repatrieras, en arbetsuppgift så stor som någon.

BREV FRÅN ASSAMBUS TILL AMBASSADEN

För att bringa klarhet i detta skickade burkinska UD en grupp för att utvärdera hur beslutet skulle genomföras i praktiken. Gruppen besökte Köpenhamn i november 2025. Burkinier i diasporan bjöds in till en träff med gruppen, eftersom burkinska medborgare bosatta i de nordiska länderna skulle komma längre bort från närmaste ambassad. Assambus skrev ett brev där vi påpekade betydelsen av att behålla ambassaden i Köpenhamn och att det var "vår plikt" att uttrycka vår bestörtning över den eventuella stängningen av ambassaden: "Tyvärr skulle ett sådant beslut vara ett bakslag för nästan fem decennier av ömsesidigt fördelaktiga relationer mellan Burkina Faso och Norden". I min roll som honorärkonsul sedan 20 år framförde jag även mina synpunkter till utrikesdepartementet. Min starka rekommendation var att Burkina Faso behåller den diplomatiska representationen i Köpenhamn.

I maj-juni nåddes vi av nyheten att ambassaden kommer att finnas kvar men ledas av en chargé d'affaires istället för en ambassadör. Personalen kommer att reduceras men den diplomatiska beskickningen kommer att finnas kvar. Detta är en stor framgång som visar att Assambus engagemang kan, jämte andra aktörer, påverka viktiga beslut.

AVTACKNING I VÄNTAN PÅ NY CHARGÉ D'AFFAIRES

I slutet av juni 2026 lämnade ambassadör Mireille Adeline Sama-Bicaba Köpenhamn för att inställa sig på utrikesdepartementet i Ouagadougou. Några dagar senare reste Kétokata Roselyne Estelle Kambou-Sanou, rådgivare med ministers rang, till Burkina Faso. Förste sekreteraren Salif Sankara och ekonomichefen Médard Francis Zida blir kvar några månader tills den nyligen utsedda chargé d'affaires anländer till ambassaden. I juni 2026 utsågs en diplomat vid namn Emmanuel Compaoré att bli chef för beskickningen i Köpenhamn.

I samband med att ambassadör Sama-Bicaba avslutade sitt uppdrag anordnades en middag på en restaurang i Köpenhamn. I min egenskap av honorärkonsul deltog jag förstås. Det blev en familjär tillställning för ett femtontal särskilt inbjudna. Ambassadör Sama-Bicaba höll ett tal där hon, i ett läge av nedmontering och utfasning av diplomatiska relationer, särskilt lyfte fram samarbetet med den burkinska diasporan. För, sade hon, trots den högtidliga ceremonin när hon lämnade sina kreditivbrev till den danske kungen, är det gemenskapen med burkinier i de nordiska länderna som berört henne mest: en diaspora som slöt upp, ibland efter flera timmars resa, med entusiasm, ärlighet och familjekänsla. "Den dagen förstod jag att uppdraget som väntade mig inte bara skulle handla om klassisk diplomati; det skulle också vara djupt mänskligt", sa ambassadör Sama-Bicaba. Tre svensk-burkinier deltog i avskedsmiddagen: Raicha Englund, Yankine Harouna och Mouonkoun Solange Yaméogo-Somda.

Sammanfattningsvis är det glädjande att den burkinska ambassaden kommer att finnas kvar. För svensk-burkinier och Burkina-vänner kommer det att underlätta att relationerna byggs åter när de nuvarande geopolitiska konjunkturerna förbättras. ★

"I SLUTET AV JUNI 2026 LÄMNADE AMBASSADÖR MIREILLE ADELINE SAMA-BICABA KÖPENHAMN FÖR ATT INSTÄLLA SIG PÅ UTRIKESDEPARTEMENTET I OUAGADOUGOU. NÅGRA DAGAR SENARE RESTE KÉTOKATA ROSELYNE ESTELLE KAMBOU-SANOU, RÅDGIVARE MED MINISTERS RANG, TILL BURKINA FASO. FÖRSTE SEKRETERAREN SALIF SANKARA OCH EKONOMICHEFEN MÉDARD FRANCIS ZIDA BLIR KVAR NÅGRA MÅNADER TILLS DEN NYLIGEN UTSEDDA CHARGÉ D'AFFAIRES ANLÄNDER TILL AMBASSADEN. I JUNI 2026 UTSÅGS EN DIPLOMAT VID NAMN EMMANUEL COMPAORÉ ATT BLI CHEF FÖR BESKICKNINGEN I KÖPENHAMN."

Text & Foto:
Sten Hagberg är professor i kulturantropologi vid Uppsala universitet och honorärkonsul för Burkina Faso i Sverige.

SAHELSTATERNA BILDAR ALLIANS

I KAMPEN MOT JIHADISTGRUPPER

Flaggorna för de tre ländernas allians som består av Mali, Burkina Faso och Niger. Foto: Sten Hagberg.

Burkina Faso, Mali och Niger har bildat konfederationen AES – *Alliance des Ètats du Sahel* – för att kunna upprätthålla en gemensam politik och försvar mot jihadistgrupper. Hans Eriksson skriver om utvecklingen – och utmaningarna.

Efter det militära maktövertagandet från civila styren i både Mali (2020, 2021) och Burkina Faso (januari och september 2022) sades försvarsavtal med Frankrike upp och båda länderna stängdes av från den regionala samarbetsorganisationen ECOWAS. Den politiska ledningen ville därefter att de båda länderna skulle närma sig varandra politiskt, ekonomiskt och försvarsmässigt i kampen mot jihadistattacker.

NIGER BLEV DEL AV ALLIANSEN

Samarbetstanken accelererade sedan militären tog makten också i grannlandet Niger i juli 2023. Både Mali och Burkina Faso stödde den nya militärjuntan i Niger, samtidigt som ECOWAS med stöd av Frankrike och EU införde kraftiga ekonomiska sanktioner och hotade med militär intervention. Löftet om militärt stöd till Niger och på sikt ett gemensamt försvar ledde till bildandet av Sahelstaternas allians AES i september 2023. Det är i praktiken en fortsättning på samarbetet mellan de tre staterna inom Liptako Gourma-regionen. Man planerade förutom försvarssamarbete mot jihadistattacker en ekonomisk och monetär union med gemensam valuta som ska gälla, baserad på ländernas naturresurser. I maj 2024 bildades formellt en konfederation. Under det andra toppmötet i Bamako i december 2025 invigdes en gemensam TV-kanal och bank. Tidigare har en gemensam nationalhymn och flagga överenskommits.

Kort efter bildandet beslöt de tre länderna i januari 2024 att lämna ECOWAS, vilket den senare försökte övertyga dem om att dra tillbaka. Det misslyckades och regeln om ett år kom att tillämpas, vilket innebar att de tre AES-länderna slutligen lämnade i januari 2026. Samarbetet i kampen mot allt allvarligare jihadistattacker har dock fortsatt och utvecklats mellan de två blocken. Togo har spelat en roll som medlare och samarbetsingenjör.

"IB" - EN ANTI-IMPERIALISTISK IKON

Som ung och karismatisk ledare har ”IB”, Ibrahim Traoré, blivit en av de mest populära personerna inom AES och även en ikon bland vissa unga i hela Afrika., berättade *Jeune Afrique* i mars 2026. Sedan IB övertog det roterande ordförandeskapet i december 2025 har frågan ställts huruvida han ska kunna driva på AES-samarbetet utan att irritera sina kollegor generalerna Assimi Goïta, Mali och Abdourahamane Tiani, Niger?

Under toppmötet målade IB upp en mörk version av Västafrikas framtid med en period av konflikter och kaos som skulle kräva en större enhet än någonsin. Han fördömde ”imperialisterna” och de afrikanska ledare som enligt honom skulle samarbeta med utländska intressen. Det möttes av applåder och sändes snabbt vidare i sociala medier. IB:s popularitet kan kanske förklaras av att han valt att behålla sin militära grad och lön som kapten (till skillnad från Goïta och Tiani som utnämts till generaler) liknande Thomas Sankara - Burkinas mördade statschef 1983-87. IB hävdar pretentiöst att han är Sankaras arvtagare ända sedan kuppen mot sin militära företrädare Paul Henri Damiba i september 2022.

Endast 38 år gammal, leende i militäruniform med pistol i bältet verkar han sprida en dynamik som hans kollegor i Bamako och Niamey saknar. Många tror enligt en västafrikansk analytiker att Burkina ligger ett steg före jämfört med Mali och Niger när det gäller användandet av begreppet ”suveränitet” eller inom områdena diplomati, ekonomi och säkerhet, medan andra menar att länderna rör sig framåt i samma takt. Vad som skiljer är snarast förmågan att använda kommunikationen runt sin person. IB har skapat *Bataillons d'intervention rapide de la communication*, BIR-C, som snabbt sprider positiva nyheter om ”Camaradepresident”, klipp som glorifierar hans tal, ofta översatta till flera språk, och bilder som bearbetats av artificiell intelligens, AI, som visar en hjälte i full aktion. Resultatet är spektakulärt, IB-manin slår alla rekord. Sedan IB kom till makten för snart 4 år sedan har han lyckats bli en anti-imperialistisk ikon över Sahels gränser, även i Europa och USA, och har fått så mycket uppmärksamhet att Burkina idag regelbundet välkomnar grupper av afrikanskt ursprung från alla håll i världen. Denna popularitet försöker IB nu använda för diplomatiskt inflytande inte minst inom AES-länderna. BIR-C nätverket användes för att säkra att IB blev konfederationens andra ordförande, sedan både han och Tiani aspirerat på att ta över uppdraget. BIR-C är aktivt genom konton på Facebook, särskilt ”Jeunesse CP en MAES” och ”L'Anonymous Alpha” som dagligen följer IB:s aktioner, inte minst som AES ordförande.

EN GEMENSAM POLITIK TROTS NATIONELLA INTRESSEN?

Som ny ordförande har IB fastställt två prioriteringar för AES: Att öka samordningen av AES försvarskapacitet och införa en samsyn inom strategisk diplomati för de tre staterna. IB visade tidigt viljan att sätta sitt avtryck på

Assimi Goïta, Ibrahim Traoré et Abdourahamane Tiani, den 23 december 2025, i Bamako, under toppmötet med statscheferna från AES. © CR / AE

AES-konfederationen. Redan i augusti 2024 var Burkina det första landet att skapa en nationell struktur för att driva AES frågor framåt, *Commission Nationale de la Confédération de l'AES*, ledd av den före detta inrikesministern Bassolma Bazié. IB:s högsta prioritet är att få på plats en fungerande gemensam militärstyrka (FU-AES). Han hade hoppats som sitt första beslut kunna tillsätta en hög burkinsk officer som kommandochef vid en ceremoni under toppmötet i december 2025, men Assimi Goïta hade precis dessförinnan valt en malisk officer, general Daouda Traoré, till uppdraget, vilket irriterade IB. Projektet att skapa en gemensam militär styrka i kampen mot jihadistgrupper, vilket inte avancerat konkret under Goïtas första år, förblir den främsta politiska anledningen till bildandet av AES. Först sattes målet till 5000 man, men höjdes av armécheferna i april 2025 till 15 000 soldater.

Om IB skulle lyckas få den gemensamma styrkan (FU-AES) på plats skulle det bli möjligt för honom att vara medlare mellan Goïta och Tiani, vilka har olika åsikter om var styrkan först skulle sättas in. Niger förordar zonen som kallas de ”tre landgränserna” i regionen Liptako-Gourma nära staden Tilabery i Niger där armén har problem i strider med jihadistgruppen Etat Islamique au grand Sahara, (EIGS) medan Mali vill prioritera kampen mot jihadistgruppen *Groupe Soutien a l'Islam et aux Musulmans* (JNIM) som attackerar många ställen runt om i landet, inte minst genom en ekonomisk krigsstrategi mot gruvor, fabriker och blockad mot tankbilar som transporterar olja till Bamako. En annan fråga gäller IB:s önskan att AES utvecklar en gemensam diplomatisk syn och val av samarbetspartners. Just nu är relationerna mellan Mali och Algeriet mycket spända sedan tuaregrebeller från *Front de Liberation d'Azawad* (FLA) i början av maj 2026 i en blixtattack återtagit strategiska städer i norr som Kidal och Tessalit, trots arméns stöd av ryska styrkor i Africa Corps. Samtidigt har Tiani i februari besökt Alger för att träffa president Abdelmadjid Tebboune. IB:s utmaning är att AES kan upprätthålla en gemensam politik samtidigt som nationella intressen tillgodoses.

Efter de allvarliga samordnade jihadist- och tuaregattackerna i Mali i slutet av april ställs den militära samordningen inom AES på sin spets. Två dagar innan attacken insisterade Nigers försvarsminister Salifou Mody på att ”förstärka AES-styrkans koordinering och effektivitet.”

Ibrahim Traore har satt upp en stor utmaning för 2026, där en gemensam stående styrka skall göras operationell och användas i prioriterade områden. Detta i en situation där de tre medlemsstaterna uppenbarligen har olika strategiska intressen. Även det ryska inflytandet eller pågående stöd är helt olika, där Mali har gamla samarbeten sedan många år och haft stridande soldater från Wagnerstyrkan sedan 2021, medan Burkina och Niger har sedan ganska nyligen ryska militära rådgivare som utbildar nationell personal att hantera ryska vapen. I denna situation har också Trumps USA börjat återkomma till Sahel med erbjudande om säkerhetstjänster mot tillgångar i strategiska råvaror. Hur som helst är säkerhetssamarbeten numera suveräna beslut av staternas regeringar och inte underordnade gamla franska neo-koloniala intressen. ★

Text:
Hans Eriksson
biståndsarbetare och konsult.

Katanga - de dansande skorpionerna fick pris för bästa kostym vid African Movie Academy Award i Nigeria. Foto: Rachel Zeba.

EN TIDLÖS FILM OM MAKT

SKAPAD AV DANI KOUYATÉ

”Egentligen var det en galen idé”, säger Dani Kouyaté, om sin svartvita film Katanga - de dansande skorpionerna, som är baserad på Shakespeares MacBeth. Den utspelar sig i en burkinsk miljö på det lokala språket mooré.

Vi har stämt träff på ett café i Uppsala, en kort promenad från Domkyrkan och även från Fyrisbiografen där filmen Katanga har svensk biopremiär den 15 mars. Dani Kouyaté kommer direkt från jobbet på Region Uppsala folkhögskola Wik. På folkhögskolan är han kursledare för en film- och teaterutbildning, och en fördjupningskurs i film, parallellt med sina egna kreativa projekt. Dani Kouyaté har haft ett intensivt år med resor till filmfestivaler i Europa och i Afrika, där han bland annat har tagit emot de största filmpriserna på den afrikanska kontinenten för sin film Katanga: Den finaste utmärkelsen Yennenga d’Or på Fespaco i Burkina Faso och fyra utmärkelser från African Movie Award Academy i Nigeria.

Mahamadi Nana spelar huvudrollen i Katanga. Foto: Rachel Zeba.

Melrose café där vi ses är även arbetsplatsen för ett kommande filmmanus som Dani skriver fram tillsammans med barnboksförfattaren Anette Skåhlberg. Men manuset till filmen Katanga står han för själv, fast det utgår från MacBeth av William Shakespeare.

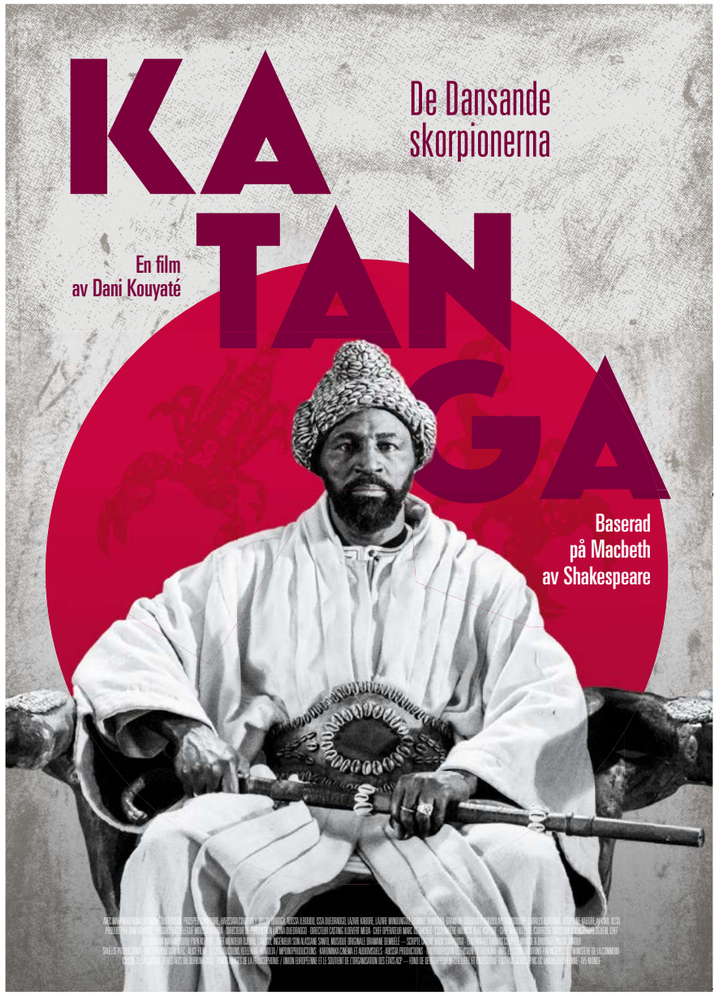
– Jag var inspirerad av Kurosawas version av Macbeth. Han gjorde en version för jättelänge sedan. Det inspirerade mig att det framstod som en japansk berättelse. Okej, då kan jag göra en afrikansk Shakespeare.

Han har inte filmatiserat Shakespeare-berättelser tidigare, men har arbetat med Shakespeare inom teatern. Utmaningen att berätta en afrikansk berättelse av Shakespeare etsade sig fast i Dani. Tidlösheten var det som fångade.

– Egentligen var det en galen idé. Och jag fick inte heller någon som ville producera den. Ingen förstod vad jag ville göra med en Shakespeare-berättelse på språket mooré i Afrika. Och den skulle vara svartvit. Det var för många konstiga saker, säger han och skrattar. Sökandet efter producenter skedde i Sverige, Frankrike, Belgien och Burkina Faso men utan napp. Så det slutade med att han producerade den själv. Och han skrev manus och regisserade. Jag utbrister att det var modigt.

– Ja, det var faktiskt jättemodigt, instämmer han.

– Men en tidlös berättelse i svartvitt blir också en blandning av modernitet och tradition.

Mottagandet av filmen blev överväldigande. Förutom att den gavs hederspriset för bästa film på Afrikas största filmfestival Fespaco i mars 2025, i hemlandet Burkina Faso, blev den snabbt väldigt omtyckt av den burkinska publiken.

– Det var den första filmen som visade att man kan göra en stor och viktig film med vårt språk mooré. Många i Burkina Faso vet inte vem Shakespeare är. Det är möjligen en procent som känner till honom. För de andra 99 procenten var det en afrikansk berättelse. När jag berättade att en engelsman har skrivit berättelsen sa många: “Nej, det kan inte vara en vit man som skriver sådana berättelser.” Men Shakespeares berättelse är universell. Och det som blir viktigt då, är att vara autentisk.

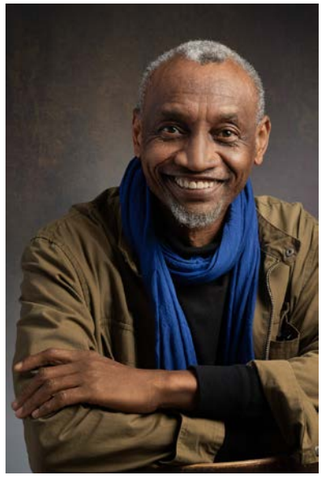
Dani känner inte till andra filmer baserade på Shakespeare som utspelar sig i en afrikansk kontext.

– Det var en galen idé att anpassa Shakespeare till Afrika. Att göra filmen tidlös. Men jag är jätteglad för det, säger Dani Kouyaté och strålar på sitt eget sätt.

Dani Kouyaté är griot, född in i en släkt av kreativa och konstnärliga yrkesutövare, och växte upp i Burkina Fasos huvudstad Ouagadougou. Hans pappa Sotigui Kouyaté, var en känd skådespelare. Dani beskriver en konstnärlig idé som något alldeles säreget. Och i filmvärlden, menar han, handlar det om att bortse från att allt står och faller med finansiering.

– Jag kommer ju inte från Hollywood, och tycker att det finns två sätt att göra film. Det finns de som berättar för att kunna göra en film. Och det finns andra som gör en film för att de vill berätta något. Och jag tillhör det andra alternativet. När jag gör en film är det för att jag vill berätta något. Då blir själva idén så stark att du nästan blir rädd för den, berättar han och fortsätter:

– Till skillnad mot det klassiska filmsystemet, anpassar jag mig till vad jag har för

Dani Kouyate Foto: Odile Motelet.

möjligheter. Och… om jag hade haft mer finansiering kanske jag hade gjort en annan film än den jag gjorde. Kanske skulle det vara mycket bättre. Man vet inte. Men jag jobbar med mina möjligheter, eftersom jag är en drömmare. En skapare. Och för skapandet finns inga hinder. Om man stoppar drömmen så betyder det att det inte var en dröm.

Lite finansering fanns, från franska TV5 och visst kulturstöd från den burkinska staten. Men mycket lade Dani ut från egen ficka.

– Och eftersom det ofta varit så här, har jag aldrig blivit blockerad av pengar.

En av Danis stora förebilder är Charlie Chaplin.

– När jag gick på filmhögskolan hade vi en lärare som gav oss alla Charlie Chaplins filmer. Och vi såg hur Charlie Chaplin fick hela världen att skratta. Med ingenting. Med bara en kamera. Och han berättade väldigt stora historier. Väldigt mänskliga "ingenting". För min del tänkte jag att det är så afrikanska filmer måste vara. Eftersom vi inte alltid har ekonomiska möjligheter måste vi berätta stora historier med humor.

Grundstoryn i Shakespeares MacBeth innehåller dock inte så mycket skratt. Den handlar om generalen MacBeth som får spådomen att han kan bli kung av Skottland. Han mördar kungen, med hjälp av sin hustru. Men därefter blir han orolig att inte få behålla makten, fler mord sker och han beter sig som en tyrann mot sitt folk. För den som följt utvecklingen i Burkina Faso och i Västafrika, finns paralleller att dra, bland annat om den mycket folkkäre före detta presidenten Thomas Sankara som ledde Burkina Faso 1983-1987. Han mördades i en kupp arrangerad av sin vän Blaise Compaoré. Compaoré höll sig sedan vid makten från 1987 fram till det folkliga upproret 2014.

– Filmen handlar om detta. Men inte bara om det. Och det är vad som är intressant med Shakespeare. Hans berättelser är universella och aktuella. Och varför är det så? Eftersom de är mänskliga. Människan är hela tiden aktuell. Och sen är det politiskt också. Särskilt Macbeth. Det handlar om relationen mellan galenskap och makt. Faran med att påverkas av makten. Och sårbarheten i att vara människa. I att förråda någon, berättar Dani entusiastiskt, och bromsar sig:

– Men jag vill också säga att i den stora berättelsen som är universell, så kan vi välja de delar som passar oss. Så, om jag är i Burkina Faso, i huvudstaden Ouagadougou och lyssnar till Macbeth av Shakespeare. Vad pratar han om som rör mig i de här texterna? Det är det jag vill hitta! För det handlar om mig. Och det som är jag. Det finns detaljer som inte finns i Shakespeares berättelse, till exempel kvinnor som protesterar mot kungen, viss sorts mat och sådana saker. Det är saker som vi har levt i.

Språket gör också sitt för trovärdigheten.

– Det har varit en resa. Tolkningen av MacBeth är redan gjord från engelska till franska. Jag jobbade med franska versioner. Jag tolkade från franska till mooré för inspelningen. Då blir det en resa som kommer med många nya saker i replikerna, med språkets fantasi. Vi har ju olika traditioner. Och i proceduren med undertexter gick jag från mooré till svenska. Då är det en annan resa igen.

Dani beskriver att mooré, majoritetsspråket i Burkina Faso, är ett språk som han har växt upp med som talas i Ouagadougou. Men hans modersmål är bambara som talas i västra delen av landet, och hans familj kommer från den näst största staden Bobo-Dioulasso.

– Jag hade redan gjort flera filmer på bambara. Nu ville jag experimentera med majoritetsspråket i Burkina. Det finns mycket fantasi i moorén, så det speglar mycket av Shakespeares text. Det finns många ordspråk, mycket poesi och mycket metaforer. Jag är en griot. Vårt material är ordet, språket. Att arbeta med Katanga var som en revolution i mitt jobb som griot. Därför jobbade jag med Shakespeare, som är grundad i språket.

Dani Kouyaté har gjort över 20 filmer. Han berättar att det brukar ta honom ungefär fem år att skapa en ny film.

– Så nu har jag fyra år på mig. Jag behöver inte vara stressad, säger han och skrattar igen.

Innan vi packar ihop, undrar jag hur han upprätthåller den där kraften att göra film efter film, parallellt med undervisning och kursledning, som också kräver mycket planering och tid.

– När man har en tydlig dröm som man tror på, då kan man överraskas av hur stark den är. Förstår du vad jag menar? Jag menar att det finns en styrka i minimalismen. Ibland behöver man inte mycket. Men man förblindas lätt av tekniken och av pengar. Och då uppstår lätt problem. Ibland, när man inte har varken så mycket pengar eller teknik, hjälper det till att minimera och fokusera på det viktigaste. Och ibland hjälper det när man jobbar med metaforer… och med drömmar. ★

Dani Kouyaté med filmteamet under inspelningen av Katanga - de dansande skorpionerna i Ouagadougou. Foto: Marc Debacker.

Text:
KAROLINA JEPPSON
Frilansjournalist och redaktör för BurkinaKontakt

HUR EN LITEN FARM

VISAR ATT REGENERATIVT JORDBRUK KAN BLI AFRIKAS VIKTIGASTE LIVSMEDELSSTRATEGI

Pamoussa Sawadogo med nyplockade lökar på farmen.

Burkina Faso hör till världens mest klimatutsatta och livsmedelsotrygga länder. Under årtionden har ensidiga odlingssystem, kemiska tillsatser och överutnyttjande brutit ned jordens organiska material och liv. När regnen blir allt mer oförutsägbara förlorar jorden också sin förmåga att behålla vattnet. Resultatet är sjunkande skördar och ökande hunger. På Yennenga Progress Farm har man valt en annan väg, berättar Stina Berge.

När Harmattanvinden sveper över Nakamtenga i centrala Burkina Faso täcks landskapet av ett tunt lager rött damm. Den omgivande jorden är torr, hård och näringsfattig. Men innanför stängslet till Yennenga Progress Farm möter man en annan verklighet. Här växer tomater, auberginer, paprika, bananer, apelsiner och moringa i mörk, smulig jord full av liv.

Skillnaden mellan hård och näringsfattig jord och den levande jorden är inte bara en fråga om odling. Den handlar om framtidens livsmedelstrygghet i Sahel.

CIRKULÄRT JORDBRUK KRÄVER TID

Under 2025 ökade gårdens produktion från omkring 1,5 ton till nära 4 ton grönsaker, frukt och spannmål – utan konstgödsel eller kemiska bekämpningsmedel. Förklaringen ligger inte i en ny teknik utan i en levande jord. Kompost från växtrester, djurhållning och fiskodling återförs till fälten. Baljväxter binder kväve och bygger upp jordens bördighet. Träd som moringa och papaya tillför biomassa och skyddar marken. Allt bygger på samma grundprincip: odlingen ska ge tillbaka mer till jorden än den tar. Det är detta som regenerativt jordbruk handlar om.

Metoderna avfärdas ibland som en lyx för rika länder, men erfarenheterna från Nakamtenga pekar åt motsatt håll. I ett område där konstgödsel är dyr och ofta svår att få tag på blir ett jordbruk som bygger på lokala resurser både billigare och mer motståndskraftigt. Under året förstärktes gårdens vattensystem genom ett nytt borrhål och soldrivna pumpar. Samtidigt byggdes en s.k. akvaponikanläggning med tilapia-fiskar, där näringsrikt vatten från fiskbassängerna används för att gödsla grönsaksodlingarna. När systemet är fullt utbyggt väntas det producera omkring tre ton fisk per år, samtidigt som det förbättrar växtodlingen. Det är cirkulärt jordbruk i praktiken. Den största utmaningen med regenerativt jordbruk är dock inte tekniken utan tiden.

SAMTAL OCH KUNSKAP BYGGER JORDENS BÖRDIGHET

Kemiskt jordbruk ger ofta snabba resultat men lämnar efter sig utarmad jord och ett växande beroende av importerade insatsvaror. Regenerativ odling kräver tålamod. Jordens bördighet byggs upp under flera år, inte på en säsong. För en småbrukare som lever från skörd till skörd kan den omställningen vara omöjlig att bära ensam. Därför ser Yennenga Progress Farm sig inte främst som en produktionsgård utan som en demonstrationsgård. Den viktigaste skörden är kunskap. Genom praktiska försök visar gården att levande jord ger stabilare

Skördearbete i skolträdgården.

Pauline Conde med juiceflaskor som just ska etiketteras.

Täckodling i skolträdgården. I bakgrunden rektor Bernadette.

produktion, lägre kostnader och större motståndskraft mot klimatförändringar.

Varje måndagsförmiddag träffas personalen på farmen för att tillsammans med Yennengas ansvarige för jordbruksutvecklingen samtala om det aktuella arbetet samt kontinuerlig utbildning. Detta skapar ett personligt engagemang och en känsla av tillhörighet som är viktig, både för medarbetarna och för odlingsresultat.

Yennenga Progress Burkina Faso

Verksamheten startade i Burkina Faso 2001. Organisationen Yennenga Prgress registrerades i Sverige 2009. Lokalt antal anställda som är registrerade och betalar skatt, får ut föräldrapenning, pension etc. är 60 personer. Därutöver är 25 personer timanställda.

Årligen går cirka 350 barn i våra skolor (lekskola, två förskolor, låg-och mellanstadieskola, högstadieskola). Det finns ett bibliotek med 2500 böcker, datorutbildning för alla elever och år 2025 serverades 57 600 skolmåltider. Det finns regelbunden vuxenutbildning för alla och kontinuerlig jordbruksutbildning.

Lokal försörjningsgrad i hela Yennengas verksamhet, 2024 : 12%
Lokal försörjningsgrad, 2025: 28 %

SKOLTRÄDGÅRDAR SOM LEVANDE KLASSRUM

Vårt arbete med farmen har skapat ett intresse hos de lokala utbildnings- och jordbruksmyndigheterna, som har börjat diskutera hur gårdens metoder kan användas i regionens skolor. Skolträdgårdar finns redan över stora delar av Burkina Faso men fungerar ofta mest som symboliska projekt. Lärare saknar utbildning och odlingarna misslyckas när jorden utarmas. Yennenga Progress Farm vill istället göra skolträdgården till ett levande klassrum. Barn ska inte bara lära sig att odla grönsaker utan också förstå hur kompost fungerar, varför baljväxter förbättrar jorden och hur kretslopp skapar långsiktig livsmedelstrygghet. När tusentals elever växer upp med den kunskapen förändras inte bara deras odlingsmetoder utan också deras syn på jordbruk.

REGENERATIVT JORDBRUK GER MOTSTÅNDSKRAFT

Under 2025 tog farmen ytterligare ett steg mot ekonomisk hållbarhet genom att starta lokal livsmedelsförädling. Frukt blev juice, tomater blev puré, mango och guava blev marmelader och överskott kunde säljas istället för att gå förlorat. Förädlingen skapar arbetstillfällen, särskilt för kvinnor, och gör att en större del av livsmedlens värde stannar kvar i lokalsamhället.

Allt detta sker i ett land som präglas av politisk osäkerhet och väpnade konflikter. Just därför blir gårdens modell särskilt intressant. Ett jordbruk som producerar sin egen kompost, sparar egna frön, använder lokal energi och bygger på lokal kunskap är betydligt mindre sårbart än ett system som är beroende av importerade insatsvaror och långa leveranskedjor. Regenerativt jordbruk är därför inte bara en miljöfråga. Det är en fråga om självständighet och matsuveränitet.

PRAKTISKT LÄRANDE ISTÄLLET FÖR SNABBA LÖSNINGAR

Det som kan spridas från Nakamtenga är inte en exakt modell utan ett sätt att tänka: att jord är ett levande ekosystem, att kretslopp skapar motståndskraft och att kunskap växer bäst genom praktiskt lärande. Om denna syn kan bli en del av skolornas undervisning kan den på sikt förändra hela regionens livsmedelssystem.

Nästan fyra ton livsmedel från en enda gård förändrar inte Sahel. Men de visar att en annan väg är möjlig. I en tid då många söker snabba lösningar på Afrikas livsmedelskris pekar Yennenga Progress Farm mot något betydligt mer grundläggande. Framtidens livsmedelstrygghet börjar inte med mer konstgödsel eller större maskiner.

Den börjar med levande jord. För död jord föder inga barn. ★

Text & Foto:
Stina Berge,
Yennenga Progress
Översättning från engelska:
Lennart Karlsson,
Yennenga Progress

Sten Hagberg, Uppsala universitet, Paulina Schaber, Folke Bernadotte akademien, Asma Ben Hadj Hassen, universitetet i Bayreuth och Rosa De Jorio, University of North Florida.

AKADEMISKT SAMARBETE OCH MEDBORGERLIGA RÄTTIGHETER PÅ

ÅRETS SAHELSYMPOSIUM

Sahelsymposiet arrangeras årligen vid Uppsala Universitet för att sprida kunskap om Sahelländerna. Det fjärde Sahelsymposiet gick av stapeln tisdagen den 24 och onsdagen den 25 mars 2026. Temat var Academic collaborations and civic liberties.

Sedan det första Sahelsymposiet vid Uppsala universitet i december 2022 har Forum för Afrikastudier anordnat ett årligt symposium för att samla forskare och sprida kunskap om Sahelländerna, huvudsakligen Burkina Faso, Mali och Niger. Årets Sahelsymposium samarrangerades tillsammans med Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI). Ett tjugotal forskare från Burkina Faso, Kanada, Danmark, Frankrike, Tyskland, Mali, Norge, Senegal, Sverige, Tunisien och USA presenterade aktuell forskning. Totalt deltog omkring 85 personer – inklusive 25 online vid lanseringen av forskarnätverket Sahel/PAX. Symposiet gav tillfälle till nya insikter och viktiga samtal med bäring på forskningssamarbeten i Sahelregionen i en tid då diplomatiska, politiska och ekonomiska samarbeten är på bottennivå.

GEOPOLITISKA FÖRÄNDRINGAR PÅVERKAR DEMOKRATIN

Vid öppningssession talade Erik Lindberg, dekan vid historisk-filosofiska fakulteten, Uppsala universitet, Luc van de Goor, direktör inom konflikt, fred och säkerhet på SIPRI, och Sten Hagberg, föreståndare för Forum för Afrikastudier.

Bintou Koné, universitetet i Bayreuth.

Cyrielle Trebosc (SIPRI), Marie Riquier (SIPRI), Muriel Côte (Lunds universitet) och Asma Ben Hadj Hassen universitetet i och Bintou Koné, universitetet i Bayreuth.

”UNDER DE SENASTE 40 ÅREN HAR FORSKNINGSSAMARBETEN MELLAN BURKINA FASO OCH SVERIGE FUNNITS KVAR SOM EN GRUNDPELARE. GENOM ATT INTE SLÄPPA TAGET OCH ISTÄLLET ANORDNA ÅRLIGA SAHELSYMPOSIER ÄR FÖRHOPPNINGEN ATT NYA PROJEKT OCH SAMARBETEN KAN VÄXA FRAM TROTS ALLT.”

Symposiet tog avstamp i de geopolitiska omvandlingar som undergräver demokrati och mänskliga rättigheter (åsiktsfrihet, yttrandefrihet, föreningsfrihet etc.) i Sahelländerna. Dessa omvandlingar påverkar även universitet och forskningsinstitut, eftersom det finns en risk att kunskapsproduktion marginaliseras och, i värsta fall, tystas. Så trots att viktig forskning produceras vid universitet och forskningsinstitut i Burkina Faso, Mali och Niger hotas kontinuiteten. Det innebär att de sätt varpå forskningssamarbeten går till måste omformas och anpassas till den nuvarande situationen.
Temat belystes ur olika vinklar i sex sessioner:

- När det globala möter det lokala – och tvärtom, under ledning av Rosa De Jorio med föredrag av Dr. Ibrahima Poudiougou, Tongnoma Zongo och Bintou Koné.
- Feministiska perspektiv på politik och kultur, modererat av Paulina Schaber med föredrag av Rosa De Jorio, Sten Hagberg och Asma Ben Hadj Hassen.
- Rundabordssamtal med unga forskare på temat fältforskning i farliga områden under ledning av Muriel Côte med Asma Ben Hadj Hassen, Bintou Koné, Marie Riquier och Cyrielle Trebosc.
- Rundabordssamtal om desinformation i Afrika modererat av Virginie Baudais med Rosa De Jorio, Dan Sanaren, Cheickna Yaranangore och Ousmane Diallo.
- Rundabordssamtal om hur krympande civila och politiska utrymmen kan omvandlas till förbättrat nord/syd-samarbete?, under ledning av Gabriella Körling med Virginie Baudais, Alice Judell, Ibrahima Poudiougou och Éric Hahonou.
- Lansering av CRG Le monde du Sahel/Promoting Collaborations and Spaces (Sahel/PAX) med Sahel/PAX ledning: Sten Hagberg, Muriel Côte, Éric Hahonou, Bintou Koné och Tongnoma Zongo.

Ibrahima Poudiougou, Norwegian University of Life Sciences.

VIKTIGT MED FORSKNINGSSAMARBETE

I ljuset av Sveriges avslutade bilaterala bistånd till Burkina Faso och Mali och av de mer övergripande geo-politiska och biståndsmässiga förändringarna är det viktigt att fortsätta att anordna Sahelsymposier i Sverige. För även om en hel del forskningssamarbeten har kunnat fortsätta måste de anpassas till den svårare situationen när det gäller finansiering, säkerhet, politik, etc.

Akademiskt samarbete är särskilt viktigt i tider av försämrade diplomatiska relationer mellan länder. Ibland brukar man tala om vetenskapsdiplomati (”science diplomacy”) för att beskriva hur vetenskapliga utbyten och samarbeten kan fylla diplomatiska funktioner.

Under de senaste 40 åren har forskningssamarbeten mellan Burkina Faso och Sverige funnits kvar som en grundpelare. Genom att inte släppa taget och istället anordna årliga Sahelsymposier är förhoppningen att nya projekt och samarbeten kan växa fram trots allt. ★

Text & Foto:
Sten Hagberg
är professor i kulturantropologi vid Uppsala universitet och honorärkonsul för Burkina Faso i Sverige.

ERFARENHETER AV SVENSKT BISTÅND PÅ SVENSKA AMBASSADEN I BAMAKO

Desiré Ballo arbetade på Svenska ambassaden i Bamako. Foto: Sten Hagberg.

I december 2023 beslutade den svenska regeringen att fyra bilaterala samarbetsstrategier skulle avslutas under 2024, däribland Burkina Faso och Mali, två Sahelländer som upplever betydande utmaningar. Desiré Ballo som har arbetat i 15 år med svenskt bilateralt utvecklingssamarbete på den svenska ambassaden i Bamako, Mali, som programansvarig för mänskliga rättigheter, berättar om följderna.

Vid en workshop i januari 2019 samlade svenska ambassaden i Bamako alla partners som fått stöd inom ramen för Sveriges bilaterala biståndsstrategi för Mali 2016–2020. Resultaten visade på omfattningen av stöd till olika typer av aktörer (stat, civilsamhälle, FN-systemet). De här dagarna belystes även interaktionen mellan den svenska strategins tre mål för arbetet i Mali: 1) stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter; 2) mänsklig säkerhet och eliminering av våld; och 3) förbättring av miljön, minskad klimatpåverkan och bättre motståndskraft mot klimatförändringar och naturkatastrofer.

Sveriges engagemang i Mali har bidragit till att minska fattigdomen i landet. Vår analys byggde på att fattigdomen är mångdimensionell, holistisk och komplex. Istället för enkla quick-fix, behövde de olika insatserna också angripa fattigdomen mångdimensionellt, holistiskt och komplext.

FOKUSERAT UTVECKLINGSSAMARBETE

År 2009 beslutade Sverige att fokusera sitt stöd till insatser där landet hade ”mervärde”. I praktiken innebar det att Sverige övergav stöd till utbildning och hälsa i Mali för att istället koncentrera sig på demokrati, mänskliga rättigheter, barns rättigheter, jämställdhet och inkludering, mänsklig säkerhet samt frågor relaterade till hållbar förvaltning av naturresurser och klimatförändringar. Denna strategiska inriktning gav betydande resultat och var mycket uppskattad i det maliska samhället.

Sverige stöttade till exempel småskaliga anpassningsprojekt som startats i spåren av Sveriges klimatförändringsinitiativ 2009. År 2012 hade jag förmånen att träffa en grupp kvinnor som var mottagare av åtgärder från en organisation finansierad inom ramen för det ovan nämnda initiativet. Det handlade om vattenförsörjning genom att borra en brunn med stor diameter, inhägna ett område och tillhandahålla små redskap (hackor, krattor, hinkar och skottkärror…) samt organisera kvinnogrupper och erbjuda rådgivning. Sammantaget bidrog den här typen av åtgärder till kvinnornas ekonomiska självständighet. De gick från att vara grönsaksproducenter till försäljare av grönsaker på huvudmarknaden i Dio-Gare (nära Kati) varje lördag, som är marknadsdagen. Lustigt nog visade det sig att jag själv var en av kvinnogruppernas kunder. Jag brukade alltid handla färska grönsaker på denna marknad på lördagarna!

BIDRAG TILL BÄTTRE SAMORDNING AV GIVARE

I den s.k. Parisdeklarationen 2005 slogs fast att samarbete mellan olika biståndsgivare är centralt. I Mali var Sverige med och ledde flera tematiska grupper av givare; från en grupp för statistik, miljö och klimatförändringar till grupperna för stöd till demokratiska processer och till civilsamhället samt till gruppen som stödde jämställdhet och kvinnors egenmakt. Detta engagemang möjliggjorde att Sverige kunde föra en direkt dialog med den maliska regeringen. Ofta var mötena stormiga, men i slutändan bidrog dialogen till att fatta politiska beslut som gynnade den maliska befolkningen.

HOLISTISK SYN PÅ UTVECKLINGSFRÅGOR I MALI

Utvecklingsfrågor är inte linjära utan komplexa och måste ses och förstås på ett holistiskt sätt. Förutom den mångdimensionella fattigdomsanalysen som vi tillämpade krävde vissa specifika frågor en mer övergripande syn. Så var till exempel fallet med frågor om kön och barns rättigheter.

Jag minns särskilt vårt stöd till FN:s kvinnoprogram som berörde flera viktiga aspekter, som kampen mot könsbaserat våld, kvinnors ekonomiska egenmakt, kvinnors politiska deltagande i freds- och försoningsprocesser samt UNICEF:s insatser inom det komplexa området barnskydd. Inom UNICEF:s barnskydd behandlades frågor såsom medvetandegörande om kvinnlig könsstympning, födelseregistrering och barnäktenskap. Den här typen av teman kräver tålamod och skicklighet. Ibland kände man sig som ”en person som svettas i regnet”. Men trots detta gjordes framsteg, vilket vittnar om minskningen av andelen kvinnor som genomgår könsstympning eller ökningen av antalet barn som registreras vid födseln.

UTFASNING EFTER MER ÄN 20 ÅRS FRAMSTEG – VAD HÄNDER MED ALLA INVESTERINGAR?

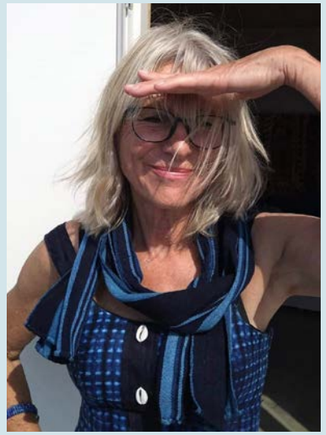
Den svenska regeringens beslut att avsluta det bilaterala utvecklingssamarbetet med Mali är fattat av en suverän stat. Men det har samtidigt varit ett hårt slag mot 20 års framsteg.

Det är väl känt att man som biståndsgivare bäst påverkar ett system genom att vara en aktör i detsamma. Genom att besluta att fortsätta med humanitära insatser men stoppa det bilaterala utvecklingssamarbetet riskeras framsteg som vunnits från över tjugo års samarbete. Universella värden som transparens, inkludering och deltagande, ansvarsskyldighet samt en tvärgående hänsyn till miljöfrågor, som Sverige drivit kan komma att gå förlorade. Att samarbetet avslutades markerar dessvärre slutet för ett föredömligt samarbete mellan Mali och Sverige. ★

Text & Foto: Désiré Ballo
F.d. programhandläggare på svenska ambassaden i Bamako
Översättning: Sten Hagberg.

IN MEMORIAM

EVA SÄVFORS ”VANDRADE VIDARE” 2025, EFTER ETT INTENSIVT OCH OMVÄXLANDE LIV, SOM TYVÄRR SLUTADE TVÄRT TILL FÖLJD AV SJUKDOM.

Eva Sävfors har Afrikamarknad i färjeläget på Rörö. Foto Martin Sävfors.

Även om Eva under en tid var ingift i vår släkt, så lärde jag först känna henne närmare under förberedelserna för mitt första arbete i dåvarande Övre Volta. Eva hade ju levt och arbetat där som frilansfotograf under 70-talet.

Eva kom så ner till Burkina för att hälsa på och delta i FESPACO. Just då fanns även en svensk konsultfirma på plats, ”ORGUT”. De sammanträffade och Eva fick så småningom ett arbete som sociolog för att sprida förbättrade spisar och så började hennes ”biståndskarriär”, då hon arbetade både i Öst-och Västafrika.

Eva var mycket företagsam och hade sinne för inredning, konst och konsthantverk. När biståndsarbetet tog slut åkte hon åter till Tanzania med ambitionen att bygga upp ett hotell. Tyvärr råkade Eva ut för en bedragare och var tvungen att vända sig till en domstol. Efter mycket krångel med advokater, tog Eva lagboken i egen hand och vann målet! Under de långa väntetiderna på domstolsförhandlingarna lärde Eva känna masajen Kosmos och hans familj, om vilken hon sedan skrev en bok.

Med nytt mod for Eva till Burkina Faso, med samma ambition; att bygga upp ett ”bed and breakfast”. Eva köpte en tomt och började att bygga ett hus. Hon reste till Sverige och styrde bygget med hjälp av Whatsapp och på tre månader var huset klart.

Eva hade redan före husbyggandet börjat en förening ”Art et Entreprenariat”, då hon såg att det fanns många bra konstnärer i Ouagadougou, men alla hade svårt att visa och sälja sin konst. Det blev många konstnärsmöten med livliga diskussioner och Eva började åter att fotografera och att arbeta med brons. Fotografierna ledde till en utställning i Ouagadougou.

Tyvärr gjorde både Covidpandemin och det försämrade säkerhetsläget i Ouagadougou att Evas Bed and Breakfast fick få kunder och hon såg sig tvungen att sälja huset och flytta hem till Sverige. Husförsäljningen blev en knepig sak att lösa, men till slut gick allt bra.

Väl i Sverige, så ville Eva ut till öarna på västkusten och Rörö blev hennes nya hem. Då jag besökte henne hade hon bott där i bara ett år och under den tiden hade hon startat författaraftnar på öns bibliotek, ordnat bokförsäljning i hamnen under somrarna, blivit en ivrig deltagare i öns gympagrupp och medlem i kyrkan på ön. Hon hade redan många nya vänner och trivdes i öns skolhus, där hon hyrde en våning.

Det var en chock för oss alla när Eva meddelade att hon drabbats av cancer. Eva var dock mycket praktiskt lagd. Hon skyndade sig att skriva färdigt boken om Kosmos (som för övrigt kom ut två veckor före hennes död), gav tydliga instruktioner till begravningsentreprenören om hur hon ville ordna sitt avsked. Begravningen blev naturligtvis sorglig, men med minnesstunden som fylldes av ljusa minnen av Eva, så förblir minnet av Eva en fräsch tjej med pigg blick, redo för nya äventyr och som samtidigt aldrig glömde bort sina vänner genom livet. Hon höll kontakt med alla, allt ifrån torgtanten i Ouagadougou som hon mött under 70-talet, till oss som hon kallade ”la famille”. Jag säker på att hon redan hittat vänner och äventyr någon annanstans!

Text: Eva Traoré Dahlberg

25 ÅR AV BILATERALT UTVECKLINGSSAMARBETE

Här ses den specifika zai-tekniken i en av Terre Vertes pilotfarmar. Foto: Terre Verte.

Sveriges bilaterala samarbete med Burkina Faso hade en tydlig inriktning på främst demokrati- och mänskliga rättigheter och miljöfrågor, och även trygghets- och fredsfrågor under senare år. Göran Björkdahl började arbeta i Burkina Faso på 1980-talet. Han arbetade med bistånd på Svenska Ambassaden i Ouagadougou åren 2001-2024, fram till avslutet och sammanfattar här det mångåriga arbetet.

Det så kallade Sahelprogrammet (1983-1994), som finansierades av Sverige (Sida) via FN-organ, lade grunden för det bilaterala utvecklingssamarbetet med Burkina Faso och avslutades 2024. Under dessa år skapades en resursbas i form av unga svenska agronomer, sociologer, antropologer, jägmästare, ekonomer med mera. Det byggdes upp en kunskapsbank och etablerades samarbeten mellan organisationer i de båda länderna. Efter att Sahelprogrammet avslutades 1994 fortsatte flera universitet, bland annat Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), att utveckla de forskningssamarbeten som var igång. Från 1994 följde också en intensiv lobbying för ett bilateralt samarbete och ASSAMBUS medlemmar var då bland de mest aktiva. Dessförinnan hade (S)-politikern Lena Hjelm-Wallén sällat sig till Burkina-vännerna, varför hon i riksdagen 1992 ställde interpellationsfrågan ”Är biståndsministern beredd att öka biståndet till Burkina Faso?”

BISTÅNDET UNDER DE FÖRSTA ÅREN

År 2001 startades det bilaterala utvecklingssamarbetet i Burkina Faso (och Mali) genom öppnandet av Sidas sektionskontor i Ouagadougou och utarbetandet, tillsammans med myndigheter och partners i Burkina Faso, av en strategi för utvecklingssamarbetet 2001-2003. Den följdes av en ny strategi för perioden 2004-2006.

Vilka tematiska områden fokuserade man på initialt? Budgeten om 61 MSEK för perioden 2001-2003 fördelades på tre tematiska områden, nämligen (i) demokrati och mänskliga rättigheter, (ii) utbildning och (iii) miljö. Det ingick även ett budgetstöd (50%) till den burkinska staten och det var öronmärkt huvudsakligen för hälsa och undervisning.

INRIKTNING PÅ STÖDET

Huvudinriktningen på stödet låg fast ända till utfasningen 2024, dock exklusive utbildning (fasades ut 2003) och med tillägg av tre nya teman (energi, social trygghet och fredsbyggande) under de sista åren.

Den växande konfliktsituationen under de sista tiotalet år av samarbetet påverkade förstås innehållet, inte minst inom miljöområdet. Bland annat beslutades 2017 att den kommande strategin för perioden 2018-2022 skulle kompletteras med stöd inom jordbruk – för att mer effektivt stärka de fattigaste människorna – och riktas i första hand till landets konfliktdrabbade norra och östra delar.

Samarbetet hanterades från 2010 av den nyöppnade ambassaden. Dessutom fanns det insatser som sköttes direkt från Sidas huvudkontor, inom humanitärt stöd, forskning och regionalt samarbete. Den humanitära hjälpen växte i takt med antalet internflyktingar och kommer att fortsätta efter 2024. Även forskningssamarbeten fortsätter (se artiklar av Sten Hagberg i detta nummer). Utöver de bilaterala insatserna så omfattades Burkina Faso även av flera Sida-finansierade regionala samarbeten. Inom miljöområdet utnyttjade bilaterala aktörer synergimöjligheterna med främst följande regionala insatser:

- ECOWAS regionala center för integrerad vattenresursförvaltning i Ouagadougou
- CREPA (WSA) för sanitets- och dricksvatten anpassade till afrikanska förhållanden
- IUCN:s program för gränsöverskridande förvaltning av floder
- SNV:s projekt för gränsöverskridande boskapsskötsel
- ECOWAS program för klimatanpassning

Sida-stödet till dessa regionala insatser är också avslutat. Sidas totala bilaterala budget för strategiperioden 2018-2022 (fram t o m 2024) var 2 140 000 000 kr.

Foto: Lefaso.net

Jordbruksministeriets insats ProValAB stärkte värdekedjor för grönsaker, frukt och fisk från 19 ytvattendammar.

När utvecklingssamarbetet avslutades 2024 ingick följande tematiska områden med respektive mål:

Tematiskt område 1: Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

- Mål 1.1 Stärkt respekt för rättsstatens principer och tillgång till rättvisa
- Mål 1.2 Stärkta demokratiska institutioner samt ökad öppenhet och kapacitet i den offentliga förvaltningen
- Mål 1.3 Ökad respekt för mänskliga rättigheter, särskilt för kvinnor och flickor, och ökade möjligheter för utsatta människor att åtnjuta sina rättigheter
- Mål 1.4 Stärkt kapacitet i det civila samhället att verka för öppenhet, ansvarsutkrävande och ökad respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Tematiskt område 2: Motståndskraft, miljö, klimat och energi

- Mål 2.1 Förbättrade möjligheter till hållbar försörjning med fokus på småskaligt lantbruk
- Mål 2.2 Förbättrad förvaltning och hållbart nyttjande av naturresurser
- Mål 2.3 Ökad produktion av och tillgång till hållbar förnybar energi
- Mål 2.4 Förbättrad tillgång till grundläggande samhällsservice och social trygghet

Tematiskt område 3: Fredliga och inkluderande samhällen

- Mål 3.1 Ökad förmåga att förebygga och hantera konflikter

SVENSKA STÖDET UPPSKATTAT - AVBRÖTS UTAN UTVÄRDERING

Ja, hur gick det egentligen? Tyvärr har någon utvärdering vare sig gjorts eller planerats. Undertecknad arbetade med (miljö-) samarbetet, i olika roller, under hela perioden 2001-2024 och försöker nedan beskriva resultat och dra slutsatser på basis av dels officiella rapporter, dels egna subjektiva erfarenheter.

I allmänhet var det svenska stödet mycket uppskattat av såväl den burkinska regeringen som andra partners. Det beror delvis på att stödet var mer flexibelt än de flesta andra givares och därmed kunde anpassas efter partners system för genomförande, rapportering mm. En annan fördel var att Sida ansträngde sig för att skapa ”ägande” och inflytande för partners och målgrupper genom att låta dem delta i planering och uppföljning av insatserna.

Resultaten då? Det bör understrykas att det svenska stödet syftade såväl till ”systemförbättringar” genom att främja självreflektion, så idéer, främja nytänkande, stärka demokratin, öka hållbarhet, öka andelen förnybar energi, stärka resiliensen mot yttre hot mm som till mer handfasta resultat i form av bättre tillgång till rent dricksvatten och sanitet, ökad produktion, högre lönsamhet etc.

SVENSKT STÖD VIKTIGT FÖR DEMOKRATIN EFTER COMPAORÉS FALL

Inom det tematiska området ”Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet” var de flesta bedömare överens om att Sveriges och andra givares stöd till stärkandet av demokratin och civilsamhället var avgörande för demokratiseringen och den smidiga transition som ägde rum efter störtandet av envåldshärskaren Blaise Compaoré 2014. Emellertid har de två militärkupperna därefter sopat undan det demokratiska framsteget och den nuvarande militärregimen tycks fast inställd på att stanna vid makten under översiktlig tid. Man kan dock förmoda att de idéer som såtts och de utbildningar som genomförts lever kvar hos målgrupperna och kan få positiv effekt i framtiden.

Icke-statliga REN-LAC fick ett mindre stöd under många år för att motverka korruption. Trots en svår politisk kontext som inte främjar medborgares kritik gjorde

Tree Aid undervisar bybor i skogsskötsel.

REN-LAC bedömningen 2023 att människor ändå i ökande grad anmäler korruption.

Militärregimens förlängning av transitionsperioden med fem år, tvångsrekryteringar av MR-försvarare, journalister och domare, arresteringar av civilsamhällets aktivister och nedstängningar av media är faktorer som bidragit till att resultaten inom det tematiska området tyvärr inte är positiva.

Ett stöd inom samma tematiska område som dock fått en tydligt bestående effekt är uppbyggnaden av den nationella statistikmyndigheten INSD.

ÖKAD HÅLLBARHET I SKOGS-, VATTEN- OCH ÅKERMARKSSKÖTSEL

Det tematiska området, ”Motståndskraft, miljö, klimat och energi”, var inte alls lika känsligt för politiska svängningar – eftersom det ju i första hand berör fattiga människors handfasta vardag och inte kontroversiella politiska frågor - och här kan man notera betydligt mer positiva resultat.

Inom skogsområdet finansierades ”Weoog Paani” (Ny skog) genom icke-statliga Tree Aid som i ett 20-tal skogar hjälpte lokalbefolkningen att få på plats såväl system för lokalt demokratisk och hållbar skogsförvaltning som småföretagande för produktion, förädling och marknadsföring av träd- och skogsprodukter.

Insatsen ”ProValAB” startade redan 2010 som ett stöd till restaurering av några av Burkina Fasos cirka tusen ytvattendammar. I takt med befolkningsökning och växande medvetenhet om klimatförändringar så ökade förståelsen hos såväl landsbygdsbefolkning som regering om dammarnas värde – liksom om behovet av såväl underhåll som effektivare hantering av dem. Sidas stöd till ProValAB ökades därför successivt och förändrades till att främst hjälpa lokalbefolkningen invid dammarna att producera grönsaker, frukt och fisk effektivare men även att förädla och marknadsföra produkterna bättre. Insatsen skapade ”modeller” av dammhantering och värdekedjesystem för 19 dammar för att framöver ge inspiration till jordbrukare runt andra dammar.

Insatsen som kanske har störst potential för positiv effekt på lång sikt benämndes ”Beog Puuto” (Framtidens åkrar) och genomfördes av de icke-statliga SOS Sahel och Terre Verte. Insatsen gav bland annat stöd till småskaliga odlare som var villiga att slå samman sina små åkrar till en större enhet och där tillämpa ”det bästa” från såväl små- som storskaligt jordbruk. I de sju ”pilotfarmer” som Terre Verte hjälpte odlarna att skapa på övergiven eroderad jordbruksmark erhölls efter bara något år en produktion av lokala grödor som var ungefär trefalt högre än normalskörden i området – ett häpnadsväckande resultat. ”Tricket” som Terre Verte använder är helt enkelt (i) en engångs-plöjning av jorden, (ii) tillämpning av lokalt redan kända tekniker för markvård, (iii) biologiska metoder (inga kemikalier) och (iv) stängsel runt enheten för att optimera samspelet med kreaturen. Investeringskostnaden består mest av inköp av stängsel och hyrkostnad för en traktor med plog och den har snabbt amorterats. Förutom den högre produktionen så har de nya enheterna också skapat ett viktigt kapital i form av bördig jord och högre biologisk mångfald.

Inom samma tematiska område finansierades många andra insatser inom jordbruk, dricksvatten och sanitet, integrerad vattenresurshantering mm.

Fikarummet i ambassaden i Ouagadougou 2016. T.h. Chargé d’affaire Mats Hårsmar.

Madame Bazié, rektorn i skolan Dazankiema, som under många år fick stöd från FN-föreningen i Upplands Väsby och Galaxy-skolan i Märsta.

SATSNINGAR PÅ FÖRNYBAR ENERGI OCH TRYGGHETSSYSTEM

Även vad gäller hållbar förnybar energi kan resultaten bedömas som goda. Insatsportföljen inom energi har ökat användningen av solenergi på landsbygden och förbättrat den nationella energimixen. Insatser att nämna är ”Beyond the Grid Fund for Africa” och ”Renewable Energy for Agricultural Livelihoods in Burkina Faso”. I den senaste insatsen utbildades till exempel 4621 personer i förnybara energitekniklösningar för ökad jordbruksproduktion under år 2024.

Under de senaste åren bidrog Sida också till att testa finansiering av sociala trygghetssystem för sårbara hushåll. I Sidas strategirapport för 2024 dras slutsatsen att ”Utöver de direkta effekterna för fattiga hushåll har insatsen bidragit till lärande, till exempel genom förbättrad tillgång till demografiska data, och utvecklingen av ett offentligt socialt trygghetssystem i Burkina Faso.”

Inom det tematiska området ”Fredliga och inkluderande samhällen” finansierade Sida under 2024 ett tiotal mindre insatser via FN-organ och icke-statliga partners.

BISTÅNDET DROGS TILLBAKA INNAN MÅLEN SÄKRATS

Det svenska utvecklingssamarbetet avslutades den 31 december 2024. I strategirapporten för 2024 konstaterar Sida att det finns risk för att (den förtida) utfasningen av biståndet medför en risk för att målen i insatserna inte nås. Det konstateras också att den korta framförhållningen i utfasningen försvårade för partners. När beslutet om utfasning kommunicerades till burkinska regeringen så angavs att ett regionalt (Sahel-) program planerades och – underförstått – att detta i viss mån skulle kompensera för utfasningen i Burkina Faso och Mali. Ännu under våren 2026 har dock inget dylikt program sett dagens ljus. I strategirapporten förordas en utvärdering av stödet syftande till ”metodiskt och tematiskt lärande” men någon utvärdering är tyvärr inte planerad.

Undertecknad arbetade som sagt med Burkina-Faso-stödet under hela perioden 2001-2024 och beklagar att stödet, trots stora behov och goda resultat, inte tillåtits fortsätta.

★

Svenska ambassadens personal 2010. Chargé d’affaire Klas Markensten i barkre raden t.v. Foto: okänd.

Övergiven eroderad jordbruksmark, intill en av Terre Vertes pilotfarmer.

Text & Foto:
Göran Björkdahl
f.d. biståndshandläggare på Svenska ambassaden i Burkina Faso.

Siri Karlsson och Solo Dja Kabaco. Foto: Per Kristiansen.

ETT ANTIDOT MOT VÄRLDENS UTVECKLING

- SIRI KARLSSON & SOLO DJA KABACO HAR SPELAT IHOP I TIO ÅR

Siri Karlsson är en duo som består av Maria Arnqvist och Cecilia Österholm. Sedan tio år har deras säregna experimentella folkmusik stundtals smält samman med den framstående burkinske musikern Solo Dja med band. I år nominerades deras senaste album Stockholm-Ouagadougou till en grammis. Maria Arnqvist berättar för BurkinaKontakt.

Som musiker och kompositör, med instrumenten piano och saxofon har Maria Arnqvist ständigt nya idéer på gång. Under sommaren når jag Maria Arnqvist för att ställa några frågor.

Sylvain Dando Paré och Maria Arnqvist. Foto: Schwalbe Productions.

GRATTIS TILL GRAMMISNOMINERINGEN! TIDIGARE I ÅR! VILL DU BERÄTTA OM ERT ALBUM?

– Stort tack! Vi blev så glada och det betyder mycket att just det här samarbetet och albumet blev nominerat. Det är ett samarbete som drivs med själ och hjärta av oss alla inblandade. Albumet är inspelat både i Ouagadougou och Stockholm, vid olika tillfällen i samband med turnéer. Därav namnet. Första inspelningssessionen ägde rum i Ouagadougou redan 2016 när vi, Siri Karlsson, var inbjudna till jazzfestivalen Jazz à Ouaga med hela bandet.

Cecilia Österholm på nyckelharpa. I bakgrunden Seydou "Barbu" Kone.
Foto: Schwalbe productions.

Solo Dja, sång och gitarr och i bakgrunden Simon Svärd, lapsteel.
Foto: Schwalbe Productions.

VILL DU BERÄTTA OM SIRI KARLSSON OCH SAMARBETET MED SOLO DJA? NÄR BÖRJADE NI?

– Vi hade träffats tidigare men det var när vi var i Burkina 2016 som samarbetet tog fart. Vi bjöd in Sylvain Dando Paré som basist på våra spelningar. Jari Haapalainen, som spelat in våra tidigare skivor, var med på trummor. Förutsättningslöst bokade vi två dagar i studio hos Seydoni Productions (som drivs av Richard Traoré, se artikel av Eva Traoré Dahlberg, reds. anm.). Vi hade med oss några lösa låtskisser och Solo Dja bidrog med texter, sång och sin gitarr. Tillsammans mejslade vi fram låtarna. Det var en klockren match! Det gick till på samma vis 2018 i Stockholm när Solo Dja, Sylvain Paré och Seydou "Barbu" Kone kom till Sverige för en gemensam turné. Då hade Solo Dja också med sig ett par låtar. Vi repade en dag, gigade och gick in i studion. Denna gång i Studio Dubious. Våra röster, melodier och musiktraditioner gifter sig väldigt fint. Och vi har väldigt roligt tillsammans, i musiken, i studion och på vägarna.

NI TURNERADE I SVERIGE 2025. HUR GICK DET OCH VAR VAR NI?

– Det är många pusselbitar som ska falla på plats för att få till en turné och ett internationellt samarbete. Förra året lyckades vi! Då passade vi också på att släppa albumet Stockholm - Ouagadougou. Vi turnerade i södra Sverige, i Stockholm, Uppsala och på Burkinadagen på Öland. Vi fick superfin respons och god uppslutning. Solen lyste mot oss på Musik i Parken på Etnografiska museet i Stockholm, Stadsparken i Uppsala, med mera. Och vi gick in i studio två dagar och spelade in fem nya låtar! Vi kunde genomföra turnén med stöd från Burkinas Vänförening i Stockholm, Assambus, Burkinas vänner i Kalmar och Ölandstrakten, Kulturrådet och Kulturministeriet i Burkina. Varmt tack till alla som bidrog!

DU VAR ÄVEN SJÄLV I OUAGADOUGOU OCH SPELADE I ÅR. HUR VAR DET OCH UPPLEVDE DU DET ANNORLUNDA ÄN TIDIGARE?

– Jag reste till Ouaga en vecka i januari för en masterclass med arrangören och kompositören Zakaria Mamboue som bor i Ouaga. Han har till exempel arrangerat flera av Tiken Jah Fakolys album. Så klart träffade jag också Solo Dja, Sylvain och Seydou. Vi lyssnade igenom mixar på våra nya låtar och gjorde en spelning. Det var fint att få presentera projektet i Ouaga, även om vi saknade Cecilia Österholms nyckelharpa och röst och Simon Svärds lapsteel. Jag har inte besökt Ouaga sedan 2016. Det var ett kärt återseende. Mycket var likt, men staden har förändrats och vuxit.

HUR SER DU PÅ FRAMTIDEN OCH EVENTUELLA FORTSATTA SAMARBETEN? PÅVERKAR DET FÖRÄNDRADE POLITISKA LANDSKAPET ERT SAMARBETE?

– Vi har fem nya låtar som väntar på att släppas och vi hoppas få till en ny turné i Sverige vad det lider! Vi är optimistiska. Vårt samarbete är som ett antidot mot världens utveckling just nu och det driver oss precis som musiken. Tyvärr kan vi ju inte resa till Burkina som band just nu då det är reseavrådan till landet. Med avrådan beviljas inte bidrag från de svenska kulturmyndigheterna och reseförsäkringar gäller inte, så risken och kostnaden är för hög. Även i Sverige är det tuffare då bidragen till kulturverksamhet minskar.

VAD HAR NI PÅ GÅNG HÄRNÄST?

– Vi fortsätter att skapa och spela med Siri Karlsson. Vi ska slutmixa vår nya musik med Siri Karlsson & Solo Dja Kabaco under hösten. I vinter kommer vi spela in ett album som är inspirerat av norrsken och som går under arbetsnamnet Auroar Sirialis.

Text: Karolina Jeppson

AVVECKLING GER UTVECKLING I BURKINA?

Kapten Ibrahim Traoré höll 2 april 2026 ett samtal med utländsk media som sändes i statstelevisionen RTB
© YouTube/RTB – Radiodiffusion Télévision du Burkina

De senaste åren har Burkina Faso bytt ut det mesta: Regering, författning och avvecklat existerande politiska partier. Ibrahim Traoré ändrade spelreglerna och har rätt att stanna till 2029 och därefter att ställa upp i val.

Ibrahim Traoré kom till makten i september 2022, den andra militärkuppen på 6 månader. Dessförinnan, i januari 2022 hade Paul Henri Damiba gripit makten från den civilt valda Roch Marc Christian Kaboré efter missnöje med att många civila och militärer dödats i jihadistattacker. Den övergångsregering som tillsattes med bland annat en civil premiärminister lovade återgång till civilt styre i juli 2024 och lyckades därmed undvika ekonomiska sanktioner av den regionala samarbetsorganisationen ECOWAS till skillnad mot Mali efter liknande militärkupper 2020 och 2021. Men under våren 2024 när det blev uppenbart att inga val kunde ordnas i tid, samlades ett utvalt antal medborgare till ett rådslag under ett veckoslut där det bland annat beslutades att kapten Traoré fick rätt att stanna ytterligare fem år och även få rätt att ställa upp i framtida val.

NY REVOLUTIONSFÖRFATTNING

I mars 2026 antog Övergångsförsamlingen (ALT) enhälligt (mer än två tredjedelars majoritet som krävs av de 70 ledamöterna) en ny författning: *Charte de la Revolution Progressiste et Populaire*, (RPP) som ersatte Övergångsstadgan från oktober 2022. RPP liknar Sankaras på sin tid proklamerade *Revolution Democratique et Populaire*, RDP. På samma sätt ändras namnet ALT till *Assemblée Legislative du Peuple* (ALP). En annan viktig nyhet är avskaffandet av politiska partier i den lagstiftande församlingen. Vidare ingår de nya värden som kännetecknar RPP: Nationell suveränitet, försvar av fosterlandet, folklig patriotism.

IBRAHIM TRAORÉ INTERVJUAS AV UTLÄNDSKA MEDIA

Regeringen upplöste i oktober 2025 den oberoende nationella valkommissionen CENI och i februari 2026 de politiska partierna, vars aktiviteter redan var tillfälligt förbjudna. Ibrahim Traoré intervjuades under två timmar av journalister från Burkina och flera utländska media som italienska RAI och brittiska SkyNews, en ovanlig händelse i ett land där flera västliga media förbjudits och journalister utvisats. Under ett samtal med pressen i början av april 2026 som sändes i nationella televisionen, RTB, sa Ibrahim Traoré: ”Vi pratar inte om val. Invånarna i Burkina Faso måste glömma demokratin. Demokrati är inget för oss.”

Ibrahim Traoré nämnde också sin företrädare överste löjtnant Paul Henri Damiba, nyligen utlämnad från grannlandet Togo, anklagad för korruption och flera kuppförsök. Damiba är nu överlämnad till domstol i Burkina. Att han utlämnats kan bero på att Togo försöker spela en medlande roll mellan Ecowas och den nya AES-alliansen, men detta är en spekulation från min sida.

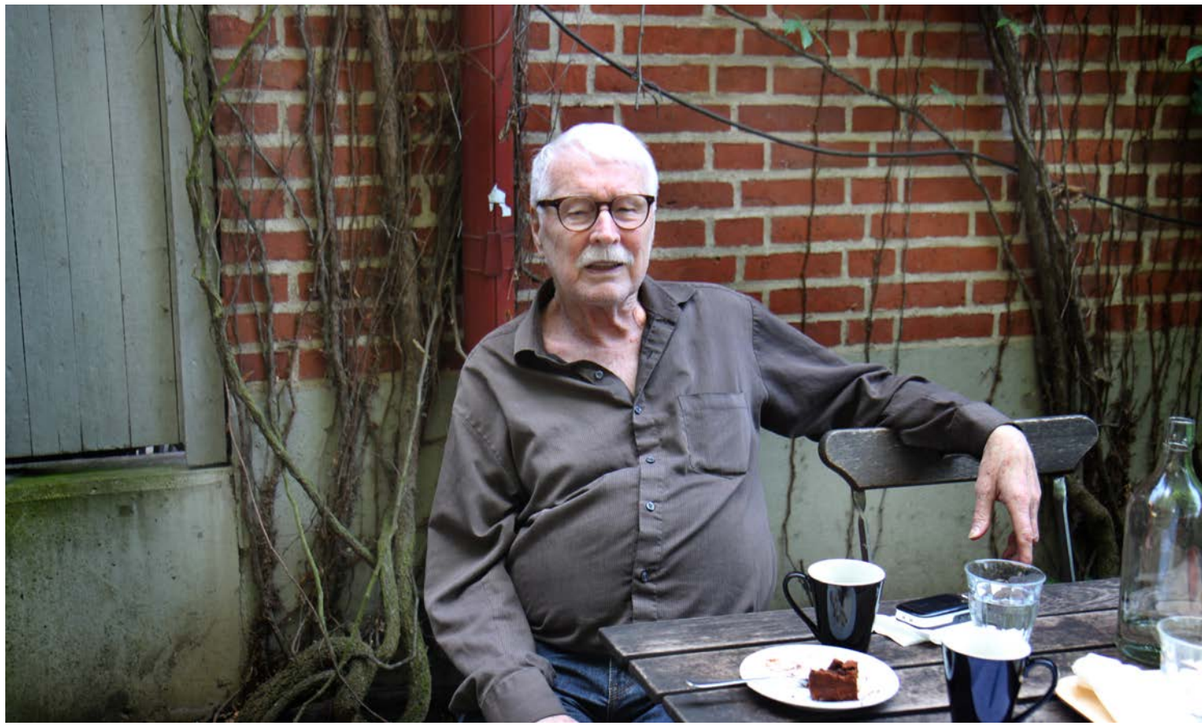
Burkina Faso är sedan över 10 år offer för våldsamma jihadistattacker med tusentals döda. Armén och folkmilisen *Volontaires pour la défense de la patrie*, VDP, är anklagade av flera civilsamhällesorganisationer för övergrepp mot civila, men det finns ”inga bevis” menade Ibrahim Traoré. När det gäller samarbetet med Ryssland svarade han att Burkina mottar militär utrustning och ett hundratal militära ryska rådgivare utbildar burkinska militärer men det är burkinier som strider mot jihadisterna. ★

Burkinas premiärminister Rimtalba Jean Emmanuel Ouédraogo, kräver transparens om finansieringen av civilsamhällesorganisationer. 2025 © Primature du Burkina Faso

Text:
Hans Eriksson
biståndsarbetare
och konsult.

Olle Wendt på Konsthallens café i Malmö, 2016. Foto: Karolina Jeppson.

OLLE WENDT

- EN AV FÖRGRUNDSGESTALTERNA I ASSAMBUS

I flera av artiklarna i detta nummer nämns Olle Wendt, en av dem som lade grunden till Assambus för 40 år sedan. Till BurkinaKontakt #1, 2016, intervjuade jag Olle Wendt på Konsthallens café i Malmö. Han gick ur tiden senare det året. Här är en kort sammanfattning av artikeln.

Olle Wendt bodde strax intill Konsthallen i Malmö och gick ofta dit och fikade. Han berättade hur han träffade sin nära vän Zounkata Tuina, som i sin tur ledde honom till att lära känna landet Burkina Faso. De två blev vänner då de studerade i Göteborg och Borås på 1970-talet.

Några år senare besökte Olle Burkina Faso för första gången, och återvände igen 1985. Han ville då skriva om -85 års Fespaco och även om Bataille du Rail - bygget med järnvägslinjen mellan Abidjan och Ouagadougou, som skulle byggas ut till Niamey. Artiklarna blev början på det som sedan skulle bli BurkinaKontakt. I samband med att Afrikagrupperna stöttade tidningen, kom Olle i kontakt med Västerhaninge folkhögskola som skulle starta resande program till Burkina och Ghana. Utifrån det mötet föddes Assambus.

Olle Wendt kontaktades av den burkinska ambassaden i Köpenhamn och tillfrågades om ifall han ville bli konsul för Burkina Faso i Sverige. Då han så småningom tackade ja, skulle konsulskapet vara i 12 år. Ett Västafrikakonsulat skapades i Stockholm med vicekonsuln Bernt Ekengren, och med en anställd - Anna Lindström. På den tiden backade UD idén om konsulatet för att stödja och öka kontakten med regionen.

Kontakten mellan Olle och Zounkata fanns kvar då intervjun gjordes. Idag är inte någon av dem i livet längre. Men Olle Wendts drivkraft lade grunden till ett långvarigt samarbete och utbyte mellan våra länder. Han sa själv:

- Föreningen är ju en bild av den vänskapsrelation som jag och Zounkata haft i 44 år. ★

Karolina Jeppson
Frilansjournalist och
redaktör för
BurkinaKontakt

VÄNSKAP, BISTÅND OCH POLITIK

– DE FÖRSTA TIO ÅREN

Gruppfotografering i samband med presidentbesöket 1999.

Den 24 maj 1986 hölls ett möte på Västerhaninge folkhögskola då man beslöt att bilda Vänskapsföreningen Burkina Faso – Sverige. Deltagare var Olle Wendt, sedermera Burkina Fasos honorärkonsul, hans vän Jan Hammarskjöld och en grupp elever från folkhögskolans u-landslinje, nyss hemkomna från en studieresa i Burkina Faso och Ghana.

Att folkhögskolegruppen hade valt dessa båda länder för sin studieresa hängde ihop med att länderna styrdes av unga och karismatiska militärer med en antikolonial vänsterpolitik. I Burkina Faso var det Thomas Sankara och i Ghana Jerry Rawlings. Folkhögskoleläraren Wilo Toots i Västerhaninge hade kontaktat Hans Eriksson, som då arbetade i Ouagadougou som ekonom för FN-organet UNSO (United Nations Soudano-Sahelian Office) och som han kände sedan tidigare. Tillsammans med sin fru Christiane och vännen Augustin Tapsoba hade Hans organiserat ett uppskattat program för gruppens vistelse i Burkina Faso, vilket inbegrep inkvartering hos burkinska familjer.

I Sverige engagerade sig Olle Wendt för att göra Burkina Faso känt. Olle Wendts intresse för landet hade väckts genom vänskapen med Zounkata Tuina, en burkinier som studerade arkitektur vid Chalmers i Göteborg. Zounkata flyttade efter studierna tillbaka till sitt hemland, där han var verksam som arkitekt. Under många år var han kontaktnoden för svenskar på besök i Ouagadougou. Senare blev han borgmästare i sin hemby Yaho och bosatte sig där.

Från november 1985 hade Olle Wendt givit ut ett maskinskrivet informationsblad ”Burkina Faso – Sverige, kontaktblad för vänner till Burkina”, som kom ut varannan månad fram till att det 1988 ersattes av vänskapsföreningens eget medlemsblad. I informationsbladets första nummer kan man läsa ett inlägg från folkhögskolegruppen som berättar om sin planerade resa och lovar återrapportera vid hemkomst. Med tanke på att det andra numret endast hade 16 prenumeranter, var Olles kontaktblad ett ambitiöst projekt! Varje nummer började med en krönika av redaktören. Därefter följde artiklar av personer som var eller hade varit i Burkina. Det fanns även en sida för Kultur och en Barn-sida, vilken återspeglade de samarbeten mellan skolklasser i Sverige och Burkina som då pågick. Näst sista sidan utgjordes av en sammanställning av nyhetsnotiser ur svensk och franskspråkig press, och på sista sidan fanns en lista på litteratur och adresser till hjälp för den som ville informera sig om landet.

När gruppen från Västerhaninge hade kommit tillbaka från sin resa var antalet

Biståndsminister Lena Hjelm-Wallén i samspråk med president Blaise Compaoré (april 1999).

Anna Lindström överlämnar en gåva till President Blaise Compaoré. (president-besöket april 1999)

Zounkata Tuina (t.v.) dansar tillsammans med Eva Sävfors och Sigrun Helmfrid (t.h.).

Burkina Fasos ambassadör Anne Konaté tillsammans med Olle Wendt vid invigningen av en Burkinautställning i Simrishamn.

Burkinaentusiaster tillräckligt för att en vänskapsförening skulle kunna bildas. Ur det första mötesprotokollet från maj 1986 kan utläsas att föreningens primära målsättning skulle vara att ”sprida kunskap om BF med en positiv bild av utvecklingen och regimen” samt ytterligare punkter om samarbete med olika organisationer och att skapa kontakter mellan människor och organisationer i Burkina Faso och Sverige. En interimstyrelse bildades med Kristina Jelving som ordförande. Föreningen formaliserades vid sitt första årsmöte i augusti 1986, då även några hemvändande svenska biståndsarbetare, från Burkina Faso deltog.

Arkivet vittnar om att föreningen de första åren bedrev ett ambitiöst informationsarbete. På den tiden var Burkina Faso, som 1984 hade bytt namn från Övre Volta, tämligen okänt i Sverige. Det franska språket var ett hinder och få svenskar besökte landet. Föreningen ordnade temadagar, seminarier och utställningar. Man skrev till samtliga partier och uppmanade till ökat svenskt bistånd till Burkina Faso samt gjorde reklam för den nystartade föreningen som en resurs.

> ”ARKIVET VITTNAR OM ATT FÖRENINGEN DE FÖRSTA ÅREN BEDREV ETT AMBITIÖST INFORMATIONSARBETE. PÅ DEN TIDEN VAR BURKINA FASO, SOM 1984 HADE BYTT NAMN FRÅN ÖVRE VOLTA, TÄMLIGEN OKÄNT I SVERIGE.”

VILKA VAR VÄNNERNA?

Förutom folkhögskolegruppen utgjordes medlemsbasen de första åren av svenskar som arbetade eller hade arbetat i Burkina Faso samt deras anhöriga och vänner. Sverige finansierade ett program för att bekämpa ökenspridning i tre länder i västafrikanska Sahelområdet, Senegal, Niger och Burkina Faso. Huvudsakliga aktiviteter var trädplantering och spridandet av bränslesnåla spisar. Eftersom Sverige inte hade någon egen representation i dessa länder kanaliserades pengarna genom FN-organet UNSO. Under de år som programmet pågick (1983-1994) tjänstgjorde totalt ett 15-tal unga svenskar i Burkina Faso. Även Diakonia hade svensk personal utstationerad i Ouagadougou, från 1987 var det Lennart Karlsson med familj. För varje nytt samarbete utökades kontaktytorna. Det började komma studenter på Sida-finansierade stipendier till Burkina Faso för att göra mindre fältstudier, det

kom burkinska musiker och teaterfolk till Sverige, det inleddes forskningssamarbeten, burkinska studenter fick möjlighet att studera i Sverige och det bildades svensk-burkinska familjer. Vänskapsföreningen var aktiv med att främja alla slags kontakter och även när man själv inte stod som värd brukade man ge tillfälle för gästande burkinier att träffa föreningens medlemmar.

Burkinavänner fanns också i de övriga nordiska länderna. I Danmark hade en vänskapsförening bildats i januari 1987 och i Norge bildades en 1990. De första åren hände det att representanter för de nordiska föreningarna besökte varandras evenemang. Medlemstidningen var samnordisk och innehöll artiklar på både svenska, danska och norska. Det samarbetet rann dock så småningom ut i sanden. I Burkina Faso bildades redan 1988 en vänskapsförening Burkina Faso-Sverige. Den förde dock en sovande tillvaro fram till år 2007 då några burkinier som hade studerat i Sverige aktiverade föreningen.

VÄNSKAPEN OCH BISTÅNDET

En fråga som återkommande orsakade diskussion under den första tiden var huruvida vänskapsföreningen skulle ägna sig åt biståndsverksamhet eller inte. Föreningen hade upprättat en solidaritetsfond till stöd för Burkina Faso. Ett par tusen kronor hade influtit. Vissa ville att pengarna skulle användas till stöd för gräsrotsprojekt i Burkina Faso. Andra menade att ekonomiskt bistånd var nykolonialism och inte något som föreningen skulle syssla med. Båda sidorna hänvisade till president Sankaras vision om att Burkina Faso skulle frigöra sig från nykolonialt beroende och utvecklas genom egen kraft.

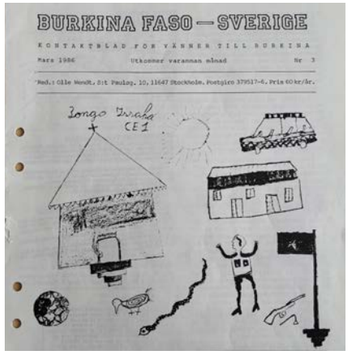
Två debattinlägg i Kontaktbladet nr 1, 1988 illustrerar diskussionen. Vice ordförande Hans Eriksson lyfte fram att ”Burkina vill samarbeta med organisationer som vill visa ”solidaritet” med folkets egna ansträngningar, utan egna baktankar”. Han menade att ”vi kan motivera många nya människor till att bli medlemmar om vi kan visa att vi aktivt stöder utvecklingen på ett konkret sätt”. Han hoppades även att föreningen genom bistånd i egen regi skulle kunna ”förändra attityder till traditionellt bistånd här hemma”.

Kontaktbladets redaktör Olle Wendt

Vänskapsföreningens mottagning av president Blaise Compaoré i april 1999.

”OM NÅGON VILLE PROTESTERA SÅ FICK DET SKE UTANFÖR MÖTESLOKALEN.”

”DEN GORDISKA KNUTEN LÖSTES TILL SLUT GENOM ATT VÄNSKAPSFÖRENINGENS STADGAR SKREVS OM SÅ ATT LOKALFÖRENINGAR SKULLE KUNNA BILDAS MED EGNA STADGAR SOM TILLÄT BISTÅNDSVERKSAMHET.”

å andra sidan ansåg att bistånd skulle korrumpera relationen. ”Thomas Sankara blev som president i Burkina Faso ett språkrör för det missnöje som våra afrikanska ”grannar” känner i sin relation till oss. Hans viktigaste ambition var att förändra attityderna, och han har inbjudit oss till att söka en mer tillfredsställande och ömsesidig bekantskap i en gemensam värld.” Olle hoppades att vänskapsföreningen skulle kunna bidra till att ”bryta biståndstänkandets bojor med början hos oss själva.”

Den gordiska knuten löstes till slut genom att vänskapsföreningens stadgar skrevs om så att lokalföreningar skulle kunna bildas med egna stadgar som tillät biståndsverksamhet. Riksföreningen skulle fortsatt ägna sig åt enbart information och kontaktskapande. I Göteborg bildades 1988 en lokalförening med Tyra Spångberg som pådrivande kraft. I Simrishamn startade Birgit Nilsson en Skånegrupp 1989. I Stockholm hade det länge funnits en lokal grupp som träffades för aktiviteter, men först 1995 formaliserades den med stadgar som tillät biståndsverksamhet. I dag återstår endast lokalföreningen i Stockholm. De biståndsprojekt som under åren har genomförts av lokalföreningarna har handlat om att stödja skolor, kvinnoföreningar, kulturgrupper och sjukvårdscentraler, oftast via kontaktpersoner man lärt känna vid besök i landet. Ibland har finansieringen skett med egna medel, ibland med tillskott av Sida-pengar. Lokalgruppen i Göteborg initierade ett flerårigt samarbete mellan sjukhuset i Borås och det i Bobo Dioulasso, vilket resulterade i att sjukhusutrustning och utrustning för två operationssalar kunde komma det burkinska sjukhuset till del. Även sjukhuset i Zounkata Tuinas hemby Yaho fick utrustning från Borås.

Trots att många från början var negativt inställda till utvecklingsbistånd, har föreningen återkommande bedrivit påverkansarbete för att Sverige skulle öka sitt bistånd till Burkina Faso. År 1992 skrev man till dåvarande biståndsminister Alf Svensson (KDS) och uttryckte oro för att det svenska Sahelprogrammet skulle läggas ned. Alf Svenssons utförliga svar visade att han var både insatt i och intresserad av det svenska biståndet till Burkina Faso.

VÄNSKAPEN OCH POLITIKEN

De som bildade vänskapsföreningen motiverades inte bara av kärleken till landet och människorna utan också av beundran för dess ledare Thomas Sankara, den unge militär som tillsammans med några kollegor hade tagit makten i en militärkupp 1983. I sin informationsverksamhet betonade föreningen att Burkina Faso var ett land med en positiv utvecklingspotential. Solidariteten med landets politiska styre var dock inte lika självklar efter att Sankaras kompanjon Blaise Compaoré i oktober 1987 hade tagit makten i en blodig kupp varvid Sankara mördades. Hur skulle vänskapsföreningen nu förhålla sig till landets politiska styre? I den årsberättelse som antogs vid årsmötet 1988 slogs fast att vänskapsföreningen ”trots identifikation med den utveckling Sankara symboliserat, skall stå över politiska motsättningar och verka för att utveckla kontakterna mellan folken”.

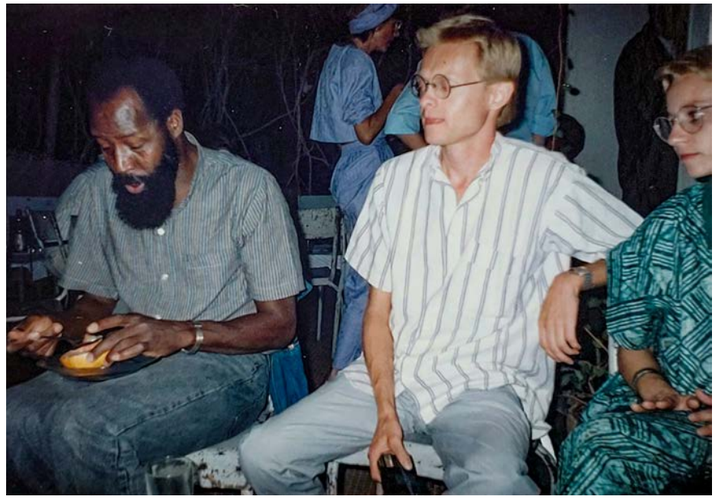
Visserligen var det positivt att president Compaoré under åren efter kuppen införde parlamentarisk demokrati med konstitution, frihet att bilda partier och pressfrihet, men samtidigt förekom incidenter som tydde på brutal maktutövning. I december 1998 omkom den undersökande journalisten Norbert Zongo i ett attentat hjälpligt maskerat till trafikolycka. Zongo hade nystat i en härva av ekonomisk brottslighet och korruption vars trådar ledde mot presidentens bror. Zongos död blev aldrig ordentligt utredd och protester blev nedtystade.

Dilemmat hur föreningen skulle förhålla sig till den politiska makten i Burkina Faso ställdes på sin spets när president Blaise Compaoré i april 1999 besökte Sverige för att diskutera det biståndssamarbete som Sverige då var berett att inleda. En träff med vänskapsföreningen förväntades. Ville föreningen ta emot presidenten och i så fall hur? Frågan diskuterades omsorgsfullt. Slutsatsen blev att som vänskapsförening måste man ta emot landets president, även om man har invändningar mot dennes politik. Om någon ville protestera så fick det ske utanför möteslokalen. Så kom det sig att när presidenten anlände med sitt följe stod en liten skara på gatan med plakat som krävde rättvisa för Norbert Zongo medan ett 30-tal medlemmar hade samlats i lokalen för en soirée amicale med buffé, tal och presentöverlämning. Deltog gjorde även dåvarande vice statsminister Lena Hjelm-Wallén (S), som efter några resor till Burkina Faso hade blivit förtjust i landet och blivit medlem i föreningen. Föreningens ordförande Roland Göransson höll ett välkomsttal som var en avvägning mellan gott samarbete och oro för den senaste tidens händelser. ★

Research: Staffan Söderholm och Maria Köhler
Samliga foton: Staffan Söderholm.

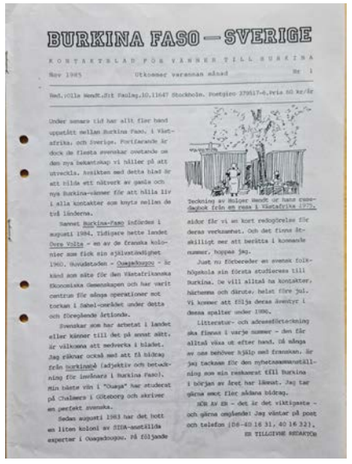
Text:
Sigrun Helmfrid
Forskare i socialantropologi och tidigare biståndsarbetare i Burkina Faso.

Zounkata Tuina, Staffan Söderholm och Lotta Spykman. Foto: Staffan Söderholm.

Olle Wendt. Foto: Staffan Söderholm.

BURKINA FASO — SVERIGE

KONTAKTBLAD FÖR VÄNNER TILL BURKINA

Nov 1985 Utkommer varannan månad Nr 1

Red.ville Wendt,Sit Fasling,10,11647 Stockholm. Postgiro 370517-0,Pris 60 kr/år

Under senare tid har allt fler band uppstått mellan Burkina Faso, i Västafrika, och Sverige. Portlarande är dock de flesta svenskar osetande om den nya bekantskap vi håller på att utveckla, bokliken med detta blad är att hålla ett nätverk av gamla och nya Burkina-vänner för att hålla liv i alla kontakter som knyta mellan de två länderna.

Sannet Burkina-Faso inrördes i augusti 1984, tidigare hette landet Övre Volta - en av de franska kolonier som fick sin självständighet 1960. Huvudstaden - Ouagadougou - är känd som säte för den Västafrikanska ekonomiska Gemenskapen och har varit centrum för olega operationer mot torkan i Sahel-området under detta och föregående årtionde.

Svenskar som har arbetat i landet eller känner till det på annat sätt- är välkomna att medverka i bladet. Jag räknar också med att få bidrag från Burkinas ladjaktie och betsakning för insändare i Burkina Faso), min bästa vän i "Ouaga" har studerat på Chalmers i Göteborg och skriver en perfekt svenska.

Sedan augusti 1983 har det bott en liten kolonl av SIDA-anställda experter i Ouagadougou. På följande sidor får vi en kort redogörelse för deras verksamhet. Och det finns förskilligt mer att berätta i kommande nummer, hoppas jag.

Just nu förbereder en svensk folkhögskola sin första studieresa till Burkina. De vill alltså ha kontakter, härtemma och därute, helst före juli. Vi kommer att följa deras äventyr i denna spalter under 1986.

Litteratur- och adressförteckning ska finnas i varje nummer - den får alltså vänta ut efter hand, så många av oss behöver hjälp med franskan. Är jag tacksam för den nyhetssammanställning som min vänkarest till Burkina i början av året har lämnat. Jag tar gärna emot fler address bidrag.

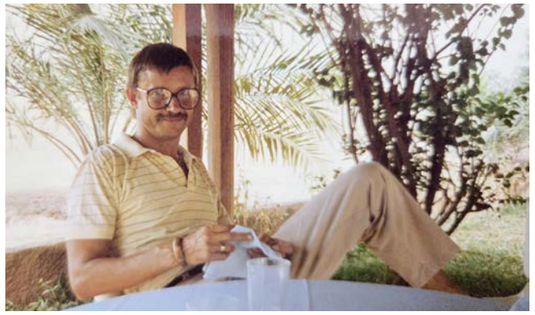
SOM JU SÄ - det är det viktigaste - och gärna omgående! Jag väntar på post och telefon (08-40 16 31, 40 16 32).

/Olle

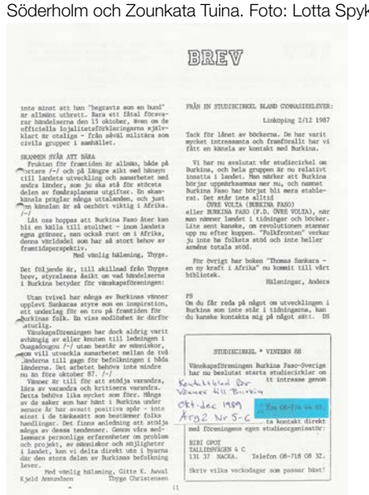
EN TILLGIVNE REDAKTÖR

Från vänster: Sigrun Helmfrid, Sten Hagberg, Eva Sävfors, Staffan Söderholm och Zounkata Tuina. Foto: Lotta Spykman Smedeby

Lennart Karlsson. Foto: Sten Hagberg.

BREV

FRÅN EN STUDIECIRKEL BLAND OUAGASISELIVER:

Linköping 2/12 1987

Tack för lånet av böckerna. De har varit mycket intressanta och framförallt har vi fått en känsla av kontakt med Burkina.

Vi har nu avslutat vår studiecirkel om Burkina, och hela gruppen är nu relativt insatta i landet. Nu märker att Burkina börjar uppmärksammas mer nu, och namnet Burkina Faso har börjat bli mera etablerat. Det står inte alltid ÖVRE VOLTA (BURKINA FASO) eller BURKINA FASO (F.D. ÖVRE VOLTA), när man nämner landet i tidningar och böcker. Lite sent kanske, om revolutionen stannar upp nu efter koppen. "Folkfronten" verkar ju inte ha folkets stöd och inte heller armens totala stöd.

Med vänlig hälsning, Thyge.

Det följande är, till skillnad från Thyges brev, styrelsens ärskr om vad bibliotekarna i Burkina betyder för vänskapsföreningen:

Utan tvivel har många av Burkinas vänner upplevt Sankaras styre som en inspiration, ett underlag för en tro på framtiden för Burkinas folk. En viss enighet är därför naturlig.

Vänskapsföreningen har dock aldrig varit avhängig av eller knuten till ledningen i Ouagadougou /-/ utan består av människor, som vill utveckla samarbetet mellan de två länderna. Det arbetet behövs inte mindre nu än före oktober 87. /-/

Vänner är till för att stödja varandra, lära av varandra och kritisera varandra. Detta behöva lika mycket som förr. Många av de saker som har hänt i Burkina under senare år har avsatt positiva spår - inte minst i de tänkesätt som berörmer folks handlingar. Det finns anledning att stödja många av dessa tendenser. Genom våra medlemmars personliga erfarenheter om problem och projekt, av sånsinkor och möjligheter i landet, kan vi delta direkt uti i byarna där den stora delen av Burkinas befolkning lever. - Med vänlig hälsning, Gitte K. Aavat Kjeld Amundsen Thyge Christensen

STUDIECIRKEL * VINTERN 88

Vänskapsföreningen Burkina Faso-Sverige har nu beslutat starta studiecirklar om tt intresse genom

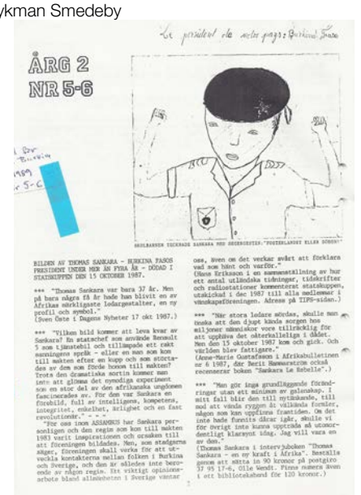
Kontaktblad Dr Vänner till Burkina

Okt-dec 1989 Årg 2 Nr 5-6

ta kontakt direkt med föreningens egen studieorganisatör:

BIRI GPOT TALLINSVÄGEN 4 C 134 37 NACKA. Telefon 08-718 08 32.

Skriv vilka veckodagar som passar bäst!

ÅRG 2
NR 5-6

BILDEN AV THOMAS SANKARA - BURKINA FASOS PRESIDENT UNDER HER ÅR FYRA ÅR - DÖDAD I STATSKUPPEN DEN 15 OKTOBER 1987.

*** "Thomas Sankara var bara 37 år. Men på bara några få år hade han blivit en av Afrikas mäktigaste ledargestalter, en ny profil och symbol."
(Sven Gete i Dagens Nyheter 17 okt 1987.)

*** "Vilken bild kommer att leva kvar av Sankara? En statschef som använde Renault 5 som i åtanställ och tillämpade att rakt sammingens spelår - eller en som som kom till makten efter en kupp och som störtade av den som förde honom till makten? Trots den dramatiska slutin kommer man inte att glömma det nymodiga experiment som en stor del av den afrikanska ungdomen förenades av. För den var Sankara en familjemedlem. En som talade om kärlek, förbehåll, full av intelligens, kompetens, integritet, enkelhet, kraftighet och en fast revolutionär." - - -

Vilka - om inom ASSAMBUS har Sankara personligen och den regim som kom till makten 1983 varit inspirationen och orsaken till att föreningen bildades. Men, som stadgarna säger, föreningen skall verka för att utveckla kontakterna mellan folken i Burkina och Sverige, och den är således inte beroende av någon regim. Ett viktigt opinionsarbete bland allmänheten i Sverige väntar oss, även om det verkar svårt att förklara vad som hänt och varför."

Ulwne Eriksson i en manuskriptskiss av hur ett antal utländska tidningar, tidskrifter och radiostationer kommenterat statskuppen, utskickad i dec 1987 till alla medlemmar i vänskapsföreningen. Adress på TIPS-sidan.)

*** "När stora ledare störbas, skulle man önska att den djupt kända sorgen hos allt jener människor vore tillräcklig för att uppbåna det oförskalliga i dådet. Men den 15 oktober 1987 kom och gick. Och världen blev fattigare."
(Anne-Marie Gustafsson i Afrikabulletinen nr 6 1987, där Berit Hamnaratrom också recenserar boken "Sankara Le Rebelle".)

*** "Man gör inga grundläggande förändringar utan att minimum av gallenskap. I sitt fall blir den till nyfikenhet, till mod att vända ryggen åt välkända formler, något som kan uppfinna framtiden. Om det inte bade funnits dårar igår, skulle vi för övrigt inte kunna uppskatta så utomordentligt klarsynt idag. Jag vill vara en av dem."
(Thomas Sankara i intervjuboken "Thomas Sankara - en ny kraft i Afrika". Beställ genom att sätta in 90 kronor på postgiro 37 95 17-6, Olle Wendt. Finns numera även i ett bibliotekshand för 120 kronor.)

BURKINA KONTAKT

NORDISK KONTAKTBLAD FOR BURKINA FASOS VENNER NR. 3 1989

Læs inde i bladet om

NAAM-GRUPPERNES FILOSOFI OG STRUKTUR

BURKINAS ØKONOMI

NYHEDER FRA BURKINA, DANMARK, SVERIGE

-0-

Ny ambassader på vej til København

Naam-grupperne får pris

Burkina i Hinnerup Festdage

TIDSLINJE:

- 40 ÅR AV UTBYTE OCH FÖRENINGSENGAGEMANG.

70-talet
Zounkata Tuina från Burkina Faso läser till arkitekt på Chalmers I Göteborg och lär känna Olle Wendt som senare besökte Burkina. Olle grundade senare det som blev tidningen BurkinaKontakt och var under 12 år Burkinas honorärkonsul i Sverige.

1983
Sida finansierar via FN sju biståndsprojekt i Sahel varav tre i Burkina Faso.

1985
Olle Wendt ger ut det första numret av "Kontaktblad för vänner till Burkina Faso" .

1986
Elever från Västerhaninge Folkhögskola besöker Burkina Faso och träffar svenska biståndsarbetare. Engagemanget resulterar till att Vänskapsföreningen Burkina Faso - Sverige bildas med ordförande Kristina Jelving.

1987
Kontaktbladet öppnas för den danska vänskapsföreningen som bildats av bl a Thyge Christiansen januari 1987.

1987
Den burkinske utrikesministern, Léandre Bassolé, besöker Sverige.

1987 - 1988
Diskussioner och tydliggöranden i de danska och svenska föreningarna efter kuppen och mordet på Tomas Sankara. Detta utmynnar i ställningstagande att våra föreningar värnar och arbetar för kontakten och vänskapen mellan folken, oberoende av ländernas regimer.

1988
ASSAMBUS arrangerar ett seminarium på Folkets hus i Stockholm på temat "Är Burkina Bekant?".

1988
ASSAMBUS tar över utgivningen av tidningen som nu får namnet Burkina Kontakt och blir ett medlemsblad för Vänskapsföreningarna I Sverge och Danmark. Ansvarig utgivare ASSAMBUS samordningsgrupp.

Systerföreningen ASSAMBUS - Burkina Faso bildas I Ouagadougou.

1988
Det debatteras huruvida ASSAMBUS ska ge bistånd och stötta särskilda projekt eller enbart verka för utbyte av information och främjande av vänskap. Detta utmynnar i beslut att ASSAMBUS inte ska stötta med finansiellt bistånd utan att detta överlämnas till de lokala föreningarna som bildas tex i Göteborg, i Skåne, i Nacka, på Öland, i Stockholm och på flera andra orter i Sverige.

1989
Den gemensamma dansk-svenska tidningen som nu kallades Burkina Kontakt får ansvarig utgivare i Danmark.

Från slutet av 80-talet inkom många reserapporter kring vattenförsörjning, skolor, mangotorkning mm. med understöd av Burkinas lokalföreningar.

1989
Assambus arrangerade ett heldagsseminarium på Folkens museum (Etnografiska) i Stockholm med rubriken: Burkina Faso - En korsväg i Västafrikas kultur.

1990
Burkinas Vänner I Skåne arrangerar 3-dagars seminarium I Brantevik, om jordbruk, ekonomi och politik I Burkina och besöker året efter Burkina Faso.

1990
Den norska vänskapsföreningen bildas, ansluts till Kontaktbladet.

1992
ASSAMBUS skriver brev till biståndsminister Alf Svensson och uppmanar Sverige att förlänga det nedläggningshotade Sahelprogrammet. Programmet förlängs.

1993
Västafrikansk filmfestival i Uppsala anordnad i samarbete med Kulturantropologiska institutionen, Uppsala universitet.

Temadag om Sahelbiståndet i Stockholm, januari med ambassadör Anne Konaté

Burkina-dagar i Simrishamn, augusti med utställningen "De värdiga folkens land", Burkinas vänner i Skåne.

1994
ASSAMBUS deltar i Stockholm Water Festival.

ASSAMBUS startade med stöd av Forum Syd ett teaterprojekt tillsammans med Théatre de la Fraternité I Ougadougou. En publikläktare byggdes i Ouagadougou och burkinska skådespelare besökte Sverige.

BURKINA FASO — SVERIGE
OBS! og Danmark

LARS-PETER OLSSON tog den här bilden. Han berättar om EN DAG I OUAGA...
"Sitter på en stol och kommer mej lite dum. Har blivit introducerad hos några kvinnor som bryggar dolo i ett kvarterabryggeri, och fått lov att ta bilder. De av de mer bestämda kvinnorna har burit ut en stol åt mej, när sitter jag nu. Med vise tvekan tar jag upp kameran ur min ryggsäck. Den väger bly. Några omkringbor har mej under uppsikt. De kastar några blickar sinsemellan och kilar ivåg. Jag torkar bort dammet från linsen, blickar sinsemellan och kilar ivåg. Jag torkar bort dammet från linsen. Kvinnorna blir lite spända, något kanske intill omslig. Förstås kommer ett gäng grabbar rusande. De flesta har gröna trojor och ställer upp sej, några på knä framför den andra. Förväntansfulla blicker vikter mot mej och kameran. Det är kvarterets fotbollslag. Jag har framför mej ett folkloende ögonblick... Det blev flera dagar hos dolo-kvinnorna och deras barn." Lars-Peter planerar en utställning med bilder från Ouaga.

BURKINA KONTAKT

Nordisk Kontaktblad for Burkina Fasos Venner Nr.3, september 1994

Fred, men ikke ro!
Læs Thyge Christensens ønsker til Burkina Faso på side 2

Nr. 27

BURKINA KONTAKT

Nordisk Kontaktblad for Burkina Fasos Venner. Nr. 37. Feb. 1997

FESPACO

FESPACO-plancha i Ouaga. Foto modtaget via e-mail fra Martin Hansen

BURKINA *på nettet*

FESPACO filmfestivalen, der afvikles for 15. gang netop som dette blad udsendes, er endnu engang først med det sidste.

FESPACO har nu lilet egen hjemmeside på Internettet.

Adressen er www.fespaco.snatet.bf Man kan også skrive til festivalen på adressen: sg@fespaco.festnet.bf Martin Hansen, it-ekspert og DanCom konsulent for FESPACO festivalen, har sendt os ovenstående billede. Han oplyser at Burkina inden længe får sin første Internet-server. Fauofen. Systemet er, skriver Martin, baseret på en linje til Canada.

87 procent dumper i landsbyskoler

Det viser en undersøgelse lavet for Alpha-projekterne. Læs mere om dette, og om for-beredelserne til et nyt skoleprojekt side 8.

Medlemsbladet under 90-talet.

1995
Afrikansk filmfestival i Uppsala.

ASSAMBUS uppvaktar flygbolag och Burkinas Ambassad i Köpenhamn för försöka få minskningar vad gäller kostnader för visum och flygbiljetter till Burkina Faso.

1998
Afrikansk Filmfestival i Stockholm i ASSAMBUS regi.

1999
ASSAMBUS arrangerar mottagning för President Blaise Campaoré som besöker Sverige där även Lena Hjelm-Wallén, vice statsminister deltar.

2000
Nr 50 av tidningen kommer ut. Olle Wendt intervjuas om hur allt startade på 70- och 80-talet.

2002
Tidningen Burkina Kontakt byter till svensk huvudort med Sten Hagberg som ansvarig utgivare. I redaktionen finns Sigrun Helmfrid, Vera Gahm och Karolina Jeppson ansluter som redaktör 2006.

2004
ASSAMBUS är delarrangör av konferens på Uppsala Universitet angående decentralisering i Västafrika, talare bla Hubert Ouedraougo från Ougadougou University, Burkina Faso.

2005
Samarbetet mellan sjukhusen i Borås och Bobo Dioulasso som stöttas av lokalföreningen I Göteborg måste avslutas då finansiering saknas. Detta samarbete startade redan 1993.

2006
Afrikansk filmfestival med Dani Kouyaté. Vänskapsgruppen för afrikansk film i Uppsala presenterar Dani Kouyaté, nyskapande, hyllad och prisbelönt regissör från Burkina Faso.

2007
Konsul Sten Hagberg anordnar ett stort möte med ett fyrtiotal Sverigeburkinier i Ouagadougou i sept. 2007 som leder till bildandet av ASSAMUS-BF med framlidne Korodjouma Ouattara som ordförande.

2009
Insamling till offer för översvämningarna i Ouagadougou i sept. 2009.

2010
ASSAMBUS arragerar kulturdagar i september i Stockholm, Göteborg, Uppsala och Ljungskile med ett digert flerdagarsprogram. Dagarna samlade deltagare från Sverige och Burkina Faso.

2012 - 2013
Upprop mot hotet att avveckla det svenska biståndet till Burkina Faso, i Svenska Dagbladet. Sten Hagberg och Karolina Jeppson skriver ett öppet brev till biståndsministern Gunilla Carlsson i Sidas tidning Omvärlden.

2014
ASSAMBUS medlemsmöte gästas av burkinska lärare som deltar i Sida-finansierad fortbildning i Lund. Utbildningen fokuserar på barns rättigheter.

2015
Forskningskonferens om demokrati och utveckling i Sahel - panelsamtal med burkinska, maliska och svenska forskare.

2015
Insamling till offer och skadade efter militärkuppen. Vänskapsföreningen Burkina Faso-Sverige och Burkina Fasos honorärkonsulat.

2016
Roland Göransson, stor Burkina-vän och aktiv i ASSAMBUS reser tillsammans med Burkinas Vänner i Stockholm och firar 75-årsdag i Burkina Faso. Samma år besöker representanter för ASSAMBUS Sverige och ASSAMBUS Burkina Faso Balai Citoyen i Ougadougou för att visa stöd med offer och skadade vid den misslyckade kuppen tidigare under året.

2016
ASSAMBUS firar 30-årsjubileum genom att tillsammans med Forum för Afrikastudier vid Uppsala Universitet ordna en temadag om Burkina Faso med 250 deltagare.

2016
Möte med en delegation ledd av Burkina Fasos finansminister Mme Hadizatou Rosine Coulibaly Sori.

2016
ASSAMBUS - Burkina Faso och Svenska Ambassaden i Burkina Faso ordnar kulturdagar I Koudougou, Burkina Faso.

2020 -2022
ASSAMBUS arrangerar årsmöten, medlemsmöten med olika föredrag via zoom för sina medlemmar. Detta ger möjlighet att få lyssna till föredragshållare både från Sverige och Burkina Faso.

2019
Insamling startas till interna flyktingar i Burkina Faso av Burkina Fasos honorärkonsulat, Burkina Faso-Sverige (ASSAMBUS), Faso Kamba, Faso Träffen och delegaten för burkinier i utlandet.

2020
Online seminarium om småskalig guldutvinning i Burkina Faso med Tongnoma Zongo, geograf vid Institut des Sciences des Sociétés.

2024
ASSAMBUS är medarrangör till en informationsdag om Sport och Kultur i Sahel i Uppsala. Göran Björkdahl och laget från Floorball Education Africa, Burkina Faso deltog. I samband med detta besökte även Eric Zongo, ordförande för ASSAMBUS Burkina Faso ASSAMBUS i Stockholm och rapporterade om systerföreningens arbete med internflyktingar.

2025
Dani Kouyaté uppmärksammas av ASSAMBUS för sin förtjänstfulla insats som burkinsk-svensk filmskapare. 2025 belönas han med filmfestivalen FESPACOs guldmedalj.

2026
ASSAMBUS firar 40-årsjubilieum.

Research: Maria Köhler, Staffan Söderholm, Sigrun Helmfrid, Sten Hagberg.
Sammanställning: Maria Köhler.

EN VÄNSKAP TILL LANDET OCH FOLKET I 40 ÅR

I mitten syns Hans Eriksson och hans fru Christiane, 1983. Foto: Göran Björkdahl.

Den borgerliga regeringen i Sverige stöttade under 80-talet kampen mot torkan i Sahel, inom ramen för svenskt multibistånd. Fyra unga svenskar, däribland Hans Eriksson, arbetade från 1983 och några år framåt i landet. Här ger Hans en reflektion över sitt långvariga engagemang i Burkina Faso, och som medlem i Assambus.

Jag var en av fyra unga svenskar, som kom till Ouagadougou i juli 1983 och stannade i tre år till juli 1986. Jag hade redan genom mitt arbete med internationellt bistånd inom Synskadades Riksförbund i Sverige kommit i kontakt med Taherou Ouedraogo från ABPAM föreningen, som drev både en skola för blinda barn och ett yrkesutbildningscenter för vuxna, Nongtaba, just söder om Ouaga. Taherou hade varit i Sverige på ett ledarutbildningsseminarium tillsammans med andra personer från frankofona Afrika som jag organiserat. Jag hade förmånen att mötas av Taherou på flygplatsen och fick bo i Gounguin i de västra förorterna.

ANLÄNDE VID SANKARAS MAKTÖVERTAGANDE

Jag råkade komma precis en vecka före Sankara och tre andra unga militärer kom till makten i dåvarande Övre Volta den 4 augusti 1983. Under den kvällen var jag på besök hos Taherou som bodde i Zougouna i östra Ouaga och jag skulle resa hem i bil genom hela centrum på kvällen. Vi förstod inte vad som var på gång när vi såg folk komma ut från biografer, bensinstationer var tomma. Plötsligt såg vi militärjeepar med kulsprutor på flaket när vi korsade huvudgatan mot flygplatsen. Väl framme i huset i Gounguin i västra Ouaga var det lugnt men just när vi kommit in började det skjutas i kvarteret som låg nära ett militärläger där det gjordes motstånd. Vi släckte ljuset och kastade oss på golvet, satte på radion och hörde Sankara deklarera varför de tagit makten från en korrupt neo-kolonial regering. Han sa att det var ”bara några intoxikerade individer som gjorde motstånd”. Vi blev fast i tre dagar innan de sista gav upp och vi fick tillåtelse att gå ut och handla. Det är ett minne som sitter djupt och utvecklingen som följde har påverkat mig och många andra på flera sätt, exempelvis bildandet av Assambus, och att Burkina blivit det land tillsammans med Benin som jag besökt och arbetat mest i.

ARBETE PÅ FN-ORGANET UNSO

Jag arbetade på FNs organisation för Sahelländerna UNSO och dess regionala kontor i Ouagadougou. UNSO samordnade biståndsinsatserna bland givarländerna i kampen mot torkan och ökenspridningen. UNSO täckte alla Sahelländerna från Kap Verde till Tchad. På mottagarsidan fanns samordningsorganisationen CILSS som också hade kontor i Ouagadougou. Jag var som utvecklingsekonom en generalist som arbetade tillsammans med Jöran Fries, skogsprofessor, en tunisisk agronom som var specialist på jordbruk i torra områden och en iransk specialist på vattenförsörjning. Jag var flera gånger på uppdrag för att utvärdera pågående projekt eller formulera nya projekt i alla Sahelländer.

Jöran Fries var den seniora bland oss yngre svenskar som skickades till Burkina. Vi träffades ofta hemma hos honom tillsammans med hans fru Ingrid Fries som arbetade som lärare på Internationella skolan. Jag var ofta på UNSO-uppdrag med honom i flera Sahel-länder. En gång var vi i Gao i östra Mali i maj under den varmaste tiden för att titta på ett skogsplanteringsprojekt, ”ceinture verte” runt staden. Jöran fick hotellets (campement) enda luftkonditionerade rum och jag ett med fläkt. Det var svårt att sova i värmen så jag låg i korridoren där det var lite svalare framåt morgonen. Efter två dagars besök i värmen var Jöran helt slut och bestämde att avbryta uppdraget och åka tillbaka till Ouaga. Alla, inklusive värdarna var förvånade men tvungna att acceptera.

Jag fick ibland representera UNSO vid konferenser och olika evenemang. Vid två tillfällen träffade jag president Sankara. Det första var ett motionslopp mitt under dagens hetta, närmare 40 grader, organiserat i flera länder av

Jöran och Ingrid Fries. Foto: privat.

Sport-Aid, en samordning av idrottare som samlade in pengar till torkans offer i Västafrika. Jag var med diplomatiska kåren, Sankara och flera ministrar på Avenue de l’Independence. Sankara hälsade och pratade med alla innan loppet startade. När det väl startat kom hundratals andra löpare, som startat 200 meter bakom oss springande i högsta fart, för att springa jämsides med Sankara och vi höll på att bli omkullsprungna. En andra gång var på FN:s miljödag den 5 juni 1985 då jag deltog i en trädplantering vid Lumbila norr om Ouaga. Jag hälsade på, och bytte några ord med Sankara, om UNSOs program i kampen mot ökenspridning.

MÖTE MED ZOUNKATA TUINA OCH OLLE WENDT

Zounkata Tuina, som kom till Sverige redan på 1970-talet för arkitektstudier på Chalmers i Göteborg, träffade jag första gången tillsammans med Olle Wendt på gatan i Ouaga under en antiapartheiddemonstration anordnad av MOBRAP *(Mouvement Burkinabe contre le Racisme et pour l’Amitie entre les Peuples)* i mars 1985. En av de drivande inom MOBRAP var Augustin Tapsoba som senare blev en viktig person som kom att ta hand om Västerhaningestudenterna under deras besök i början av 1986. Genom sina kontakter och besök i Sverige har Zounkata utvecklat samarbete med flera kommuner, sedan han blev vald till borgmästare i sin hemkommun Yaho som den enda från ett Sankaristparti. Han fick bland annat sjukhusutrustning till en BB-avdelning från Borås sjukhus. Det har använts flitigt till för ett par år sedan då ett nytt mindre sjukhus har byggts. Han tog hand om två studenter från arkitektutbildningen på KTH i Stockholm, som gjorde sina examensarbeten genom att kartlägga och klassificera alla hus i kommunen.

Efter att ha varit borta från Burkina Faso under 10 år, till följd av långtidskontrakt i Bangladesh och Benin för Sida, UNDP och Danida, återupptog jag kontakten med Burkina 2003 med att utvärdera Sidas stöd till en internationell NGO inom främjande av lokal demokrati. Sedan 2007 har jag regelbundet besökt filmfestivalen Fespaco som hålls vartannat år och då givetvis passat på att återuppta kontakten med gamla vänner som Zounkata Tuina, Eva och Richard Traoré, Taherou Ouedraogo, Augustin Tapsoba med flera. Zounkata brukade jag ofta träffa på Café de l’Amitié nära Place des Nations Unies. 2007 var också året då min fru Christiane och jag tillsammans besökte Gorom Gorom i norra Burkina, där spåren efter danske pioniären Thyge Christensen fortfarande var tydliga med många skolbyggnader uppförda genom hans engagemang.

Det har blivit många besök under årens lopp, ibland flera gånger samma år, då jag haft uppdrag för EU, Danida, Afrikanska utvecklingsbanken, franska biståndsorganet AFD, ofta för insatser knutna till jordbruksdepartementet. Det har gett mig glädjen att behålla gamla kontakter. Efter Zounkatas bortgång 2020 har jag fortsatt ha kontakt främst med hans brorson Kanibe, numera riksdagsledamot i Övergångsförsamlingen, men också hela hans släkt genom besök i hans hemkommun Yaho. Det hus han byggde åt sig själv efter hemkomsten från Sverige finns kvar med svenska möbler. Jag har senast vid ett besök 2025, diskuterat bildandet av en NGO som förvaltar en fond i Zounkatas minne för att stödja sociala aktiviteter.

VARFÖR EN VÄNSKAPSFÖRENING?

Varför bildades en vänskapsförening mellan två okända länder som Burkina Faso och Sverige? Jag brukar säga att Zounkata som den första som besökte Sverige redan på 1970-talet och pratade svenska som vilken infödd som helst, var den som personifierade vänskapen mellan folken. Men vad som kanske var avgörande var att Burkina under Sankara var en av de få positiva utvecklings-ansträngningar, byggd på egna krafter, som gjordes i Afrika under 1980-talet, som dominerades av Världsbankens strukturanpassningsprogram med nedskärningar av statliga tjänstemän och sociala sektorer efter tidigare alltför stor offentlig skuldsättning. Som tidigare anställd på Sida och jobb med utveckling inom frivilligorganisationer förstod jag att det fanns intresse i Sverige, ett sug efter positiv information om vad som hände i ett okänt land som Burkina Faso. Vi fick lätt kontakt med u-landsintresserade i Sverige. Utan den lyckliga kombinationen med oss första svenskar som arbetade i Burkina, Olle Wendts vänskap med Zounkata tillsammans med Västerhaninge-studenternas besök i landet och deras informationsarbete i Sverige skulle det nog inte ha varit möjligt att så snabbt utveckla föreningens arbete.

Som en liten anekdot kan nämnas att Burkinas första ambassadör Bruno Ziduemba, med säte i Köpenhamn, under sitt första besök i Sverige för att lämna över sina kreditivbrev till kungen, blev mottagen av Assambus och skjutsad runt i min bil Peugeot 305 som jag hade fraktat hem från Burkina. Den hade fortfarande Burkinaskyltar på!

ASSAMBUS OCH PÅVERKANSARBETET

Som en av initiativtagarna till att Assambus bildades för 40 år sedan, gläder jag mig åt att föreningen överlevt så länge trots stor kris när Sankara dödades i oktober 1987 och senare de många upp och nedgångarna för svenskt bistånd under åren. Föreningen spelade en viktig roll för att rädda biståndet när den moderata biståndsministern Gunilla Carlsson försökte stoppa det, på grund av minimalt mervärde för Sverige. Däremot var det ganska utsiktslöst när en annan moderat, biståndsminister Benjamin Dousa. beslöt att avsluta biståndet till Burkina, Mali och andra länder. Varken brev från Assambus eller min direktkontakt med statssekreterare Diana Janse med argument om att åtminstone behålla och snarare öka det humanitära stödet till Burkinas många internflyktingar, över två miljoner (en av de högsta siffrorna i världen i förhållande till folkmängden) till följd av de allt värre jihadistattackerna, ledde någon vart.

Så trots många positiva minnen och erfarenheter av alla kontakter med folk i Burkina och svenskar som arbetat med bistånd under åren, är det med en liten bitter eftersmak som 40-årsjubileet av Assambus bildande sammanfaller med avslutningen av Sveriges bistånd till landet. Men de många svenskar som arbetat och besökt Burkina under åren och de många burkinier som bor i och besökt Sverige gör att jag tror att Assambus som förening kommer att överleva. ★

Text:
Hans Eriksson
biståndsarbetare och konsult.

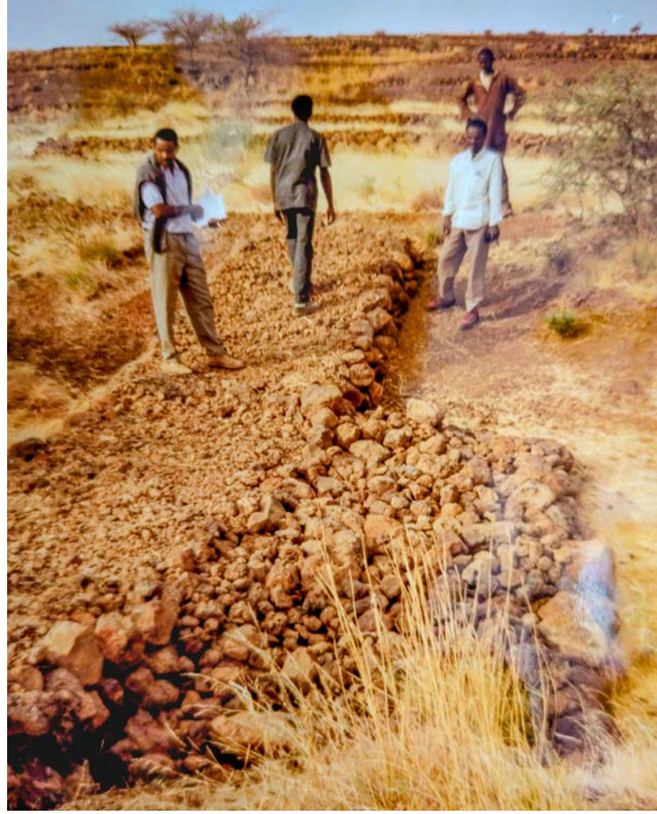

ERFARENHETER AV TVÅ ”REVOLUTIONÄRA LEDARE”

Vägen utanför Ouagadougou.

Kollegor vid l’Institut International d’Ingénierie de l’Èau et de l’Environnement, 2iE i Ouagadougou.

Besök vid ett antierosionsskydd, ett försök att hindra vattnets hastighet så att det infiltreras i marken, i Niger.

Eva Traoré Dahlberg som driver föreningen Burkinas Vänner i Ölands och Kalmartrakten har arbetat i Burkina Faso under två olika revolutioner. Först på Sankaras tid och sedan då Ibrahim Traoré tog makten. För BurkinaKontakt berättar hon om sina erfarenheter av två olika ledare med nästan 40 års mellanrum.

I juni 1983 stod jag på tröskeln till något helt nytt. Jag hade just fått ett tvåårskontrakt i ett United Nations Sudano-Sahelian Office(UNSO)-finansierat skogsprojekt tillsammans med Göran Björkdahl, och resan gick till Övre Volta – till min man Richard Traoré och till ett land som han länge beskrivit som ett av världens mest fredliga. Vi hade redan i USA under vår gemensamma studietid bestämt att vi skulle börja leva tillsammans där. Redan dagen efter min ankomst började jag arbeta på Miljöministeriet.

MILITÄRKUPP

Sex veckor senare förändrades allt. En kväll hördes avlägsna smällar – dova, oregelbundna. Kanoner? Gevär? Ingen visste riktigt. Morgonen därpå spelades militärmusik på radion. Min man tittade på mig och sa lugnt: ”Det har varit en militärkupp. Men jag ska visa dig att här dör ingen i en kupp.” Vi satte oss på mopeden och körde genom Ouagadougou. När vi passerade militärpolisens kvarter såg jag en stor, mörk blodfläck på marken. Det var, fick jag veta, från den enda personen som dödats i huvudstaden under natten.

Sedan följde dagar av utegångsförbud och på radion spelades mycket militärmusik. Samtidigt blev jag svårt sjuk i malaria. Febern steg, och jag minns fragment – värme, törst, ett slags dimma. Plötsligt stannade en pansarvagn utanför huset. En militärläkare hoppade ur, steg in och böjde sig över mig och kollade läget. Jag var knappt vid medvetande. Han gav mig medicin och sa med ett litet leende: ”Var inte orolig. Min fru är fransyska – hon har överlevt flera sådana här malariaattacker.” Det var uppmuntrande.

Ytterligare sex veckor senare stod jag på mitt kontor, som nu började kännas ”hemtamt”. Jag ammade fortfarande, så fort jag var hemma och var konstant törstig. Just den dagen hade jag gått iväg och köpt en Coca-Cola, som stod på skrivbordet. I rummet fanns också en ung student – en man som långt senare skulle bli miljöminister. Vi hade fler möbler än vi egentligen behövde. Det knackade på dörren. Jag öppnade. Först såg jag en Kalasjnikov. Sedan stod han där – Thomas Sankara. Han såg stressad ut, nästan otålig. Jag sträckte fram handen:

”Bonjour, Monsieur le Président.”

”Bonjour”, svarade han kort. Hans blick föll direkt på min Coca-Cola.

”Har ni ingen buvette här?” frågade han. Jag visste inte riktigt hur jag skulle förklara att jag behövde dricka mycket eftersom jag ammade. Då klev studenten fram och räddade situationen: ”Madame ammar, och det finns ingen buvette på ministeriet.”

Sankara nickade, men gick snabbt vidare. Han började peka på möblerna.

”Använder ni den stolen?”

”Nej.”

En soldat tog den och marscherade ut.

”Och den?”

”Nej.”

Ännu en stol försvann. På några minuter var hälften av möblerna borta. De skulle skickas ut i provinserna – landet skulle decentraliseras och kontorsmöbler behövdes i provinserna. Det var mitt första möte med Sankara.

JÄRNVÄGSBYGGE OCH SKOGSPLANTERING

Under revolutionen förändrades vardagen, också på ministeriet. Inte bara miljöministeriets folk fick delta i planterandet av det gröna bältet som skulle omge Ouagadougou, utan alla offentligt anställda tjänstemän fick då och då ut och plantera. På miljödagen den 6 juni höll Sankara ett långt, passionerat tal om skogarnas och miljöns betydelse. Alla ministerier beordrades att delta i trädplantering, motionera varje vecka och till och med hjälpa till att bygga järnväg till Kaya. Motionen var populär. Trädplantering… var mindre så. Järnvägsbygget var minst populärt av allt – det ledde ofta till skador. Statstjänstemännen tvingades också vid ett tillfälle att köpa fem kilo haricots verts per anställd när landets export av dem misslyckats. Det var givetvis nyttigt, men inte så uppskattat. Ute i byarna talade vi om trädplantering med en ny tyngd: detta var revolutionens vilja. Överallt bildades CDR – revolutionskommittéer. I bästa fall fungerade de i samspel med de traditionella ledarna. I sämsta fall uppstod konflikter. Men något förändrades tydligt: kvinnorna fick en röst. De deltog i kommittéerna, och vi kunde prata direkt med dem – om förbättrade spisar och vikten av att plantera träd. Burkina Faso var under den här tiden det land i världen, som tillsammans med Norge hade flest kvinnliga ministrar.

Alla förändringar var dock inte friktionsfria. En dag körde vår projektbil rakt in i en spänd ståltråd över vägen. CDR-vakterna som satt upp vägspärren hade somnat vid sidan av vägen. Det slutade inte bra.

Ett annat minne som kommer upp är när vi hade en middag för Sankaras närmaste rådgivare med fru och makarna Jöran och Ingrid Fries. Vi hade många intressanta diskussioner och plötsligt var det bara 15minuter kvar till Couvre-feu. Paren rusade iväg och vi gick lugnt till sängs. Efter en stund hördes ett enormt dån. Richard sa då: ”Det där låter som det var massor av ammunition som exploderade...” och det visade sig sedan att det var just vad det var. Det var militärens ammunitionsförråd som exploderade i västra delen av staden.

Paret Fries bodde inte långt ifrån förrådet och Ingrid hade vid hemkomsten just satt sig med fötterna i poolen för att svalka sig. Då såg hon först ett ljussken och tänkte: ”Oj, någon har fyrverkeri, så här vid midnatt”. Sekunden efter hördes den enorma smällen och då förstod även Ingrid att det inte var ett fyrverkeri. Dagen efter konstaterade hon att luftkonditioneringen hängde i sladden, men att fönstren klarat sig, vilket de inte gjort hos grannarna. Tre vakter fick sätta livet till vid denna händelse och de skyldiga greps snart.

Det som ändå gjorde starkast intryck på mig var Sankara själv: Hans kunskap,

hans energi och hans övertygelse. Han talade om skogar, om jordbruk, om kvinnors rättigheter med samma djup och självklarhet och kunde hålla timslånga engagerande tal, utan att se ner på en skriven text. Han ville göra landet självförsörjande, stärka den egna produktionen, bygga upp något som var oberoende av andra makter.

Samtidigt – varje torsdag – spreds en oro, då fick man veta vad som bestämts i veckans regeringssammanträde. Där kunde beslut fattas om att avskeda tjänstemän. Korruptionen minskade radikalt, men rädslan ökade och ingen offentligt anställd missade torsdagarnas radioresumé av mötet.

MELLAN REVOLUTIONER

Från 1987- 2020 arbetade och levde vi ömsom i Sverige eller i Burkina Faso. Jag som till yrket är agronom och jordbrukskekonom arbetade med miljöprojekt på den tekniska högskolan *l'Institut International d'Ingénierie de l'Èau et de l'Environnement, 2iE*, genom Danida, hade korttidskontrakt med SIDA och 2020-2023 med jordbruksprojekt på *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit* tyska GIZ.

Under Blaise Compaorés tid, som demokratiskt vald president såg jag tyvärr hur hela hans familj, lade beslag på många lukrativa affärsprojekt antingen direkt eller genom bulvaner vilka säkert fortfarande verkar i Burkina och är svåra att komma åt. Många projekt förbereddes, men vilade ofta i någon tjänstemans byrålåda i väntan på ett tillfälle att få tillgång till lite korruption. Många av dessa handlingar har nu satts i verket och jämförelsevis har det hänt mycket sedan Ibrahim Traoré kom till makten.

När Ibrahim Traoré tog makten i en militärkupp den 30 september 2022, var det i en helt annan kontext. 1983 var det fred men 2022 var det i stort sett inbördeskrig. 70% av Burkinas yta behärskades av jihadister, trots att fransk militär varit på plats de senaste åtta åren för att försvara regionen mot jihadistgrupperna tillsammans med Burkinas militär. I praktiken innebar det att staten nästan hade förlorat greppet om sitt eget territorium.

Eva lämnade den svenska välfärden
NU KÄNNS LIVET MENINGSFULLT
Eva Traore Dahlberg är agronom och borde haft sin bana utstakad här hemma i Sverige. Men för Eva blev livet annorlunda. Idag bor hon i Oagadougou, huvudstad i det västafrikanska landet Burkina Faso. Hon är gift med en afrikansk man och arbetar i ett byskogsprojekt i detta trädfattiga land. Men hon är nöjd med livet och saknar inte den svenska välfärden.
— Jag trycker att vart liv här känns meningsfullt, säger hon.
TEXT OCH FOTO: JOSEFINE LARN-NILSSON
Burkina Faso – landet där jorden försvinner med vinden

Bristen på träd är ett av de största problemen i Burkina Faso. Eva Traore Dahlberg och hennes kollega Göran Björkdahl tittar här över en plantskola i närheten av huvudstaden Oagadougou tillsammans med en skogvaktare.

Urklipp från Svenska Journalen, nr 3, 1986. Till vänster: Tillsammans med Richard Traoré och dottern Theresa. Till höger: Tillsammans med Göran Björkdahl.

HEMVÄRNSSTYRKAN VDP TAR FORM

När man började granska detta visade det sig att bara var fjärde soldat ens hade ett vapen. Traoré vände sig först till Frankrike. Det var fortfarande den gamla partnern Frankrike man vände sig till för att köpa vapen, den som funnits där i åratal med militär närvaro. Svaret som kom var villkorat – hjälp, javisst kunde de ställa upp men de kunde bara sälja icke dödande vapen och de ville ha fortsatt kontroll och inflytande. Så Ibrahim vände sig då istället till Ryssland, Turkiet och Iran. Valen av samarbetsländer var inte okontroversiella – tvärtom. Och det måste sägas som det är: i den här situationen har Traoré också valt att luta sig mot Ryssland, vilket placerar Burkina Faso i ett nytt och känsligt geopolitiskt läge, men samtidigt – vad fanns det för alternativ? Det är lätt att döma på avstånd. Svårare när ett land håller på att falla sönder. Det som följt därefter är ett intensivt arbete för att återta kontrollen, säkerheten har blivit den absolut viktigaste frågan.

Genom att bygga upp VDP – ett slags hemvärn – har man snabbt fått ut tusentals hemvärnsmän i landet. De får inte handla utan militärens order. De får militär träning och även kunskaper i jordbruk och teknik. Det är en blandning av försvar och samhällsbygge. Och resultaten är påtagliga. Från officiellt håll sägs att staten återtagit en stor del av landets territorium. Dessa ugifter gör gällande att så mycket som 72% av territoriet nu kontrolleras av militären.

Det är ett krig utan tydliga fronter. I många områden smälter de väpnade grupperna samman med civilbefolkningen. Tyvärr har jag hört, exempelvis av en sjuksköterska som arbetade ca 20 km norr om Ouahigoya och en pastor verkande syd om Fada N'Gourma, hur de inte vågar fråga något om familjerna, för i byarna finns det flera som får sin löning genom att verka för jihadisterna, inte sällan genom att de blir hotade att "annars vet de var deras släktingar bor..." Det är alltså svårt att veta vem som är vem. Man kan bara hoppas att dessa gruppers vapen blir beslagtagna och därmed ofarliga.

INHEMSK EKONOMI: GULD, TEXTIL- OCH JORDBRUKSSATSNINGAR

Ekonomiskt befinner sig Burkina Faso idag i en betydligt bättre situation än 1983, då guldutvinningen, sedan början av 2000-talet har ökat liksom värdet av exporterat guld, som till största delen säljs till Schweiz. Under Ibrahim Traorés regim har det också byggts ett guldraffinaderi, som gör att guldet till en stor del kan säljas i ren form och till ett högre pris. Detta har gett klara resultat och för första gången har Burkina Faso en positiv handelsbalans och två guldgruvor har nationaliserats. En guldreserv har byggts upp och ger större möjligheter till ekonomiskt oberoende. Tyvärr har guldfyndigheterna sina nackdelar. Olagliga utvinningar försvaras ofta av jihadisterna mot betalning i guld, alltmedan militären vill få slut på dessa utvinningar.

Ibrahim Traoré driver en linje för ökad ekonomisk och politisk självständighet. Självförsörjning av livsmedel är ett centralt mål, liksom att förädla råvaror inom landet. Bomullen är fortfarande viktig och var tidigare den största exportvaran. Bomullsproduktionen drivs med ambitionen att utöka den inhemska textilindustrin. Den bomull som säljs på världsmarknaden säljs numera direkt ifrån Burkina, utan att passera franska mellanhänder, varpå priset har stigit 20%. I dagarna har SOFITEX, som sedan länge dominerat köp och försäljning av burkinsk bomull, nationaliserats. Kanske kan det här leda till att mer än 3% av burkinsk bomull blir till garn och tyger. Jordbruket ska också mekaniseras i högre grad och under fjolåret inköptes 140 stycken kinesiska traktorer, fler är på väg även i år. Ett annat initiativ är importen av 700 dräktiga kvigor från Brasilien, från regioner med liknande klimat. Tanken är att de ska ge högre mjölkproduktion än de lokala boskapsraserna. I början av året sänktes priserna på all säd eftersom hamstring lett till för höga priser för stadsborna. Förståeligt, men inte populärt hos bönderna.

Flera nya grödor har införts, numera odlas vete, solrosor, ananas, kaffe och kakao i de mest gynnade delarna av landet.

FÖRÄNDRINGAR MED ETT HÖGT PRIS

Regeringen uppmuntrar även internflyktingarna, som en gång var över två miljoner, att återvända till de nu säkra byarna. Där satsar man bland annat på att borra brunnar och säkerställa tillgång till skolor, allt för att få ett värdigt återvändande. Detta har lett till att ca en miljon internflyktingar har kunnat återvända till sina byar och många humanitära organisationer har häpnat över att det har gått både snabbt och effektivt. Infrastrukturen förbättras: vägar har byggts liksom hälsocentraler - projekt som länge legat i byrålådor, men som nu plötsligt rör på sig. En ny internationell flygplats närmar sig färdigställande liksom byggandet av en motorväg mellan Bobo-Dioulasso och Ouagadougou.

Allt detta har ett pris. Pressfriheten är begränsad, men kanske kan man inte sprida överdrifter eller halvsanningar då man är i ett inbördeskrig. Jag kan nämna ett exempel. En fransk diplomat viskade till mig att 180 VDP dödats i Fada-området i under en vecka i april. Förskräckt frågade jag genast vår nattvakt som är ifrån Fada-området, om detta var sant. "Nej, det var 5 VDP," sa han, (vilket fortfarande är hemskt). Politiska partier har upplösts av regeringen. Nu strävar man efter att partier som bygger på gemensamma politiska idéer, ska bildas. Man hoppas mer på de traditionella bycheferna, som i bästa fall tar beslut efter att ha konsulterat byns olika grupper. Kanske skulle detta, menar jag, kunna ses som en form av demokrati..., som med en bra bychef kan fungera, men även här finns det risk för favoriserande av vissa grupper mm. Många beslut har varit bra, men andra sämre. Ett beslut som implementerats är till exempel att förbjuda homosexualitet, och det gynnar varken landets anseende eller människors rätt att vara som de är. Anledningen säges vara kulturell och att västerländska biståndsorganisationer ofta påtvingat en öppenhet för homosexualitet för att få utvecklingsstöd, något som väckt blandade känslor.

Besök vid en bananodling där bevattningstekniker testades, tillsammans med kollegor på Högskolan för landsbygstekniker, ETSHER.

Besök vid förbättrade odlingsytor, Niger.

Volontärarbete kan vara både idealism och bestraffning – från att bygga vägar till att gjuta cementplattor för hand. Man kan frivilligt anmäla sig för att göra till exempel betongplattor som ska användas till vägar för en dag, men man kan också bli, som vår nattvakt, bestraffad med att göra det, då han kört moped utan hjälm.

När man kliver in i VIP-rummet på flygplatsen och möts av en bild där Traoré och Putin skakar hand – då blir det tydligt att landet valt en riktning. En riktning som också innebär att man väljer bort andra. Ett led i detta är att bilaterala biståndsorganisationer såsom Sida eller DANIDA inte finns på plats längre. ★

Text och foto:
Eva Traoré Dahlberg
agronom och jordbruksekonom, aktiv i Burkinas Vänner Kalmar/Öland.

Filmvisningen av Sia, le rêve du python, en burkinsk filmklassiker, var en av festivalens höjdpunkter. Från vänster: Minata Dao Hagberg och Raicha Englund. Att den prisbelönta regissören Dani Kouyaté (t.h.) var på plats underströk festivalens konstnärliga ambitioner.

Dans, gastronomi, hantverk och film mötte publiken under festivalen Yennenga Sans Frontières som ägde rum den 3 och 4 juli i Stockholm. Nu siktar arrangörerna på att låta helgens succé växa.

– Publikens entusiasm ger oss ännu mer motivation för framtiden, säger Raicha Amanda Englund som står bakom festivalen.

Under en varm julihelg förvandlades föreningsgården i Lidingö till en pulserande västafrikansk mosaik när festivalen Yennenga Sans Frontières arrangerade sin allra första upplaga.

Den nystartade festivalen bjöd på en unik kulturell upplevelse och avslöjade sina ambitioner: att lyfta fram Afrika och dess kulturarv i det skandinaviska kulturlandskapet, genom ett rikt och varierat program som hyllar den afrikanska kulturen.

– I kväll firar vi tillsammans kultur, mångfald, kreativitet och vänskap mellan Afrika och Norden, inledde festivalens initiativtagare, Raicha Amanda Englund, under avslutningsgalan för festivalen Yennenga Sans Frontières.

Under galakvällen lördagen den 4 juli, som utgjorde höjdpunkten på festivalens helg, var samlingssalen draperad i Koko Dunda, Faso Dan Fani och glittrande Bazin-tyger. De typiska västafrikanska textilierna bär på egna, kulturella historier om hantverk och identitet. Mosaiken av färger och afrikansk elegans kompletterades av västafrikanska rytmer, med balafon och djembé i fokus.

Det finsk-burkinska bandet Faso Kan och den guineanska djelimousso-artisten Fanta Yayo förde publiken på en resa genom Västafrika och fick även de mest nostalgiska att kliva upp på dansscenen.

Galakvällen var en avslutning på 48 timmar av mångsidiga kulturaktiviteter med fokus på Afrika, inklusive en dansworkshop och en filmvisning. Den senare gav publiken möjlighet att se filmen "Sia, le rêve du python", en klassiker från burkinsk film, i närvaro av regissören Dani Kouyaté. Kouyaté, som så sent som förra året belönades med den prestigefyllda "Etalon d'or de Yennengas" av den största afrikanska filmfestivalen, FESPACO.

Enligt arrangören är festivalens mål att främja afrikansk kultur och skapa ett utrymme i Norden där nyfikenhet och utbyte kan mötas. Hon menar att det är en mångaårig dröm att skapa en mötesplats för den afrikanska diasporan i Norden, samt en levande bro mellan Afrika och Norden.

– Även om denna festival stolt bär en burkinsk identitet, tillhör den alla afrikanska samhällen i Norden. Den är öppen för våra vänner från Sverige och andra nordiska länder, såväl som för alla som vill upptäcka Afrika och dess kulturarv", betonar Raicha Amanda Englund.

"ENLIGT ARRANGÖREN ÄR FESTIVALENS MÅL ATT FRÄMJA AFRIKANSK KULTUR OCH SKAPA ETT UTRYMME I NORDEN DÄR NYFIKENHET OCH UTBYTE KAN MÖTAS."

Foto: Victor Ubogoechina

På scenen fick bandet Faso Kan och den guineanska djelimousso-artisten (överst) publiken att dansa till västafrikanska rytmer.

Foto: Tagro Gnoleba Junior

"Festivalen Yennenga Sans Frontières har sitt ursprung i en enkel övertygelse: våra kulturer får inte förbli instängda i våra minnen eller begränsas av gränser. De måste leva, resa, mötas och föras vidare" säger, i sitt tal, Raicha Amanda Englund som står bakom initiativet.

Festivalen fyller ett sittande behov, vilket framgår av att ett stort antal afrikaner från diasporan har kommit från hela Sverige, men också av att många svenskar har deltagit i helgens aktiviteter.

En sådan festival har en potential och stor betydelse i det svenska kulturlandskapet, anser Eva Omagbemi, verksamhetsledare för Stallet, på plats under avslutningsgalan.

– Ett initiativ som detta är mycket viktigt, först och främst för diasporan, men också för många nyfikna människor som vill upptäcka andra kulturer, säger hon, som har fått många afrikanska artister att uppträda på svenska scener.

– Jag tror att det definitivt finns en publik för den här typen av festivaler bortom diasporan, även om det kräver mycket marknadsföringsarbete.

Första upplagan av festivalen Yennenga Sans Frontières blev en succé och arrangören gladdes åt publikens intresse.

– Detta är en festival som är ämnad att växa upplaga efter upplaga, och den entusiasm vi såg under dessa två dagar ger oss mycket motivation för framtida upplagor, säger Raicha Amanda Englund.

"FESTIVALEN FYLLER ETT SITTANDE BEHOV, VILKET FRAMGÅR AV ATT ETT STORT ANTAL AFRIKANER FRÅN DIASPORAN HAR KOMMIT FRÅN HELA SVERIGE,..."

Festivalen drivs först och främst av arrangörens mångårigt engagemang och beslutsamhet. Detta engagemang berömdes både av en representant för den burkinska diasporan och av Senegals honorärkonsul, vid avslutningsceremonin på lördagskvällen.

Raicha Amanda Englund har bott i Sverige i över ett decennium, men rötterna finns i Burkina Faso. Mellan sitt gamla och sitt nya hemland har hon rört sig i ett ständigt flöde av resor, möten och föreningsliv. Det är ur detta dubbla perspektiv som festivalen föddes.

Hon är en av få kulturprofiler inom den afrikanska diasporan som skapar broar mellan det svenska och det afrikanska kulturlivet.

Inom den lilla burkinska diasporan i Sverige finns flera framstående kulturprofiler. Bland dem, filmmakaren Dani Kouyaté och Seydou Richard Traoré, musikproducent och grundare av musikstudion "Seydoni Production". ★

Justin Yarga, journalist från Ouagadougou där han arbetade på bland annat Burkina24.
I Sverige har han arbetat på bl.a. Sydsvenska Dagbladet i Malmö.

MEDBORGARPERSPEKTIV
PÅ SAMHÄLLSUTMANINGAR I MALI

Deltagare i forskningsprojektet. Foto: Privat.

Projektet Perspectives citoyennes des défis de société au Mali, som finansierades av Sveriges ambassad i Bamako på uppdrag av Sida och leddes av Forum för Afrikastudier vid Uppsala universitet avslutades i förtid. Från att ha varit ett femårigt projekt innebar den svenska regeringens utfasningsbeslut att projektet skulle avslutas senast i december 2024, dvs. efter två och ett halvt år istället för fem.

Projektet arbetades fram av Forum för Afrikastudier vid Uppsala universitet, som också ansvarade för genomförande, uppföljning och övergripande ledning. Den maliska partnern var *Institut des Sciences Humaines* (ISH), ett humanistiskt forskningsinstitut i Bamako. I praktiken var det vårt gemensamma forskningslabb *Laboratoire d'Anthropologie Comparative, Engagée et Transnationale* (LACET), som svarade för vetenskaplig ledning av projektet. Bland övriga maliska aktörer fanns forskare och lärare vid universiteten i Bamako och Ségou samt tre forskningsinstitut. Bland svenska partners deltog forskare och forskargrupper vid universitet och forskningsinstitut.

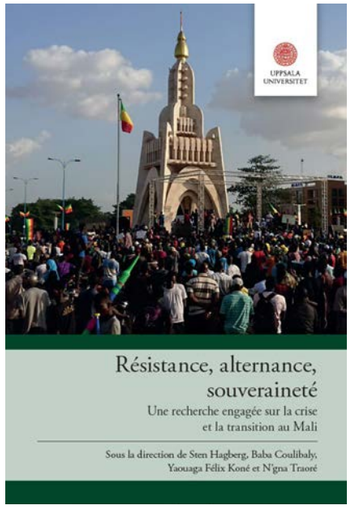
Projektets huvudsyfte var att analysera medborgarperspektiv genom att bedriva engagerad forskning, att anordna medborgardebatter och att främja kapacitetsuppbyggnad för unga forskare i Mali. Särskild vikt lades vid att främja kvinnliga ledare i rollen som forskare, lärare och opinionsbildare. Mer specifikt var målsättningen att genomföra studier av medborgarperspektiv och att utveckla partnerskap mellan maliska och svenska lärosäten och forskningsinstitut. Projektet skulle dessutom anordna internationella workshops för samarbetspartnerna samt genomföra utbildningsinsatser i Mali inom forskningsmetodik, projektutformning, dataanalys och vetenskapligt skrivande. Att stärka maliska forskares och studenters exponering av internationell forskning var ett viktigt delmål.

Projektet lanserades officiellt i januari 2023 i närvaro av Malis utbildnings- och forskningsminister Amadou Keïta och Sveriges ambassadör i Mali, Kristina Kühnel.

STUDIER

En första strategisk studie handlade om maliska kvinnors politiska deltagande och inleddes med en workshop inför fältstudierna (i januari) och själva fältarbetet (februari–april). Totalt genomförde 13 forskare fältarbete på 20 maliska kommuner. Genom att låta kvinnliga politiker själva komma till tals analyserar studien de möjligheter och begränsningar som är förknippade med kvinnors politiska deltagande. Den centrala frågeställningen är hur och under vilka omständigheter kvinnliga politiker i Mali lyckas bryta igenom glastaket. En viktig slutsats var att glastaket krossas inte en gång för alla, utan bit för bit i en tyst förändringsprocess. Efter avslutat fältarbete anordnades två workshops med forskarna. Ett första utkast av studien förelåg i slutet av 2023. Därefter tog forskningsledarna över arbetet med att redigera och expandera den slutgiltiga boken som publicerades 2025. Boken som heter *Comment briser le plafond de verre?: Une recherche engagée sur la participation politique des femmes maliennes* (Hagberg et al. 2025) gavs ut av Uppsala universitet och finns tillgänglig online.

En andra studie bestod i att slutföra arbetet med boken *Résistance, alternance, souveraineté: Une recherche engagée sur la crise et la transition au Mali* (Hagberg et al. 2024). Boken är en analys av krisen och den politiska omvandlingen i Mali från 2020 till 2024. Utgångspunkten är en analys av medborgarmobiliseringarna mot den demokratiskt valde president Keïtas regim. I augusti 2020 avsattes presidenten i en militärkupp. Boken som består av fältstudier av forskare inom LACET är en politisk etnografi av Mali, som visar att trots talet om ett ”nytt Mali” (Mali kura) som var demonstranternas slagord lever de politiska praktikerna från det ”gamla Mali” (Mali koro) kvar.

Två publikationer i forskningsprojektet.

Två andra fältstudier genomfördes under 2024. Den första handlade om kvinnor i offentligheten i områden där säkerheten är mycket bristfällig medan den andra analyserade vad som sker lokalt när internationella givare och organisationer drar sig tillbaka. Dessa två studier har ännu inte publicerats på grund av att projektet slutade i förtid. Det finns en viss förhoppning att kunna följa upp dessa studier i framtiden, men för att göra det kommer det att krävas en del resurser, främst när det gäller fältstudierna.

PARTNERSKAP

Delprojekt 2 fokuserade på att utveckla samarbeten mellan maliska och svenska forskare, särskilt för att identifiera och mobilisera potentiella deltagare samt upprätthålla intresse och aktiviteter inför ansökningar om pilotfinansiering (seed money). I början av projektet ägnade vi mycket arbete åt att mobilisera forskare, arbeta med kommunikation och framför allt genomföra en internationell workshop om malisk-svenskt forskningssamarbete i april 2023.

Workshopen ledde till projektansökningar och genomförandet av åtta svensk-maliska forskningsprojekt: 1) Småskalig gruvbrytning (ISH/Lunds universitet); 2) Agro-silvo-pastorala landskap (Institut d'économie rurale/Stockholms universitet); 3) Osäkerhetens ord (Point Sud/ SIPRI); 4) Medborgarperspektiv på franska militära insatsen (ISH/Uppsala universitet); 5) Klimatförändringar och jämställdhet (École normale supérieure de Bamako/Linnéuniversitetet); 6) Hantering av internflyktingar i Bamako (ISH/Uppsala universitet); 7) Ungdomars och kvinnors demokratiska deltagande i sociala medier (ISH/Uppsala universitet); och 8) Healthy Maman (ISH/Uppsala universitet).

INTERNATIONELL KONFERENS

Utöver studier och strategiska partnerskap var en av projektets målsättningar att tillsammans planera, organisera och genomföra en internationell, tvåspråkig (franska och engelska) konferens med temat ”*Vers une décolonisation des savoirs en Afrique de l'Ouest: histoire, acteurs et production*”. Syftet var att skapa akademiska mötesplatser där forskare från Mali, övriga Västafrika och övriga världen kunde diskutera centrala teman av betydelse för samhälle och kultur. Konferensen genomfördes på *Institut des Sciences Humaines* i Bamako i juni 2024. Omkring 130 föredrag hölls inom c:a 40 sessioner och rundabordssamtal. Totalt deltog 700 personer på hela eller delar av konferensen. En bok kommer att ges ut med ett begränsat urval av konferensbidragen.

NÅGRA AVSLUTANDE REFLEKTIONER

Projektet utformades och utvecklades som ett femårigt åtagande. Tillsammans med mina medarbetare i Uppsala och Bamako satsade vi hårt på att genomföra projektet under svåra förhållanden: säkerhetsproblem, politisk instabilitet, ständiga elavbrott, etc. Det var en seger att kunna genomföra så mycket och viktiga aktiviteter trots allt.

Men på grund av den svenska regeringens beslut att avveckla det bilaterala samarbetet med Mali behövde hela projektupplägget förkortas, från fem till två och ett halvt år. Det var i sanning ingen lätt uppgift och skapade förstås mycket frustration. Vi lyckades hantera situationen väl och hålla energin uppe under utfasningen, mycket tack vare att forskningssamarbete är långsiktigt. Vårt svensk-maliska forskningssamarbete sträcker sig över närmare två decennier. Så trots att den svenska bilaterala finansieringen för utvecklingssamarbete upphörde är det min förhoppning att de kontakter som etablerats också kan leda till nya initiativ, projekt och/eller publikationer de kommande åren.

Under några år lyckades projektet generera forskningsresultat, bygga partnerskap och öka forskningens synlighet och relevans. Uppsala universitets engagemang för forskning i Sahel kommer att bestå även framöver, och vi hoppas kunna spela en central roll i att stärka demokratiska och akademiska utrymmen i länderna genom att fortsätta skapa mötesplatser för viktig forskning.

Sammantaget kan de studier, nätverk, partnerskap och den kompetens som nu finns på plats vara viktiga i en framtida Sahel-strategi. Det är min fasta övertygelse att engagerad forskning som lyfter fram medborgarperspektiv och främjar demokratiska samtal är avgörande för att vända den auktoritära utvecklingen i Sahel. ★

Text & Foto:
Sten Hagberg är professor i kulturantropologi vid Uppsala universitet och honorärkonsul för Burkina Faso i Sverige.

LANDSKAP I BURKINA FASO OCH MALI

– FORTFARANDE CENTRALA, FORTFARANDE I FÖRÄNDRING

“Ved används inte bara till matlagning på landsbygden utan transporteras till städer där stora mängder fortfarande används.”
Här ved i Sakoro, södra Mali.

Hanna Sinare, forskare vid Stockholm Resilience Centre, har under många år studerat hur vegetation och mark förändras över tid i Burkina Faso och Mali. I denna artikel berättar hon om minskad träd- och buskvegetation, och om hur säkerhetsläget och klimatet förändrar både odlingssätt och landskapet.

På landsbygden i Burkina Faso och Mali är förvaltning av ekosystem, mark och vatten en central del av människors liv. Det sker genom jordbruk, boskapsskötsel och skörd av ved, blad, frukter och andra produkter som kan utvinnas i träd- och buskmarker. Oro för att marker i Sahel överexploateras och försämras har funnits under lång tid. Torka både under 1970 och 1980-talet resulterade i internationella insatser som the Permanent Interstate Committee for Drought Control in the Sahel (CILSS), FN:s Convention to Combat Desertification (UNCCD), och en stor mängd projekt för att bevara regnvatten på åkrar. Många jordbrukare använder idag olika tekniker för att bevara regnvatten, och gödsel i den utsträckning de kan få tillgång till det, för att öka skördar på befintlig mark. Trots detta fortsätter landskap i Sahel att förändras, med minskad träd- och buskvegetation.

JÄMFÖRELSER AV VEGETATION UNDER 60 ÅRS TIDSSPANN

Under åren 2011-2016 arbetade jag i sex byar i Burkina Faso, tre nära Ouahigouya och tre nära Kaya, för att förstå hur människor använder olika delar av byarnas landskap och hur dessa har förändrats över tid. Genom att kombinera analys av flyg- och satellitbilder med lärdomar från gruppintervjuer och vandringar genom landskapen tillsammans med byinvånare kunde vi studera förändring över tid, från 1952 till 2016. Över denna tid har jordbruksmark med spridda träd och buskar ökat i alla byar, i genomsnitt med 60%, medan buskmark har minskat med i genomsnitt 64%. Skördar från grödor på jordbruksmark ökade och höll ungefär jämna steg med befolkningsökningen, medan tillgång till ved, timmer, frukt och blad från träd har minskat betydligt per capita. Träd och buskar på jordbruksmark är viktiga för att inte tillgången ska minska ännu mer. Buskmark är viktig för betande boskap i landskapet, inte bara den totala ytan utan också att områdena med buskmark är sammankopplade så att boskap kan röra sig genom landskapet.

JORDBRUKSMARK I SÖDRA MALI

Även i grannlandet Mali minskar träd- och buskvegetation. I ett projekt finansierat av programmet Citizen perspectives in Mali samarbetade jag i en grupp ledd av Sidi Dembele, universitetslektor på fakulteten för historia och geografi vid universitetet för samhällsvetenskap och förvaltning i Bamako. I gruppen ingick även Souleymane S Traore, Moriké Diawara och Djeneba Dembele.

Studien genomfördes i byn Sakoro i regionen Bougouni i södra Mali, ungefär 130 km från Bamako. Landskapet i Sakoro består av en mosaik av jordbruksmark, trädbevuxen savann, buskbevuxen savann och skog längs floder, bäckar och våtmarker. I byn odlas hirs, durra, majs, ris, jordnötter, bönor, fonio, sötpotatis, jams, maniok och

Del av projektteamet: Sidi Dembele, Hanna Sinare och Souleymane S Traore möttes i Dakar 2024.

sesam för egen konsumtion och försäljning på den lokala marknaden. Ungefär en tredjedel av jordbruksmarken används till bomullsodling för export via det maliska företaget *Compagnie Malienne pour le Développement des Textiles* (CMDT-SA). Bomullsodlingen är en viktig inkomstkälla, samtidigt som det innebär en risk då frön och insatsmedel köps på kredit från CMDT-SA i början av säsongen. Mark i byn används även till bete både av boskapsskötare i byn och de som följer sina hjordar över större landområden.

Sedan 2003 finns det en marknad för ved i Sakoro. Jämfört med andra byar som de arbetat med i området upplevde teamet från Mali att de i Sakoro kunde observera exceptionellt många högar av ved och tillverkning av träkol. Tidigare använde skogshuggare yxa, men nu kommer de med motorsågar vilket gör att det går att avverka mycket mer med samma arbetsinsats.

VEDPRODUKTION MINSKAR TRÄDBEVUXEN SAVANN

I projektet analyserade vi satellitbilder från 1986, 2000, 2013 respektive 2023 för att se hur markanvändningen förändrats över tid. År 1986 var trädbevuxen savann dominerande och täckte 74% av byn, medan odlingsmark täckte 13% och busksavann 8%. År 2023 täckte odlingsmark 43%, busksavann 38%, medan endast 9% täcktes av trädbevuxen savann. Totalt sett har 74% av byn förändrats från en markanvändning med mer träd, till en med färre eller inga träd, medan endast 5% av byn har fått en markanvändning med fler träd. I Sakoro finns muntligt överförda regler om att de skogshuggare som kommer ska spara skyddade trädarter, främst fruktträd, och undvika träd som djur äter av, men det finns ingen kontroll av att detta efterföljs.

De markanvändningsförändringar som har skett i Sahelområdet har, åtminstone historiskt, lett till anklagelser om att lokalbefolkningen överexploaterar resurser. Men det som händer i en by är inte isolerat från omvärlden. Ved används inte bara till matlagning på landsbygden utan transporteras till städer där stora mängder fortfarande används. Att göra energi från andra källor än ved till ett tillgängligt alternativ som fungerar i vardagen skulle kunna vara en väg till förändring. I Sakoro huggs stora träd ner, och inom vårt forskningsprojekt har vi ännu inte haft möjlighet att ta reda på vart dessa stockar tar vägen.

”TIDIGARE ANVÄNDE SKOGSHUGGARE YXA, MEN NU KOMMER DE MED MOTORSÅGAR VILKET GÖR ATT DET GÅR ATT AVVERKA MYCKET MER MED SAMMA ARBETSINSATS. ”

SORG ÖVER SVUNNA SKOGSLANDSKAP

Säkerhetssituationen har tvingat människor att fly och söka sig till andra delar av landet, eller över gränser, både i Mali och Burkina Faso. I Sakoro har både människor som flytt våldsamheter och de som söker bättre jordar fått möjlighet att odla. Inkomster från bomullsodlingen påverkas både av odlingssäsongen och av världsmarknaden. Mat som odlas transporteras och säljs till städer, antingen av odlare själva eller av transportörer som köper upp direkt vid fält. Om inkomster från odling blir låga ett år kan försäljning av träkol vara ett sätt att kompensera. Variation i regn har varit en utmaning för jordbruk även tidigare, men klimatförändringar ökar extremväder och förändrar regnmönster.

Regnen i Sahel har växlat mellan torrare och blötare perioder under hela 1900-talet, men FN:s klimatpanel beskriver en förändring mot att regnsäsongen börjar senare i västra Sahelområdet, och att prognoser tyder på att regnsäsongen kommer att bli kortare i området. Dessutom har temperaturerna ökat och prognoser visar att det kommer att bli fler extremt varma dagar, vilket ökar risken för dåliga skördar.

Teamet som under Sidi Dembeles ledning genomförde fältarbetet i Sakoro uppfattade det som att lokalbefolkningen känner att problemen är för stora för dem. Det fanns en sorg hos de äldre när de berättade om landskap de minns, när de inte vågade gå ens 100 meter från huset på natten för att det fanns tät skog med vilda djur. Idag är vegetationen gles och vilda djur inte ett hot.

★

Text & Foto: Hanna Sinare

INNEBANDYSAGAN

I BURKINA FASO

Zogona FFCs damlag tränar i Dassasgho, Ouaga 2023.

Vem kunde tro att vår svenska sport innebandy skulle bli en så'n hit i Burkina Faso? Runt 1500 barn och ungdomar har engagerat sig i innebandy på platser runtom i landet. Under några år spelade de burkinska flickorna och pojkarna hem tre mästerskapstitlar i Afrika-cupen och deltog i VM 2024. Hur kom det sig och vad är läget nu?

Det började 1998, då jag tog med klubbor och bollar till Ouagadougou. Jag skulle arbeta i ett danskfinansierat utvecklingsprojekt och tänkte försöka få ihop ett blandat ”trivselgäng” spelare av olika åldrar, kön och bakgrund – likt det jag upplevde tidigare i Lusaka, Zambia. Lite oväntat så blev Ouaga-innebandyn en jättehit bland elever, föräldrar och lärare på internationella skolan ISO men även burkinska kollegor, universitetsstudenter m. fl. blev entusiastiska lirare. Innebandyträningarna blev under några år en rolig del av mina barns och min egen veckorutin.

Efter 18 års (!) spelande i ISO, till stor del utan min närvaro, så tyckte några i gruppen att sporten borde spridas i landet. Vår tanke var då att introducera innebandy som den ”edukativa” och inklusiva sport den profilerades som i Sverige på 1970- och 1980-talen. Sagt och gjort, vi kontaktade såväl sport- som skolministeriet och fick 2017 grönt ljus för att introducera innebandyn.

INNEBANDYN TAR PLATS I BURKINA

Så kul vi hade när vi introducerade innebandyn i skolor och kvarter i Ouagadougou och Koudougou! Stämningen var fantastiskt positiv och innebandy fick en image som en ”annorlunda” sport där alla är välkomna och stämningen är kamratligt mjuk, så olik den tuffa fotbollen. Även i byn Nakamtenga startades en klubb med stöd av den svenskfinansierade organisationen Yennenga Progress.

Antalet klubbar växte och fler kom till även i Bobo-Dioulasso och Fada Ngourma. I Elfenbenskusten och Nigeria hade en schweizisk organisation hjälpt till att introducera innebandy, i Mali sparkades innebandygrupper igång av bland andra Anna Tengnäs och i Togo hjälpte jag och min son Erik till att få på plats en grupp. Eftersom innebandyn vuxit till sig även i östafrika så beslutade det internationella innebandyförbundet IFF att hålla den första (årliga) Afrika-cupen 2018.

Med hjälp av ”crowd-funding” och bidrag från olika håll lyckades vi finansiera Burkina Fasos deltagande i Afrika-cupen 2018, 2019, 2023 och 2024. Medaljskörden blev fantastiska! Tre guldpokaler och tre silver.Det kunde ha blivit ytterligare två guld om lagen inte stoppats av polis på flygplatsen i Ouagadougou på väg till Afrika-cupen i Kenya 2024. Jag återkommer till detta nedan.

EN SPORT MED GOD STÄMNING

Som sagt, innebandyn har i Burkina Faso bilden av en glädjens sport där alla är välkomna. Den positiva attityden hos spelare och ledare har skapat en fantastiskt fin stämning på såväl träningar som – framför allt – de ”glädjefester” som nationella turneringar har varit. Ledorden för paraplyföreningen *Association Burkindi de Floorball* (ABF) har varit ”Solidaritet, Inkludering, Jämställdhet och Fairplay”. I innebandyn visar verkligen de fina burkinska ungdomarna sina bästa sidor samtidigt som de växer som individer och får stöttning med att lära sig föreningsverksamhet och en del andra färdigheter (engelska, ekologi mm).

Pengar så. Även om inte innebandy är någon sport för välbesuttna, så kostar det en del att skaffa utrustning, arrangera turneringar, resa till Afrika-cupen mm, i synnerhet när antalet spelare är så många som ca 1500. Tack vare finansiellt stöd från Österrikes

Zogona FFC blev det första nationella mästarlaget på damsidan 2018.

Föreningen Floorball Education Africa (FEA), samlade in bl. a. klubbor. Här Linn Jansson.

Innebandylirare på Internationella skolan ISO, Ouaga 2013.

”DEN POSITIVA ATTITYDEN HOS SPELARE OCH LEDARE HAR SKAPAT EN FANTASTISKT FIN STÄMNING PÅ SÅVÄL TRÄNINGAR SOM – FRAMFÖR ALLT – DE ”GLÄDJEFESTER” SOM NATIONELLA TURNERINGAR HAR VARIT.”

Moped skänkt av föreningen FEA till ‘innebandysystrarna’ Traoré, Ouagadougou. 2022.

ABF besöker Svenska Innebandyförbundet 2024.

Vänskapsmatch mot Västerås IBS, maj 2024.

Glada miner och fint kamratskap bland de yngsta innebandyflickorna.

ambassads ungdomsfond 2019 så kunde vi dessutom bygga en innebandyplan i betong, mitt i kvarteret Dassasgho i Ouagadougou och synligt för alla. En fullträff, en magnet som drar till sig barn och ungdomar, som gillar att ”hänga” vid planen på kvällarna.

I övrigt så har verksamheten, inklusive resor till Afrika-cuper och VM i Finland, täckts med pengar från dels crowd-funding, dels ur min egen ficka. Yennenga Progress gav även 2019 ett rejält bidrag som täckte nästan halva kostnaden för deltagandet i Afrika-cupen i Nairobi.

FRAMGÅNGARNA KAPADES - FÖRHANDLINGAR OM ENIGHET PÅGÅR

Ja, varför stoppades ungdomarna och ledarna av polis på Ouagas flygplats 2024? Jo, pengar är en stark motivation för de flesta aktörer i sportsektorn i afrikanska länder. Genom den olympiska rörelsen, diverse internationella mästerskap och sponsorer rinner det in stora belopp. I ett fattigt land som Burkina Faso är det logiskt att pengar kommit att spela en viktig roll som motivation inom idrotten. Innebandyn blev, som sagt, en populär och växande sport som uppmärksammades i media. Man kan säga att innebandyn då blev offer för sin egen framgång genom att dra till sig ”fel” personer – som trodde att det fanns pengar att tjäna.

”... 2019 SÅ KUNDE VI DESSUTOM BYGGA EN INNEBANDYPLAN I BETONG, MITT I KVARTERET DASSASGHO I OUAGADOUGOU OCH SYNLIGT FÖR ALLA.”

Den traditionella konungen Mogho Naaba Baongho tog emot Afrika-mästarna i sitt palats 2023.

Stolta lagkaptenen Ouedraogo Safiatou intervjuas av nationell TV vid hemkomsten 2023.

Framgången attraherade nämligen tjänstemän inom sportministeriet och dessa manövrerade skickligt för att bilda ett nationellt innebandyförbund med sig själva i ledningen. Sportministeriet tog beslutet att bilda förbundet hösten 2023. De ungdomar som driver majoriteten av klubbarna och paraplyföreningen ABF försökte fortsätta sina aktiviteter utanför förbundet men har upprepade gånger saboterats av sportministeriet, bland annat 2024 då 18 spelare och ledare hindrades att stiga på Kenya Airways-planet till Afrika-cupen. I juni 2025 blev sedan ABF avstängt av ministeriet och förbjudet att tills vidare bedriva några som helst aktiviteter.

Blir detta slutet för innebandysagan i Burkina Faso? Förhoppningsvis inte. Ett hopp tändes nyligen då det nationella förbundet och ABF inledde förhandlingar om samarbete. Båda behöver ju varandra, då förbundet å ena sidan har stöd av ministeriet och ABF, å den andra, har spelarna och det sportsliga kunnandet (samt medlemsskap i det internationella innebandyförbundet IFF).

Förhandlingarna hade initialt delmålet att organisera Afrika-mästerskapen 2026 i Ouagadougou men det hinns tyvärr inte med. Jag håller ändå tummarna för att ”innebandyfamiljen” i Burkina Faso kan enas och att innebandy även framöver får växa, sprida glädje och kamma hem pokaler till landet! Vem vet, kanske kan vi snart resa till Ouaga och heja på ”la jeunesse burkinabè” i ett kommande Afrika-mästerskap! ★

Sten Hagberg och Ali Bachenon, Uppsala 2024.

Introduktion av innebandy i skolan Zinda Kaboré, Ouagadougou, 2017.

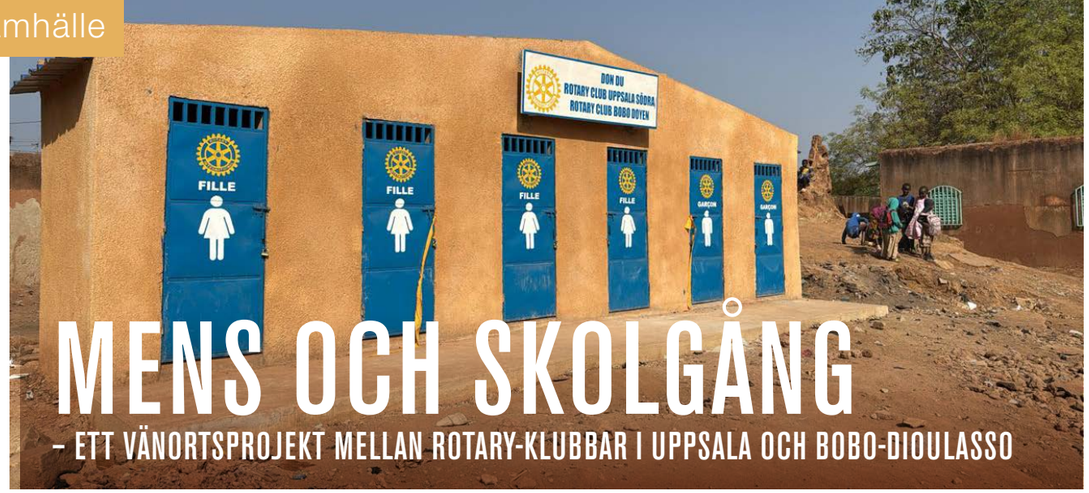

Träningspass med världens främsta innebandyklubb Storvreta IBK 2024.

Innebandykompisar i Zogona FFC 2023.

Text & Foto:
Göran Björkdahl
f.d. biståndshandläggare på Svenska ambassaden i Burkina Faso och drivande i uppbyggnaden av innebandyn i Burkina Faso.

MENS OCH SKOLGÅNG

– ETT VÄNORTSPROJEKT MELLAN ROTARY-KLUBBAR I UPPSALA OCH BOBO-DIOULASSO

Toaletterna i färdigt skick. Fot: Rotary Bobo.

Sedan sex år tillbaka har Rotary-klubbarna Bobo-Dioulasso Rotary Club och Rotary Uppsala Södra ett vänortssamarbete med fokus på att stötta skolelevers utbildning. Det senaste projektet handlar om att bygga toaletter till flickor för att säkra deras skolgång när de har mens. Sten Hagberg berättar om vägen fram till invigningen och vikten av att inte släppa taget.

Samarbetet mellan våra klubbar i Uppsala och Bobo-Dioulasso kom till stånd tack vare att forskaren Vinsoun Millogo – som 2010 disputerade på Sveriges Lantbruksuniversitet på en doktorsavhandling om mjölkproduktion hos handmjölkade kor i Burkina Faso – och jag som också var djupt engagerad i forskningssamarbetet med Burkina Faso – länge funderat på att starta ett vänortssamarbete mellan våra klubbar. Som Rotary-medlem i Uppsala Rotary Södra hade jag besökt klubben i Bobo flera gånger och i september 2019 kunde vi välkomna Vinsoun till vår Uppsala-klubb. I januari 2020, ett par månader innan pandemin bröt ut, skrev vi under vårt vänortsavtal.

SKOLMATERIAL TILL UTSATTA BARN

Vårt första projekt var att Uppsalaklubben från och med 2021 bidrar till ett redan pågående projekt. Det handlar om att varje år skänka skolmaterial till elever vars föräldrar lever med funktionsnedsättning. Dessa barn är särskilt utsatta, eftersom den elev som saknar skolmaterial inte heller får gå i skolan. Ungefär 300 barn per år får därigenom hjälp till sin skolgång. Bobo-klubben startade projektet 2007 och sedan 2021 bidrar Uppsalaklubben med 20 000 kronor per år. Pengarna samlar vi in bland våra medlemmar. I Bobo ordnar Bobo-klubben en galamiddag för att samla in pengar.

Toaletten som är särskilt avsedd för flickor som har mens. Foto: Rotary Bobo

STÖD TILL SKOLFLICKOR

Vid sidan om skolmaterialprojektet har de två klubbarna arbetat fram ett större projekt, nämligen att bygga toaletter till skolflickor i Bobo-Dioulasso. Skolflickorna stannar ofta hemma när de har mens. Det är ganska vanligt att skolflickor hoppar av på grund av bristen på skoltoaletter. Och även om det finns toaletter i statliga skolor är de dessvärre ofta av undermålig kvalitet. De toaletter som finns, allt som oftast vanliga latriner, är inte bra för flickorna i synnerhet vid mens.

Vi beslutade därför att vårt nya Rotary-projekt skulle ta sig an en viktig rättvise- och jämställdhetsfråga. Egna, rena toaletter för flickorna kan bidra till att färre unga flickor hoppar av skolan och förstås se till att de får samma chans till utbildning som pojkarna.

Projektets målsättning är att bidra till att förbättra folkhälsan i allmänhet och skolflickornas sociala situation och skolgång i synnerhet. Det sker genom att bygga toaletter särskilt för flickorna på statliga skolor i Bobo-Dioulasso. Mer specifikt inkluderar projektet även stöd till hygien- och tvättmöjligheter samt utbildning i renhållning och underhåll av toaletterna.

ETT DILEMMA – SÄTTA IGÅNG ELLER SÖKA MER PENGAR?

Men ganska snart stod vi inför ett dilemma. Hur skulle vi kunna samla in tillräckligt med pengar för att komma igång? För att söka pengar via The Rotary Foundation (TRF) – Rotarys egen helt medlemsfinansierade biståndsorganisation – behövde de två klubbarna först samla in en rejäl summa på egen hand för att, möjligen, sammanställa ett projekt och ansöka om ett TRF-projekt. För att söka TRF-projekt måste det omfatta minst 300 000 kronor varav närmare hälften härrör från egen insamling. Det är i och för sig bra, eftersom TRF endast förlitar sig på egna medel och inte statliga biståndsgivare (jfr nedläggningen av USAID i fjol eller för den delen alla politiskt styrda biståndsorganisationer). Vårt dilemma var att det är svårt att samla in så mycket pengar innan vi ens kommit igång. Vi valde därför att genomföra en första etapp med egenhändigt insamlade medel snarare än att skapa ett TRF-projekt.

Lyckligtvis fick vi rejält startkapital tack vare min mamma, Helena Planck-Hagberg, i samband med hennes 90-årsdag i september 2023. Istället för presenter bad hon alla som ville uppvakta henne att sätta in pengar för att stötta toalettbygget i Bobo-Dioulasso. Hela 15 000 kronor samlades in på den vägen. Det var en fin början, men det räckte inte, eftersom pilotfasens budget uppskattades till i storleksordningen 75 000 kronor.

Hösten 2024 fick vi nytt napp. Tack vare dåvarande presidenten för Rotary Uppsala Södra, Göran Ekeberg, fick vi kontakt med Sysmex Astrego, ett företag inom medicinsk teknik som arbetar med att utveckla metoder i den globala kampen mot antibiotikaresistens. Sysmex Astrego erbjuder snabb och tillförlitlig ”antibiotikakänslighetstestning” (AST, Antibiotic Susceptibility Testing) att tillämpas i såväl patientnära användning som laboratoriemiljö. AST kan exempelvis användas för att upptäcka bakterieinfektioner och känslighetstestning för patienter med urinvägsinfektion.

Sysmex Astregos Uppsala-kontor bestämde sig för att stötta bygget av toaletterna i Bobo-Dioulasso. I december 2024 utgjordes företagets julgåva till de anställda av en check på 50 000 kronor till projektet. Det var en fantastisk gåva. Och nu visste vi att vi hade det mesta av budgeten i hamn…

TOA-BYGGET

Men nu startade det praktiska genomförandet. Tillsammans med Rotary-klubben i Bobo-Dioulasso började vi planera bygget och diskutera hur vi kunde genomföra projektet på bästa sätt. Bobo-klubben hade sedan tidigare ett formellt tillstånd att investera i skolan. Och klubben samlade också in pengar.

Vi hade redan bildat en arbetsgrupp med medlemmar från de båda klubbarna. Men det var när vi skapade en WhatsApp-grupp för snabb kommunikation som det tog fart. Samtidigt blev vi snabbt påminda om att toalett-bygget också krävde teknisk kompetens. Exempelvis måste hela systemet säkerställa slutna tankar, s.k. septiktank, så att avfallsvatten, urin och avföring hanteras bra. Som tur var är en medlem i Bobo-klubben, Habib Traoré, mer kunnig än oss andra. Han tog därför ledningen när det gällde själva bygget. De andra medlemmarna besökte bygget på plats och skickade mängder med bilder och videor på olika aspekter av toabygget. Jag trodde aldrig att min telefon skulle fyllas av toabilder! Skämt åsido gjorde Bobo-klubben en storartad insats i själva bygget.

I december 2025 invigdes toaletterna med en ceremoni i Bobo-Dioulasso. Sylvie Doubahan Traoré, rektor för den statliga skolan Nieneta A, höll ett tal där hon bland annat sade att toaletterna inte bara är infrastruktur utan de representerar en investering i våra barns välmående, säkerhet och skolgång. ”Toaletterna påminner oss alla om att människovärdet börjar med tillgång till adekvata hygienförhållanden. Tack vare er, jag menar verkligen tack vare er, tar vår skola ett viktigt steg i att förbättra undervisningsmiljön”. Vi i Uppsalaklubben kunde följa allt på distans. Ceremonin blev ett fint avslut på den första etappen i toalettprojektet.

Invigningen av de nya toaletterna. Foto: Rotary Bobo.

Sylvie Doubahan Traoré, rektor för Nieneta A. Foto: Rotary Bobo.

En hel del av projektet handlade om att göra ett grundligt grävarbete. Foto: Rotary Bobo.

Nu har vi byggt toaletter för skolan Nieneta A, och alldeles intill ligger skolorna Nieneta B, C och D och de behöver också reparera eller bygga nya toaletter. Samtliga skolor behöver hur som helst toaletter med särskilt fokus på flickorna. Dessutom är toaletterna i sig själva bara halva lösningen. Det behövs också diskussioner om hygien, sex och samlevnad, och om jämställdhet i stort. Eller som rektor Traoré uttryckte det: de representerar en investering i våra barns välmående, säkerhet och skolgång.

NÅGRA AVSLUTANDE OBSERVATIONER

Vi i kommittén som jobbat med projektet är förstås mycket nöjda med att nu ha toaletter på plats. De är ett konkret bevis på att vi gjort nytta för flickorna i Nieneta A.

En intressant aspekt med projektet är att det i slutändan var omöjligt att enbart bygga toaletter till flickorna. Fyra toaletter är flickornas. En av de fyra är utrustad med en ordentlig toalettstol när flickorna har mens. Två toaletter är pojkarnas.

En annan intressant sak med vårt Rotary-projekt är att våra vänner i Bobo-klubben är vana att driva projekt utan finansiering utifrån. Istället har man närmare 20 års erfarenhet av skolmaterial-projektet och dessutom bidrar klubben till andra ändamål. Så vänortssamarbetet mellan Uppsala och Bobo-Dioulasso har skapats ur ett gemensamt engagemang och är inte bara ett vanligt biståndsprojekt.

En tredje sak är att efter att toaletterna kommit i bruk har skolan fått en ordentlig vattenpump. En lokal företagare har skänkt pengar för att borra brunnen och därmed ge skolan och dess elever och personal tillgång till bra vatten.

Sammanfattningsvis har projektet genomförts i en tid då svenska UD avråder samtliga resor till Burkina Faso. Vi befinner oss alltså i en situation där vi inte kan träffas på samma sätt som förut. Och ändå har vi lyckats genomföra projektet. För mig handlar det här projektet om att inte släppa taget. Det är i det vardagliga och i det till synes anspråkslösa som vi förmodligen gör mest nytta.

Kommittén som arbetat med projektet består av Sten Hagberg, Mamadi Lingani, Göran Ekeberg, Simone Hagfeldt, Erik Malmstig, Vinsoun Millogo, Paso Ouedraogo och Habib Traoré.

Sten Hagberg, internationellt ansvarig
Rotary Uppsala Södra

Här hålls Burkina Faso-dagen en lördag i juli månad sedan tjugo år tillbaka.

BURKINA FASO-DAGEN PÅ ÖLAND 2026

Årets upplaga av Burkina Faso-dagen den 25 juli på Öland var välbesökt och den tjugonde i ordningen. En stor del av eftermiddagen ägnades åt filmvisning av den prisbelönta Katanga - La danse des scorpions av Dani Kouyaté.

I Skogsby på Öland arrangerar Eva Traoré Dahlberg och hennes man Richard Traoré, varje år en dag i juli för att uppmärksamma Burkina Faso. Tillsammans med många familjemedlemmar och med engagerade i Burkinas vänner Öland/Kalmar, har de gjort dagen till en återkommande höjdpunkt för alla med engagemang i Burkina Faso och för nyfikna som vill veta mer om landet. Ölands folkhögskola är platsen för dagen och familjen Traoré bor själva strax intill.

- Det måste ha varit år 2006 som vi hade den första Burkina Faso-dagen här på Öland, berättar Eva.

Det är alltså ett 20-årigt evenemang och dagen till ära var deltagarna uppe i 75 besökande. Försäljning av varor från Burkina Faso och från andra länder i Afrika fanns i hallen under hela dagen.

Programmet inleddes av musik till sång och piano av John-John Roth och XX. Därefter berättade Richard Traoré om "det revolutionära landet" och började med att ge en återblick från 1983. Både han och Eva var på plats i Ouagadougou, då den första revolutionen startade och Thomas Sankara kom till makten. Efter många år däremellan utspelade sig en militärkupp 2022 då Ibrahim Traoré, som Richard förklarar inte är en släkting, utnämnde sig till president.

- Om man ska jämföra den senare med den första revolutionen, så var Sankaras styre mer ideologiskt och Traoré är mer av en pragmatiker, säger Richard Traoré.

Han berättar att det också finns stora skillnader mellan dessa två skeenden i Burkina Faso, eftersom landet numera har en stor guldproduktion och är det fjärde eller femte största guldproducerande landet i Afrika. Richard Traoré arbetar i Ouagadougou och driver musikproduktionsbolaget Seydoni Productions. Han och Eva bor växelvis i Ouagadougou och Skogsby (läs gärna artikeln av Eva Traoré Dahlberg i detta nummer.)

Frågestund efter filmvisningen med Dani Kouyaté.

Richard Traoré ger sin bild av läget idag i Burkina Faso.

Eva Traoré Dahlberg introducerar dagens gäst, filmskaparen Dani Kouyaté. Foto: Pia Kristenson

- Jag kom hem för två månader sedan, och det är tydligt att Burkina är väldigt olikt mot vad media berättar. Bland annat är amerikanerna kvar, vilket gjorde mig förvånad.

Richard Traoré tycker det är väldigt synd att Sverige har lämnat landet genom att stänga ambassaden och avsluta bilateralt bistånd.

- Sankara sa till mig att han tyckte om Olof Palme, till exempel hur svenskar arbetar med folkbildning.

Därefter introducerade Dani Kouyaté sin senaste film Katanga - la danse des scorpions. Filmen har hyllats världen över, och det kanske största erkännandet kom från hemlandet där han tilldelades Fespacos främsta utmärkelse Yennenga d'Or. Filmen skildrar hur Katanga, en man som arbetar inom kungens militärstyrka, genom en spådom får höra att han kommer att ta makten. Dani Kouyaté har grundat sin berättelse i MacBeth av Shakespeare, och Katangas liv efter spådomen skildrar en resa av hur makten och illusionen om den, lätt kan ta en i besittning. (Läs en intervju med Dani Kouyaté i detta nummer). Publiken satt andäktigt tyst under hela filmen, som är svartvit och med skådespelare där många arbetar vid teatern. Efter filmen blev det frågestund. Dani får en fråga om vad som var svårast med att spela in i Burkina.

"PUBLIKEN SATT ANDÄKTIGT TYST UNDER HELA FILMEN, SOM ÄR SVARTVIT OCH MED SKÅDESPELARE DÄR MÅNGA ARBETAR VID TEATERN. EFTER FILMEN BLEV DET FRÅGESTUND."

- Den största utmaningen är att det är mycket ljud överallt, och det var också mycket osäkerhet just då utanför Ouagadougou. Hela filmen spelades in i Ouagadougou och i skogen mitt i staden, berättar Dani.

En annan fråga handlade om de starka kvinnorna i filmen och hur han han tänkt kring deras roller. En av scenerna skildrar en protestmarsch med kvinnor där de har kvastar i händerna.

- Shakespeare tolkas av många som en misogyn berättare, att han missgynnar kvinnor. Men det ville inte jag. I Burkina Faso finns det många starka kvinnor och när de blir arga kan det bli farligt, säger han och ler, och fortsätter:

- Men i filmen finns det både och, kvinnor som beter sig dåligt och även jättestarka kvinnor.

Burkina Faso-dagen avslutades med middag där alla medverkande hade möjlighet att presentera sig och sina olika kopplingar till Burkina. ★

Text & Foto:
KAROLINA JEPPSON
Frilansjournalist och redaktör för BurkinaKontakt

ASSAMBUS 40-ÅRS JUBILEUM

ASSAMBUS Jubileum firas lördagen 17 oktober, 2026, kl. 14 – 20 på Timmermansgårdens Hemgård, Timmermansgatan 46, 118 55 Stockholm
För anmälan och kostnad, se hemsidan.

ASSAMBUS bildades för 40 år sedan och har sedan dess verkat för vänskap mellan folken i Sverige och Burkina Faso. Nu är det dags att fira detta! Vi kommer att göra det med presentationer och fest i Stockholm den 17 oktober. Det kommer att bli en dag av firande, mingel och möten.
Under festligheterna på Timmermansgården i Stockholm, gör vi en tidsresa till de första åren tillsammans med de första svenska resenärerna till Burkina Faso och de första burkinierna som kom till Sverige. Vi kommer också att få en uppdatering om dagens situation tillsammans med vår vänförening ASSAMBUS Burkina Faso.

Programmet innefattar korta presentationer från ett flertal av de engagerade som lade grunden till föreningen på folkhögskolan i Västerhaninge. Dessutom kommer det att bli musik, film och det serveras burkinsk mat.

Vi hoppas på att träffa många gamla och nya Burkina vänner!

VARMT VÄLKOMNA!
ASSAMBUS Styrelse
För anmälan, se assambus.se